

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

ปริญญาานิพนธ์

ของ

โชติมา สุรฤทธิธรรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

กันยายน 2551

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

ปริญญาานิพนธ์

ของ

โชติมา สุรฤทธิธรรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

กันยายน 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

บทคัดย่อ

ของ

โชติมา สุรฤทธิธรรม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

กันยายน 2551

โชติมา สุรฤทธิธรรม. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย. *ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี, อาจารย์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์.

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะทางชีวสังคมลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน 2) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ์ และลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และ 3) เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายด้วยตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย จำนวน 378 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามี 4 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะทางสถานการณ์ คือ การมีตัวแบบ และลักษณะทางจิตมี 3 ตัวแปร คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน อัตมโนทัศน์ และเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้คะแนนที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Multiple Regression Analysis-stepwise) การวิเคราะห์กระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ อายุ และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมแตกต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน

2. เยาวชนที่มีลักษณะทางสถานการณ์ ได้แก่ การมีตัวแบบแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย

3. เยาวชนที่มีลักษณะทางจิต ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน อัตมโนทัศน์ และเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ในกลุ่มเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ โดยเยาวชนที่มีตัวแบบสูงหรือต่ำ ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสูงจะเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ ทั้งในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย

5. ในกลุ่มรวม ตัวแปรที่เข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบได้ร้อยละ 55.9 ตัวแปรที่เข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นลำดับแรก คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และเข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นลำดับแรกในทุกกลุ่มย่อยด้วย

PSYCHO-SOCIAL FACTORS RELATED TO RESPONSIBLE BEHAVIORS
OF JUVENILE OFFENDERS

AN ABSTRACT

BY

CHOTIMA SURARITTHIDHAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Applied Behavioral Science Research
at Srikharinwirot University

September 2008

Chotima Suraritthidham. (2008). Psycho-social Factors Related to Responsible Behaviors of Juvenile Offenders. *Master thesis, M.S. (Applied Behavioral Science Research)*. Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Thesis Supervisory committee: Asst.Prof.Dr. Omduean Sodmanee, Dr. Supaporn Thanachanun.

The objectives of this research were: 1) to compare the responsible behaviors of the juvenile offenders who were different in biosocial, social and psychological characteristics 2) to find out the interaction between social and psychological factors on the responsible behaviors of juvenile offenders and 3) to study the power of prediction of the juvenile offenders 's responsible behaviors between the whole group and small groups that were divided by biosocial variables.

The sampling group consisted of 378 juvenile offenders from Juvenile Training Centers and were selected by stratified random sampling. The independent variables consisted of one social characteristic factor: having model of responsible behaviors and three psychological characteristic factors: future orientation and self control traits, self concept and attitude towards responsible behaviors.

To analyze data by using t-test, Two way Analysis of Variance and Multiple Regression Analysis-stepwise in the whole group and small groups (age and passed training duration).

The results were as follow:

1. Juvenile offenders who had difference in age had statistically different responsible behaviors. Juvenile offenders who had difference in passed training duration had different responsible behaviors also.

2. Juvenile offenders who had difference in having model of responsible behaviors had statistically different responsible behaviors.

3. Juvenile offenders who had difference in future orientation and self control traits, self concept and attitude towards responsible behaviors had statistically different responsible behaviors.

4. In the group of juvenile offenders 18-24 years old, relationship was found between having model of responsible behaviors and future orientation and self control traits

which affected on responsible behaviors. Juvenile offenders who had low or high of having model of responsible behaviors, if they had high future orientation and self control traits, they would have responsible behaviors more than juvenile offenders who had low future orientation and self control traits.

5. In the whole group and all small groups, relationship was not found between having model of responsible behaviors and self concept which affected on responsible behaviors.

6. In the whole group, the predictors that could statistically predict responsible behaviors were attitude towards responsible behaviors, self concept and future orientation and self control traits. They correctively predicted responsible behaviors performing 55.9% and attitude towards responsible behaviors was the first predictor in the whole group and all small groups.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาการทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม และรองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นายธวัชชัย ไทยเขียว กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมจากภายนอกที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงงานวิจัยนี้ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนจนคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ขอขอบคุณบุคลากรที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา บ้านอุเบกขา บ้านมุกดา และบ้านบึง จังหวัดชลบุรีที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตทุกคน รวมทั้งรุ่นพี่ที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจเป็นอย่างดีในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้

โชติมา สุรฤทธิธรรม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน.....	7
ประเภทของอาชญากร.....	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย.....	10
พฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย.....	13
ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	13
การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย...	16
แนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	17
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ	19
ลักษณะทางสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	20
แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม.....	21
ประเภทของการถ่ายทอดทางสังคม.....	23
เป้าหมายของการถ่ายทอดทางสังคม.....	23
ตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม.....	25
การมีตัวแบบ.....	29
ความหมายและความสำคัญของการมีตัวแบบ.....	29
การวัดการมีตัวแบบ.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การมีตัวแบบกับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	31
ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย	33
ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	33
ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	33
การวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	34
ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	35
อัตมโนทัศน์.....	37
ความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์.....	37
การวัดอัตมโนทัศน์.....	41
อัตมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	44
เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	45
ความหมายและความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	45
การวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	46
เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบกับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	48
ปัจจัยทางชีวสังคม.....	50
อายุกับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	50
ระยะที่ผ่านการฝึกอบรมกับพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	51
นิยามปฏิบัติการ.....	52
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	55
สมมติฐานการวิจัย.....	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
เกณฑ์การแปลคะแนนตัวแปรที่ศึกษา.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน.....	69
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 1.....	70
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 2.....	73
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 3.....	76
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 4.....	79
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 5.....	82
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 6.....	86
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 7.....	98
การวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 8.....	101
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	113
การสรุปผลการวิจัย.....	113
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1	115
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2	117
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 3	118
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 4	120
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 5	122

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 6	124
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 7	127
การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 8	128
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	131
ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ.....	131
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก ก	146
ภาคผนวก ข.....	180
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	198

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนร้อยละของเยาวชนที่จำแนกตามอายุ และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม.....	69
2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามอายุ.....	70
3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามอายุ.....	71
4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามอายุ.....	71
5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม.....	72
6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม.....	72
7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตาม ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม.....	73
8 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	74
9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	75
10 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	76
11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	77
12 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	78

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	79
14 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามอัตมโนทัศน์.....	80
15 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามอัตมโนทัศน์.....	81
16 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามอัตมโนทัศน์.....	82
17 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	83
18 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	84
19 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	85
20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรม รับผิดชอบต่อตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	86
21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี พิจารณาตามการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่.....	89
22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองตามตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	90
23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปี พิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่.....	93

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
24 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรม รับผิดชอบต่อผู้อื่นตามตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตน.....	94
25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน ที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่.....	97
26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ตามตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์.....	98
27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ต่อตนเองตามตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์.....	99
28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ต่อผู้อื่นตามตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์.....	100
29 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณื ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณืกับพฤติกรรมรับผิดชอบ	101
30 ร้อยละการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของ ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย.....	103
31 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณื ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณืกับพฤติกรรม รับผิดชอบต่อตนเอง.....	105
32 ร้อยละการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของ ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของ เยาวชนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย.....	106

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
33	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณ์กับพฤติกรรม รับผิดชอบต่อผู้อื่น.....	108
34	ร้อยละการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของ ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย.....	109

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบ.....	55
2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง ต่อคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 -24 ปี.....	88
3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองต่อ คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 -24 ปี	92
4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองต่อ คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้ว ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป.....	96

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันโลกมีความก้าวหน้าในวิทยาการและเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในการทำงานแทบทุกประเภทนั้นล้วนนำอุปกรณ์เครื่องมือหรือกระบวนการต่างๆ ทางเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกพร้อมด้วยเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามของมนุษย์ในการประดิษฐ์คิดค้นเพื่อนำพาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองและมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ซึ่งผลจากการวัดการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศนั้นแสดงถึงภาพรวมของความก้าวหน้าของประเทศ แต่ขณะเดียวกันในการวัดความเจริญเติบโตของประเทศชาตินั้นไม่ได้พิจารณาแค่เพียงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงพัฒนาการของคนในประเทศทั้งในเรื่องความสามารถและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย นั่นหมายความว่า ชาติและคนในชาติต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กันและเสมอภาคกัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมร่วมไปกับการได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถ ซึ่งการปลูกฝังจริยธรรมเป็นเรื่องที่ควรทำตั้งแต่วัยเด็ก ดังที่เพียเจท์และอิมเฮลเดอร์ (Piaget; & Imhelder, 1969: 122-129) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังจริยธรรมไว้ว่า เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กโต ตลอดจนบุคคลที่ใกล้ชิด ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาจริยธรรมอย่างเหมาะสมเด็กจะเติบโตเป็นเยาวชนและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมต่อไปในอนาคต แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการปลูกฝังจริยธรรมอย่างเหมาะสม เด็กก็อาจจะเติบโตขึ้นไปเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคม ดังเช่นเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่กำลังเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติอยู่ในขณะนี้

จากการรายงานสถิติคดีของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ในปี พ.ศ. 2546-2549 มีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทำผิดเพิ่มขึ้นในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 29,915 คดี (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, 2546: 2) ปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 33,308 คดี เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 11.34 ปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 36,080 คดี เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 8.32 (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, 2548: 20) และในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนคดีทั้งสิ้น 48,218 คดี เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 34 (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, 2549: 3) และส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 91.59 ของจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย (สำนักพัฒนา

ระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2549: 3) และมีอายุ 15-18 ปี ร้อยละ 76.72 (สำนักพัฒนา
ระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2549: 5) อีกทั้งพบว่า มีการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทราและนครนายก
จำนวน 7,915 คดี คิดเป็นร้อยละ 16 ของจำนวนคดีทั้งหมดทั่วประเทศ (สำนักพัฒนาระบบงาน
ยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2549: 51) ซึ่งนับว่าเป็นเขตที่มีเยาวชนกระทำผิดกฎหมายมากที่สุด

การที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย แสดงถึงการขาดพฤติกรรมรับผิดชอบ เพราะการ
ทำผิดกฎหมาย เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม และทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก
ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2536: 5) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลตัดสินใจทำอะไรโดยยึดตามความพอใจ
ของตนเองเป็นสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้อื่นเลย ก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำ ดังนั้น
พฤติกรรมรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เพราะพฤติกรรม
รับผิดชอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและ
ประพฤตินอนอยู่ในกฎระเบียบของสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและซื่อสัตย์สุจริต
การที่บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมรับผิดชอบจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น
(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2536: 113-123)

ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายและถูกศาลพิพากษาว่ากระทำผิด โดยมีผลการ
พิพากษาให้ต้องเข้ารับการฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก
คิดเป็นร้อยละ 17.69 ของปีพ.ศ. 2549 (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2549: 25)
ถือเป็นอันดับ 2 รองจากผลการพิพากษาให้รอกำหนดโทษแบบคุมประพฤติ และจากรายงานสถิติคดีปี
พ.ศ. 2546-2548 ก็มีอันดับผลการพิพากษาเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2549 ดังนั้นจึงมีเด็กและเยาวชน
จำนวนมากถูกส่งเข้ารับการฝึกและอบรมใน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมก็
จะต้องทำหน้าที่บำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม
มากยิ่งขึ้นก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัวให้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้

ตามพันธกิจข้อที่ 2 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยการดำเนินการด้าน
คดี ด้านการป้องกัน บำบัดแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาและสงเคราะห์ รวมทั้งระบบการติดตามประเมินผลแก่
เด็ก เยาวชน ผู้เยาว์และครอบครัวในกระบวนการยุติธรรม (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและ
เยาวชน. 2547: 7) ได้กำหนดให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีหน้าที่ในการปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อตนเองและรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันก็จัดให้เด็กได้รับการศึกษาวิชาสามัญ การเรียนวิชาชีพ
ต่างๆ กิจกรรมทางศาสนาและกีฬาด้วย นอกจากนี้ยังมีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูทางด้านความคิดและ
อารมณ์แบบรายบุคคล เช่น การให้คำปรึกษา และแบบกลุ่ม เช่น กลุ่มบำบัดต่างๆ กิจกรรมให้ความรู้

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนิสัย เป็นต้น นอกจากหน้าที่การบำบัด แก้ไข พื้นฟูแล้ว ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2547 (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2547: 109-114) ในด้านอื่นๆ อีกด้วย ได้แก่ มีการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนเพื่อทำการฝึกและอบรมให้เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย โดยในระหว่างการฝึกอบรมจะต้องทำการประเมินคะแนนความประพฤติและจัดชั้นเพื่อสิทธิและประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเองด้วย โดยเด็กและเยาวชนที่มีคะแนนความประพฤติดีก็จะได้รับสิทธิพิเศษเพิ่ม เช่น การประกันเรียน การกลับเยี่ยมบ้าน การได้ลดวันฝึกอบรม เป็นต้น

แต่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมรับผิดชอบนั้นอาจไม่ได้เกิดจากสถานการณการฝึกอบรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ลักษณะทางจิตต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวเด็กและเยาวชนเอง และปัจจัยทางจิตตามสถานการณ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนชายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็ก ทั้งปัจจัยลักษณะทางสถานการณ ลักษณะทางจิตเดิมและลักษณะทางจิตตามสถานการณ เพื่อผลการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบให้แก่เด็กและเยาวชน ก่อนที่เด็กเหล่านั้นจะกลับออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมและเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางสถานการณ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ และลักษณะทางจิตเดิมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
3. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายด้วยตัวแปรลักษณะทางสถานการณ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถรวบรวมเป็นองค์ความรู้ด้านสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งจะเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจในการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย โดยส่งเสริมและพัฒนาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ
2. ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนชายที่กระทำผิดกฎหมายซึ่งได้รับการฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรูณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขาและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา ซึ่งมีเด็กและเยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 912 คน โดยมีอายุระหว่าง 13-24 ปี

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนชายกระทำผิดกฎหมายที่ได้รับการฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรูณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขาและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 400 คน แต่เก็บรวบรวมข้อมูลได้จริงจำนวน 378 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
  - 1.1 ลักษณะทางสถานการณ์ ประกอบด้วย
    - การมีตัวแบบ
  - 1.2 ลักษณะทางจิต ประกอบด้วย
    - ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
    - อึดมโนทัศน์
    - เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ
  - 1.3 ลักษณะทางชีวสังคม ประกอบด้วย
    - อายุ

- ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย หมายถึง เยาวชนชายที่กระทำผิดกฎหมายในขณะที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์และศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกและอบรม ซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา เพื่อฝึกอบรมให้ครบตามระยะเวลาที่ศาลพิพากษา

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา หมายถึง หน่วยงานที่ให้การควบคุม ดูแล บำบัดแก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนชายที่ศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลอาญาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษาให้ได้รับการฝึกอบรม โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชา สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของเยาวชน โดยอยู่ในช่วง 13-24 ปี

ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม หมายถึง ระยะเวลาที่เยาวชนได้รับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้นๆ ตั้งแต่วันแรกเข้าจนถึงเดือนเมษายน 2551

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งในการนำเสนอการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักๆ โดยส่วนที่ 1 ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบ และส่วนที่ 2 ได้แก่ ลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม ลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ และลักษณะทางชีวสังคม โดยมีหัวข้อย่อยๆ ดังนี้

1. การกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน
  - 1.1 ประเภทของอาชญากร
  - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย
2. พฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบ
  - 2.2 การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ
  - 2.3 แนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ
  - 2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ
3. ลักษณะทางสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ
  - 3.1 แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม
  - 3.2 ความหมายและความสำคัญของการมีตัวแบบ
  - 3.3 การวัดการมีตัวแบบ
  - 3.4 การมีตัวแบบกับพฤติกรรมรับผิดชอบ
4. ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมรับผิดชอบ ประกอบด้วย
ลักษณะทางจิตเดิม ได้แก่
  - 4.1 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
    - 4.1.1 ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
    - 4.1.2 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

4.1.3 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

4.2 อุดมโนทัศน์

4.1.1 ความหมายและความสำคัญของอุดมโนทัศน์

4.1.2 การวัดอุดมโนทัศน์

4.1.3 อุดมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ ได้แก่

4.3 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

4.3.1 ความหมายและความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

4.3.2 การวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

4.3.3 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

5. ลักษณะทางชีวสังคม

5.1 อายุ

5.2 ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน

การกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเป็นปัญหาที่หลายประเทศให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไข โดยในหลายๆ ประเทศได้กำหนดความหมายของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายไว้แตกต่างกันและมีขอบเขตที่กว้างขวางจนอาจจะครอบคลุมความประพฤติของเยาวชนทุกรูปแบบเลยก็ได้ เช่น การหนีออกจากบ้าน หนีเรียน เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการระบุลักษณะการทำความผิดตามคดีอาญาที่ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีความผิดทางกฎหมาย และสำหรับการลงโทษเยาวชนผู้ละเมิดนั้นก็แตกต่างกันไปจากโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งบุคคลที่อายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์จะถือว่าเป็นเด็ก ส่วนบุคคลที่อายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์จะถือว่าเป็นเยาวชน และหากมีการทำผิดกฎหมายก็จะต้องขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวโดยยึดอายุของเด็กและเยาวชนในวันที่กระทำความผิดตามมาตรา 5 หมวด 1 ว่าด้วยบททั่วไปของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวที่กำหนดไว้ว่า คดีอาญาที่มีข้อหาว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ถึงอายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่กระทำความผิดได้เกิดขึ้น และในมาตรา 38 หมวด 5 ว่าด้วยอำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็ก

หรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติมีอำนาจพิจารณาดีเกี่ยวกับความคิดนั้น ส่วนการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนั้นในมาตรา 82 ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดกำหนดไว้ว่า ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้น ให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคณาๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นได้กระทำผิดร่วมกัน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2547: 46-66) ดังนั้นบุคคลที่กระทำผิดกฎหมายอาญาที่มีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ก็ควรได้รับการพิพากษาลงโทษโดยศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในการพิพากษานั้นศาลจะพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนร่วมด้วยไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพร่างกาย สภาวะจิตใจและบุคลิกภาพ โดยเด็กและเยาวชนจะได้รับการลงโทษด้วยการเปลี่ยนโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งแตกต่างจากการลงโทษผู้ใหญ่ เช่น การเปลี่ยนโทษจำคุกไปเป็นกักและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของสถานพินิจตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือส่งตัวไปยังสถานศึกษาหรือสถานแนะนำทางจิต เป็นต้น (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2547: 71) จึงเป็นไปได้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นอาจเกิดจากการมีปัญหาในการปรับตัวหรือเป็นรูปแบบความประพฤติที่สะท้อนมาจากความเป็นอยู่ในสังคมที่ไม่เหมาะสม (เสริน ปุณณะหิตานนท์. 2527: 112) ดังนั้นในแง่ของกฎหมายจึงยังให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น

ประเภทของอาชญากร

ในปีพ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่ถูกดำเนินคดีจำนวน 48,218 คน พบว่า มีร้อยละ 11.85 ของเด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายเป็นการกระทำผิดซ้ำ และร้อยละ 88.15 ของเด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายเป็นการกระทำผิดในครั้งแรก (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2549: 19) ซึ่งมีแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำลดลงจากปีพ.ศ. 2548 ซึ่งมีร้อยละ 12.08 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2548: 18) และในปีพ.ศ. 2546 มีร้อยละ 15.16 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2546: 15) เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายส่วนใหญ่จึงเป็นพวกที่กระทำผิดในครั้งแรก

ในการแบ่งประเภทอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดกฎหมายนั้น ได้มีการพิจารณาถึงจำนวนครั้งในการกระทำความผิดกฎหมายร่วมด้วยเช่นกัน ดังที่เมย์ฮิว (Mayhew) ได้แบ่งการกระทำความผิดกฎหมายออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประการแรก อาชญากรอาชีพ คือบุคคลที่ประกอบอาชญากรรมเป็น

เครื่องเลียงชีพ ลักษณะที่กระทำผิดคือ ลักษณะโมยและความผิดต่อทรัพย์แบบอื่นๆ ประเภทที่ 2 คือ อาชญากรโดยบังเอิญ คือ บุคคลที่ประกอบอาชีพตามปกติเหมือนพลเมืองทั่วไป แต่ได้กระทำผิดโดยไม่ได้เจตนาภายใต้ความกดดันทางจิตใจจากสถานการณ์แวดล้อมที่ไม่ได้คิดล่วงหน้า ผู้กระทำผิดเช่นนี้เมื่อได้รับโทษไปแล้วก็จะกลับไปประกอบอาชีพเช่นเดิมถ้าสังคมยังเปิดโอกาสให้ ส่วนประเภทสุดท้ายคือ อาชญากรที่กระทำผิดเป็นนิสัย ซึ่งอาจเริ่มต้นกระทำผิดภายใต้แรงกดดันจากสถานการณ์แวดล้อมที่จูงใจ แต่เมื่อประสบกับสถานการณ์เช่นนั้นบ่อยๆ ก็ไม่สามารถควบคุมตนเองหรือหักห้ามใจได้ จึงทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก อาชญากรประเภทนี้มักทำผิดในเรื่องการประทุษร้ายต่อร่างกาย บุคคลกลุ่มนี้จะมีความบกพร่องทางสติปัญญาและการควบคุมตนเอง โดยมักมีลักษณะโมโหง่าย ควบคุมอารมณ์ได้ไม่ดี (เสวริน ปุณณะหิตานนท์. 2527: 194; อ้างอิงจาก Lindesmith, A.R.; & Dunham, W.H. 1941. *Some Principle of Criminal Typology*. pp. 307-314) นอกจากนี้มาร์แชล บี คลินาร์ด (Marshall B. Clinard) และ ริชาร์ด ควินนีย์ (Richard Quinney) ก็ได้เสนอแนวทางการจัดประเภทของอาชญากร (crime typologies) ที่มีรายละเอียดมากขึ้นไว้ด้วยเช่นกัน โดยแบ่งเป็น 3 ประการ (สุดสงวน สุธีสร. 2547: 22) ได้แก่

1. การจัดประเภทอาชญากรรมตามหลักกฎหมาย (legalistic typologies) การจัดประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับการนิยามหรือการให้ความหมายของอาชญากรรมตามกฎหมาย รวมถึงความรุนแรงของอาชญากรรมนั้นด้วย
2. การจัดประเภทอาชญากรรมตามลักษณะของปัจเจกบุคคล (individualistic typologies) การจัดแบบนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้กระทำผิด เช่น พฤติกรรมและอารมณ์ที่แสดงออก นอกจากนี้ยังพิจารณาจากภูมิหลังของตัวผู้กระทำผิดแต่ละบุคคลด้วย
3. การจัดประเภทอาชญากรรมตามหลักสังคม (social typologies) เป็นการพิจารณาจากสภาพแวดล้อมของผู้กระทำผิด และสภาพแวดล้อมในการก่ออาชญากรรม

และยังได้ระบุระบบพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมไว้ 9 ประเภทใหญ่ แล้วกำหนดเกณฑ์ขึ้นมา 4 อย่างเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระบบพฤติกรรมแต่ละประเภทนั้น วิธีการเสนออาศัยรูปตารางแบบ 5x9 (5แถว 9 ตอน) โดยมีคำบรรยายไว้ในแต่ละช่องของตารางเป็นเรื่องๆ ไป และมีเกณฑ์ 4 อย่างที่ตั้งไว้ประกอบด้วย ได้แก่ (1) อาชญากรรมเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตหรือไม่ ผู้กระทำผิดมองการกระทำและมองตัวเองอย่างไร (2) พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายนั้นได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มที่ผู้กระทำสังกัดหรือเป็นสมาชิกอยู่หรือไม่ (3) ความตรงกันหรือสมนัยกันระหว่างอาชญากรรมกับพฤติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายมีมากหรือน้อย และ (4) สังคมมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อการกระทำผิดอย่างไร และมี

กระบวนการทางกฎหมายแบบใดบ้าง ส่วนระบบความประพฤติที่สำคัญๆ 9 ประเภทตาม typology (เสริน ปุณณะหิตานนท์. 2527: 212-213) มีดังต่อไปนี้ คือ

1. การกระทำผิดที่กระทำต่อบุคคลด้วยความรุนแรง (violent personal criminal behavior) เช่น การทำร้ายร่างกาย
2. การกระทำผิดที่กระทำต่อทรัพย์สินตามแต่โอกาสจะอำนวย (occasional property criminal behavior)
3. การกระทำผิดที่ขัดต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (public order criminal behavior) เช่น ดินยาเสพติด
4. การกระทำผิดทางการเมือง (political criminal behavior)
5. การกระทำผิดทั่วๆ ไปที่คุ้นเคย (conventional criminal behavior) เป็นการทำความผิดที่เกิดขึ้นและเห็นอยู่เป็นประจำ เช่น วิ่งราว ทะเลาะวิวาท
6. การกระทำผิดในการประกอบอาชีพ (occupational criminal behavior) เป็นการทำความผิดที่เกิดขึ้นจากอาชีพของบุคคลนั้น
7. การกระทำผิดของนิติบุคคล (corporate criminal behavior) เป็นบริษัทห้างร้านที่ไม่ใช่ตัวบุคคล แต่จะเป็นกลุ่มของบุคคล
8. การกระทำผิดที่มีการจัดระเบียบในรูปขององค์การ (organized criminal behavior) เป็นอาชญากรที่อยู่ในลักษณะขององค์การ เช่น แก๊งมาเฟีย มักประกอบการค้าผิดกฎหมาย โดยมีธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้า
9. การกระทำผิดเป็นอาชีพ (professional criminal behavior) เป็นอาชญากรมืออาชีพ จะประกอบอาชีพโดยวิธีการผิดกฎหมาย

จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาความประพฤติที่ผิดกฎหมายจำเป็นที่จะต้องมีการจัดประเภทของพฤติกรรมโดยพิจารณาถึงกฎหมาย ลักษณะของการกระทำผิด ลักษณะส่วนตัวทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และสังคมสภาพแวดล้อมของผู้กระทำผิดร่วมด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มคนที่กระทำผิดกฎหมายด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย

ในการศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนั้นจำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย เพื่อจะได้ทราบลักษณะสาเหตุและกลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกระทำผิดกฎหมาย ตลอดจนลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มคนเหล่านี้ โดยในกลุ่มของทฤษฎีกระบวนการทางสังคม (social process theories) มีแนวคิดในการอธิบายการกระทำ

ผิดกฎหมายว่า คนได้ถูกขัดเกลามาจากสถาบันต่างๆ ในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี ในทางตรงข้ามหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนก็จะฝ่าฝืนกฎระเบียบ นำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย ทฤษฎีกระบวนการทางสังคมเชื่อว่า คนไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ชนชั้นหรือเพศใดก็ตามต่างมีศักยภาพที่จะเป็นอาชญากรได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการขัดเกลามาทางสังคมเป็นสำคัญ เช่น ชนชั้นกลางเลี้ยงลูกแบบตามใจ ไม่ฝึกให้มีความอดทน ก็จะมีโอกาสในการกระทำผิดกฎหมายได้เช่นกัน สำหรับความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทมากต่อพฤติกรรมมนุษย์ การสื่อสารที่สร้างความเข้าใจภายในครอบครัว การฝึกวินัยที่ถูกต้องสามารถกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวได้ทั้งสิ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ของเพื่อนด้วยเช่นกัน นักจิตวิทยาเชื่อว่า เพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกที่จะมีพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในแต่ละช่วงอายุของเด็ก เพื่อนจะมีอิทธิพลในลักษณะที่ต่างกัน เช่น ในช่วงวัยรุ่น เพื่อนมีบทบาทเป็นผู้ให้กำลังใจ เพราะเป็นวัยที่ต้องการการสนับสนุนทางอารมณ์ จึงมีความเชื่อใจเพื่อนมาก และมักจะเปิดเผยข้อมูลความลับของตนให้เพื่อนรู้ (สุดสงวน สุธีสร. 2547: 83) แนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับการขัดเกลามาทางสังคมจากบริบทที่อยู่รอบๆ ตัวโดยเฉพาะครอบครัวและเพื่อน สำหรับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสังคมประกอบด้วย 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social control theory) และทฤษฎีปฏิกิริยาของสังคม (Social reaction theory) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความรุนแรงของคนไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่คนเรียนรู้ที่จะก้าวร้าวจากประสบการณ์ชีวิต รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่แสดงความก้าวร้าว เพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ เมื่อเด็กเห็นพฤติกรรมก้าวร้าว เด็กก็จะเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงนี้ (สุดสงวน สุธีสร. 2547: 85)

กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทางสังคม

ในกลุ่มทฤษฎีนี้ประกอบด้วยหลายทฤษฎี แต่จะขอกล่าวถึงทฤษฎีการควบคุม ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า คนเรามีศักยภาพในการที่จะละเมิดกฎหมาย แต่ที่ยังสามารถควบคุมตัวเองได้ เนื่องจากมีความกลัวว่าพฤติกรรมละเมิดกฎหมายนั้นจะทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นถ้าบุคคลขาดความผูกพันทางสังคม ไม่สนใจผู้อื่น บุคคลก็จะมีอิสระในการกระทำผิด (สุดสงวน สุธีสร. 2547: 86)

ทฤษฎีปฏิบัติการของสังคม

ทฤษฎีนี้มีอีกชื่อว่า ทฤษฎีติดตรา (Labeling theory) แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic interaction theory) ซึ่งเชื่อว่า มนุษย์เรียนรู้ในการรับทัศนคติของคนอื่นที่มีต่อตนเองเอาไว้ ทำให้มีการมองตนเองเหมือนกับมองวัตถุทางสังคม จนกระทั่งมีทัศนคติต่อตนเองได้และจะเลือกปฏิบัติไปตามการมองตนเองนั้น นักสังคมวิทยาได้ใช้แนวคิดนี้มาอธิบายการกระทำผิดที่เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นหรือเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยที่ผู้กระทำไม่ได้มีจิตใจชั่วร้าย ซึ่งถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนทางปฐมภูมิ (primary deviance) แต่ปฏิบัติการที่คนอื่น ๆ แสดงตอบโต้มาเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เขาต้องมองตนเองว่าเป็นคนไม่ดี แล้วในที่สุดเขาก็ไม่สามารถอยู่ร่วมในสังคมกับพลเมืองดีได้หรือกลายเป็นคนไม่ดีจริงๆ ซึ่งถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ (secondary deviance) เนื่องจากปฏิบัติการที่สังคมมีต่อการกระทำผิดไม่ได้เป็นการกระทำครั้งเดียวในเวลาหนึ่งๆ แต่มักเกิดขึ้นซ้ำๆและมักมีลักษณะต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ซึ่งนิยมเรียกว่าเป็นกระบวนการในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนเลว โดยมีอยู่ 2 กระบวนการด้วยกันคือ

1. กระบวนการทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร (the process of criminalization) หมายถึง ข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้จำเลยบางคนที่เป็นคนดีได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมหรือเกินกว่าเหตุ จนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกโกรธแค้นสังคม และเมื่อพ้นโทษไปแล้วก็มักดำเนินชีวิตไปในทางที่ต่อต้านสังคมและกฎหมาย รวมทั้งคำพิพากษาที่ไม่คงเส้นคงวาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนต้องกลายเป็นอาชญากรเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการติดตามหาตัว การจับกุม ฟ้องร้องผู้กระทำผิด รวมทั้งการลงโทษเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการที่บุคคลเหล่านั้นจะกลับเป็นพลเมืองดีเหมือนเดิมเมื่อกลับสู่สังคม

2. กระบวนการประทับรอยมลทิน (the process of stigmatization) หมายถึง กรณีที่คนดีต้องกลายเป็นคนเลวเพราะมีตราบาปว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิด สังคมไม่ให้โอกาส เช่น ไม่มีใครรับเข้าทำงาน ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจ เป็นต้น

ถ้าเด็กกระทำผิดกฎหมายและไม่มีกระบวนการที่จะทำให้เกิดรอยมลทินแล้ว ประสพการณ์นั้นๆ ก็จะไม่ผลร้ายต่อจิตใจของเด็ก และถูกลบเลือนไปจากความทรงจำได้ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะสามารถเป็นพลเมืองดีได้ (เสริน ปุณณะหิตานนท์. 2527: 245-249)

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สาเหตุการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับการขัดเกลาทางสังคมที่เยาวชนได้รับและสภาพแวดล้อมรอบตัวเยาวชน อันได้แก่ ครอบครัว เพื่อน ครู คนในชุมชน ตลอดจนสื่อมวลชนต่างๆ รวมทั้งปฏิบัติการของคนในสังคมที่มีต่อการกระทำผิดนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนกระทำผิดหรืออาจจะทำให้เยาวชนที่กระทำผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้หรือไม่ได้ด้วยเช่นกัน

จากรายงานสถิติสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2549 พบว่าการคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุของการกระทำผิดมากที่สุดถึงร้อยละ 40.18 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2549: 13) และมีการกระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดอื่นๆ เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ร.บ.การพนัน เป็นต้น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด และความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองตามลำดับ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2549: 33) และศาลมีคำพิพากษาให้เยาวชนที่กระทำผิดได้รับการคุมประพฤติเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ฝึกและอบรม ว่ากล่าวตักเตือน ปรับ ไม่ต้องรับโทษแต่ใช้วิธีการอื่นสำหรับเด็ก ไม่มีความผิดให้ยกฟ้อง ใช้การฝึกและอบรมแทนโทษจำคุก ตามลำดับ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2549: 24) ดังนั้นเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจึงมีทั้งที่กระทำผิดในครั้งแรกและกระทำผิดซ้ำในคดีต่างๆ รวมทั้งมีสาเหตุของการกระทำผิดและลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบ

พฤติกรรมรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่สำคัญพฤติกรรมหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้บรรลุตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ อีกทั้งหากบุคคลมีพฤติกรรมรับผิดชอบแล้วยังช่วยลดปัญหาของสังคมได้อีกด้วย คำว่า “พฤติกรรม” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2531: 580) ว่าหมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ส่วนคำว่า “รับผิดชอบ” หมายถึง ยอมตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป (2531: 691) ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยสนับสนุนที่เกิดจากตัวของเราเอง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังเป็นคุณธรรมที่จำเป็นต่อการทำงานต่างๆ ในทุกระดับและการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ซึ่งความรับผิดชอบมิใช่เกิดจากการปฏิบัติภารกิจหรือการทำงานที่ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่บุคคลตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมก่อนที่จะตัดสินใจ ดังนั้นผู้ที่มีความรับผิดชอบย่อมต้องคำนึงถึงความต้องการของตนเองตลอดจนความต้องการและข้อจำกัดของผู้อื่น รวมทั้งยอมรับต่อผลที่ตามมาในภายหลังด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับต่อการกระทำที่เกิดผลดีตามมาหรือการกระทำที่ผิดพลาดของตนเองก็ตาม (ประเทิน มหาพันธ์. 2536: 5)

ในการดำเนินชีวิตประจำวันเราต่างก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไปตามช่วงวัย ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานมีหน้าที่ต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือตามนโยบายขององค์กร โดยให้สำเร็จตามที่กำหนด สำหรับเด็กเองก็มีงานที่ได้รับมอบหมายทั้งจากครอบครัวและโรงเรียนด้วย เช่นกัน เช่น การทบทวนตำราเรียน ทำการบ้าน ทำความสะอาดห้องเรียน อาบน้ำ ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น นอกจากนี้การให้การเคารพบนอบต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์และผู้ใหญ่อื่นๆ รวมทั้งการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสังคมก็ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่เราทุกคนพึงกระทำด้วยเช่นกัน ส่วนการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของสาธารณะ อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้โทรศัพท์สาธารณะ การโดยสารรถประจำทางและการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยทิ้งขยะลงในถังขยะ การประหยัดการใช้น้ำและไฟฟ้าก็เป็นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอีกประการหนึ่งเช่นกัน (Laker. 2000: 80)

ได้มีผู้ทำการศึกษาและให้นิยามพฤติกรรมรับผิดชอบไว้ต่างๆ ดังเช่น วันทนี แยม์อุบล (2545: 7) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง การแสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของตนด้วยความสนใจ เอาใจใส่ ไม่ละเลยหรือหลีกเลี่ยงทอดทิ้งงาน มีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา ยอมรับผลการกระทำของตนเองและพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนทั่วไป โดยให้ความหมายของพฤติกรรมรับผิดชอบแบ่งตามประเภทออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการรู้จักระมัดระวังรักษาสุขภาพของตนเอง รู้จักประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว ประหยัดสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง หมั่นใฝ่หาความรู้ ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียร้ายขึ้นหรือไม่ 2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจที่จะปฏิบัติตนด้วยการเชื่อฟัง คำแนะนำของบิดามารดา ช่วยเหลือกิจกรรมในบ้านตามโอกาสอันควร ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว เป็นคนสุภาพอ่อนน้อมต่อบิดามารดาและช่วยรักษาเชิดชูชื่อเสียงวงศ์ตระกูล 3. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้เขากระทำความดี มีความรักและความจริงใจต่อกัน มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบเพื่อนและมีความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน 4. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา การรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษาโดยแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และ 5. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรม การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และ

สร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ช่วยรักษาสาธารณสมบัติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย รวมทั้งช่วยคิดแก้ไขปัญหาค่าต่างๆ ของสังคม (สมวาสนา ธนเมธีกุล. 2546: 9) ส่วนสุภาสินี นุ่มเนียน (2546: 37) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมรับผิดชอบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การกระทำหน้าที่ในครอบครัว 3 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวกับภารกิจของตนเอง ด้านที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ปกครองและด้านที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งสอน กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อตกลงภายในครอบครัว และด้านสุดท้ายคือ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน หมายถึง การกระทำหน้าที่ของตนในโรงเรียน 3 ด้านคือ ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง ด้านที่เกี่ยวกับครูและเพื่อนและด้านที่เกี่ยวกับโรงเรียน สุปราณี แก้วกระจ่าง (2546: 34) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการกระทำของบุคคลที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกับจริยญา เฉลาประโคน (2546: 20) ว่าเป็นการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่มีความตั้งใจที่จะทำงานให้ดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ส่วนในต่างประเทศนั้น บราวน์และคอล์น (Browne & Cohn. 1958: 58) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นความคิดริเริ่ม ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะกระทำให้ดีกว่าเดิม ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตและตรงต่อเวลา ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับฟังก์และแวนแนลล์ (สุทธิพร บุญส่ง. 2545: 78; อ้างอิงจาก Funk; & Wagnall. 1961 :2095) ว่าเป็นการแสดงออกถึงการรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ ใฝ่ใจได้ สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎศีลธรรมและหลักธรรมอีกด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมแบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่มีความตั้งใจและเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และยอมรับผลจากการกระทำของตน ตลอดจนมีความต้องการที่จะพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และด้านความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้การฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นระยะเวลา

หนึ่ง ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้จะได้รับการเรียนการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสมและความสนใจของเยาวชน โดยมีครู พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการฝึกอบรมและวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นผู้ดูแลทั้งในเรื่องความเป็นอยู่และให้การบำบัดฟื้นฟูเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึกอบรมจึงทำหน้าที่แทนครอบครัวและสถานศึกษาของเด็ก ผู้วิจัยจึงกำหนดพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนกลุ่มนี้ โดยแบ่งเป็น 2 ด้านคือ ด้านที่เกี่ยวกับตนเองและด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่น ซึ่งในด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่นนั้นจะประกอบด้วยรายละเอียดภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

ในการศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนนั้นจำเป็นต้องมีแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติและแปลความหมาย เราสามารถแบ่งการวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคปฏิบัติ เป็นการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่ตรงจุดยิ่งขึ้น แต่ต้องใช้เวลาในการบันทึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อติดตามผล และอีกวิธีการหนึ่งคือ ภาคทฤษฎีเป็นการประเมินผลด้วยข้อสอบหรือแบบสอบถามตามระดับคะแนนมากน้อย ซึ่งอาจมีตั้งแต่ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ต้องแก้ไขและต้องการปรับปรุงใหม่หมด (สมวาสนา ธนเมธิกุล. 2546: 13) มีผู้วิจัยที่ใช้วิธีการวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กแบบภาคปฏิบัติมาใช้ในการศึกษาดังเช่นการศึกษาของจริญญา เฉลาประโคน (2546: 54) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กแบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการสำหรับการวัดและประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็ก มีการใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่จะมากำหนดเป็นแบบสังเกตโดยการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านบุคคลและด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ แต่พบว่าการศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กโดยส่วนใหญ่ผู้วิจัยมักศึกษาโดยใช้วิธีการวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กแบบภาคทฤษฎี เช่นการศึกษาของโสภภาพรรณ อัครภาควิชาโรจน์ (2546: 32) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองที่ประกอบด้วยพฤติกรรมเป้าหมาย 8 พฤติกรรม ได้แก่ การตรงต่อเวลา การสนใจเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ความเพียรพยายามในการทำงาน การมีความละเอียดรอบคอบ การรักษาภาวะเรียบร้อยของโรงเรียน การรู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง การมีความซื่อสัตย์และการยอมรับผลการกระทำของตนเอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบที่มี 5 ตัวเลือก และมีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ โดยเป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินพฤติกรรมของตนเองว่าได้กระทำมากน้อยเพียงใด แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

นอกจากนี้สุภาสิดณี นุ่มเนียม (2546: 65) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่อื่นได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 576 คน แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบที่ใช้มี 2 ฉบับได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน แบบวัดทั้งสองนี้มีค่าความเชื่อมั่น .82 และ .90 ตามลำดับ แต่ละฉบับมีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นประโยคข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบประกอบมาตรประเมิน 6 หน่วย คือ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เกณฑ์การให้คะแนนมี 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ถ้าเป็นข้อความทางลบก็จะให้คะแนนในลักษณะที่กลับกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบแบบภาคทฤษฎี โดยสร้างแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบขึ้นเอง เพื่อวัดพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย โดยมีนิยามของพฤติกรรมรับผิดชอบว่าหมายถึง การที่เยาวชนรายงานว่าตนเองกระทำหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย 2 ด้าน คือ 1) ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบและปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอในด้านการรักษาความสะอาดของร่างกายและของใช้ส่วนตัว ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง เข้าเรียนในหน่วยวิชาชีพหรือสามัญ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น และยอมรับในผลที่ตามมาอันเกิดจากการกระทำของตนเองได้ และ 2) ด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ รักษาผลประโยชน์และช่วยเหลืองานของส่วนรวม ตลอดจนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้คำแนะนำปรึกษาแก่เพื่อนในทางที่เหมาะสม ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความประกอบมาตรประมาณค่า 6 ระดับ คือตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ถ้าผู้ตอบได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

แนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวพฤติกรรมศาสตร์นั้นมุ่งเน้นความสำคัญของสาเหตุหรือมุ่งแสวงหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม โดยทำการศึกษาพฤติกรรมอันเกิดจากตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกของบุคคล (ประทีป จินหงษ์, 2540: 4) ดังนั้นนักวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์จึงให้ความสนใจในการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมในรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งจะเน้นความสัมพันธ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ หลักสำคัญของรูปแบบ

ปฏิสัมพันธ์นิยมคือ มีการกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลไว้ 3 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ ลักษณะทางจิตของผู้กระทำ ประเภทที่สอง ได้แก่ ลักษณะของสถานการณ์ที่มีความหมายก่อให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด และประเภทที่สาม ได้แก่ สาเหตุร่วมระหว่างลักษณะทางจิตกับลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งอาจวัดและศึกษาได้ในรูปของการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะบางประการของสถานการณ์ โดยการตีความหรือการมองเห็นความสำคัญของสถานการณ์นั้นๆ ของบุคคล นั้นหมายความว่า เราจะทำการศึกษสาเหตุของพฤติกรรมโดยใช้สถานการณ์เดียวกันหรือสถานการณ์ที่คล้ายๆ กันของผู้ที่ถูกรับการศึกษา มีการวัดปริมาณของจิตลักษณะบางประการของผู้ที่ถูกรับการศึกษาที่มีพฤติกรรมหนึ่งๆ ต่างกัน จากนั้นก็มีการเปรียบเทียบผู้ที่มีพฤติกรรมต่างกันว่ามีจิตลักษณะและสถานการณ์นั้นๆ ต่างกันหรือไม่ ถ้าพบว่าต่างกัน สิ่งนั้นอาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของเขาก็ได้ ในการศึกษาปฏิสัมพันธ์นั้นสามารถศึกษาได้ใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงสถิติวิเคราะห์หรือปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลร่วมระหว่างลักษณะทางจิตของผู้กระทำ 1 ตัวแปรกับลักษณะสถานการณ์ที่จะกระทำ 1 ตัวแปร ซึ่งส่งผลต่อความแปรเปลี่ยนของคะแนนพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของบุคคล สามารถทำการวิเคราะห์ได้โดยกำหนดให้ลักษณะทางจิตและลักษณะสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนพฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม จากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two Way Analysis of Variance หรือ 2 way ANOVA) ลักษณะที่สองศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงจิตลักษณะตามสถานการณ์หรือปฏิสัมพันธ์แบบอินทรีย์ (Organismic Interaction) เป็นการศึกษาลักษณะทางจิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญ ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล และจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยสามารถแบ่งสาเหตุที่มีต่อการเกิดพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายได้ 3 ประเภท คือ (1) ลักษณะทางสถานการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีผลต่อการมีพฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น การมีตัวแบบ โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) โดยคนเราสามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกตตัวแบบ เนื่องจากตัวแบบสามารถถ่ายทอดได้ทั้งความคิดและการแสดงออกไปพร้อมๆ กัน (2) ลักษณะทางจิต หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรับผิดชอบ เป็นลักษณะที่สะสมในตัวของเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและอัตมโนทัศน์ (3) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนเผชิญอยู่ เช่น เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 105) ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมในรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมนี้จะทำให้ศึกษสาเหตุของพฤติกรรมได้ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาพฤติกรรมของคนดีคนเก่งจะยึดรูปแบบการศึกษานี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้

แนวการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นแนวทางในการประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุในการอธิบายถึงพฤติกรรมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้นำตัวแปรลักษณะทางจิตเดิมและลักษณะทางจิตตามสถานการณ์มาจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ เพื่อมาประกอบในการวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบ

บุคคลจะมีความรับผิดชอบได้นั้นต้องผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ตั้งแต่ในวัยเด็ก ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยแรกๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเรียนรู้ผ่านการทำงานตามที่พ่อแม่มอบหมายให้เด็กและการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็กกับพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่เพื่อปลูกฝังคุณธรรมความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กยังไม่เข้าใจว่าสิ่งใดผิดและสิ่งใดถูก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่ต้องสอนให้เด็กได้รู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำและเพราะเหตุใดจึงไม่ควรทำ และเมื่อเด็กเติบโตขึ้น เด็กก็จะได้รับการถ่ายทอดและได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากบุคคลภายนอกครอบครัวเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยเหลือหลอมให้เด็กมีรูปแบบการคิดและลักษณะทางจิตที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เองที่ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน มีทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2537: 5) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้มาจากการทำวิจัยหลายเรื่องในคนไทยที่อายุ 6 ปี ถึง 60 ปี โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานที่ละเอียดอ่อนซึ่งที่แตกต่างกันหลายด้าน รวมไปถึงพฤติกรรมของคนเก่งด้วย เช่น พฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น โดยเป็นการศึกษาว่าพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้เกิดมาจากสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง โดยพบลักษณะทางจิตใจของคนดีและคนเก่งว่ามีลักษณะ 8 ประการที่แตกต่างไปจากจิตใจของคนที่ไม่ดีและไม่เก่ง (หรือดีน้อยและเก่งน้อย) ถ้าเปรียบพฤติกรรมต่างๆ ของคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น เช่น ผลมะม่วง การที่จะได้ผลมะม่วงดกผลใหญ่บนต้นนี้ ลำต้นและรากจะต้องสมบูรณ์ ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการเปรียบเสมือนส่วนลำต้นของต้นไม้อัจฉริยะ ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการนี้คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนรวมและหลักสากลมากกว่าการเห็นแก่ตัว 2) ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถคาดการณ์ไกลและควบคุมตนให้รอดได้รอดได้อย่างเหมาะสม 3) ความเชื่ออำนาจในตนว่าทำได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความมุ่งมั่นบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 5) เจตคติคุณธรรมและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐาน 3 ประการที่เปรียบเสมือนเป็นรากของต้นไม้อัจฉริยะที่จะหาอาหารมาเลี้ยงลำต้นให้สมบูรณ์อันได้แก่ (1) สถิติปัญญาคือ ความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับอายุ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็มีความสามารถทางการคิดที่เป็นนามธรรมขั้นสูงได้ (2) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การเข้าใจมนุษย์และสังคม

รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ (3) สุขภาพจิต หมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ที่กล่าวมานี้เป็นสาเหตุสำคัญของการพัฒนาลักษณะทางจิต 5 ประการที่ล้ำต้น และพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งเป็นผลไม่บนต้น

ดังนั้นการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของการทำดีนั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรทางจิตทั้ง 8 ตัวดังที่กล่าวมาแล้ว แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมพึงประสงค์ต่างๆ นั้น ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและเจตคติเป็นลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ดีหลายพฤติกรรมและในทุกกลุ่มประชากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองและเจตคติเป็นตัวแปรต้นในการศึกษานี้ โดยอยู่ในกลุ่มลักษณะทางจิตเดิมและลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ตามตามแนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมในรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม และผู้วิจัยได้นำตัวแปร อัจฉริยะเข้ามาศึกษาวิจัยร่วมด้วย เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า อัจฉริยะเป็นลักษณะทางจิตใจที่กำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล บุคคลที่มีอัจฉริยะที่แตกต่างกันก็จะมีพฤติกรรมแสดงออกที่ต่างกัน (Lazarus. 1963: 61) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้อัจฉริยะเป็นตัวแปรทางจิตลักษณะเดิมร่วมกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง เป็นตัวแปรสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายด้วย

ลักษณะทางสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ

เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมากก็จำเป็นต้องดำเนินชีวิตไปในสังคมตลอดช่วงชีวิตของเขา ซึ่งอาจจะมีบางช่วงชีวิตของแต่ละคนที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของสังคมนั้นๆ ในสังคมไทยส่วนใหญ่ นั้น เมื่อเรายังเป็นเด็กก็จะได้รับการดูแลจากครอบครัว อันประกอบไปด้วยพ่อแม่ ญาติ พี่น้องหรือในบางรายอาจจะได้รับการดูแลจากบุคคลภายนอกครอบครัวร่วมด้วย เช่น ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สถานรับดูแลเด็ก เป็นต้น เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองก็ต้องจัดหาสถานศึกษาให้เด็กได้เรียนหนังสือ เพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน หนังสือ การคิด ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว รวมทั้งได้รับความรู้พื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนความรู้ขั้นสูงที่ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็ต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ซึ่งตลอดระยะเวลาของการมีชีวิตอยู่นั้นบุคคลย่อมได้ติดต่อและมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเหล่านี้จึงทำให้บุคคลได้เรียนรู้และรับเอามาซึ่งค่านิยม ความเชื่อ เจตคติและวัฒนธรรมย่อยของสังคมที่เขาอยู่ ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก

ของเขาให้มีความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ดังนั้นบุคคลที่มาจากสังคมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมืองก็ย่อมทำให้บุคคลมีพื้นฐานทางการคิดและการกระทำที่แตกต่างด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม มาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปร โดยมีรายละเอียดของแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมและตัวแปร ดังนี้

แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม

การถ่ายทอดทางสังคมหรือบางครั้งเรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม สังคมกรรมหรือสังคม ประภคินั้น มาจากคำภาษาอังกฤษเดียวกันคือ Socialization เป็นกระบวนการที่บุคคลแต่ละคนได้รับการเรียนรู้ เพื่อจะปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมและการปฏิบัติต่างๆ ในสังคม (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 60) การถ่ายทอดทางสังคมนั้นมีความซับซ้อนมากและมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก การถ่ายทอดทางสังคมในวัยเด็กนั้น เราเรียกว่า “การถ่ายทอดทางสังคมขั้นปฐมภูมิ” (Primary socialization) พาร์สันส์ (Parson) กล่าวว่า การถ่ายทอดทางสังคมในขั้นนี้เป็นการถ่ายทอดทางสังคม หรือเป็นการฝึกอบรมภายในครอบครัว ซึ่งเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเชื่อกันว่า การฝึกอบรมในครอบครัว จะเป็นการสร้างพื้นฐานทางบุคลิกภาพของคนเราทุกคน ซึ่งการลอกเลียนแบบจะเป็นอีกวิธีหนึ่งของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่มีอิทธิพลมากเมื่ออยู่ในกลุ่มปฐมภูมิ (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 59-66) เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มปฐมภูมิจะมีความใกล้ชิดกัน เช่น ในครอบครัว เป็นต้น การถ่ายทอดทางสังคมนี้จะยังคงพัฒนาต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านอาชีพ ความรับผิดชอบ แนวคิดและเจตคติใหม่ๆ ซึ่งการถ่ายทอดทางสังคมในช่วงนี้เรียกว่า “การถ่ายทอดทางสังคมขั้นทุติยภูมิ” (Secondary socialization) หรือการถ่ายทอดทางสังคมในหมู่ผู้ใหญ่ (Adult socialization) (ศิขริน สุสุข. 2532) ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับบุคคลตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา โดยมีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีความสำคัญต่อทุกช่วงของชีวิต

จากการที่การถ่ายทอดทางสังคมมีความสำคัญต่อบุคคลและการดำเนินชีวิตตลอดทั้งชีวิตนั้น จึงได้มีผู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้าถึงการถ่ายทอดทางสังคมอยู่มากมาย โดยสามารถสรุปแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมได้ดังนี้

แนวคิดของนักสังคมวิทยา เห็นว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคล ประพฤติปฏิบัติตามปทัสถานและระเบียบของสังคม โดยสังคมเป็นผู้กำหนดมากกว่าบุคคลจะเป็นผู้

กำหนดบทบาทของตนเอง ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ได้อธิบายไว้ว่า โครงสร้างของสังคมประกอบด้วยบทบาทของชนรุ่นก่อนๆ การจัดสรรบทบาทให้กับคนในสังคมโดยผ่านการฝึกอบรมเป็นสิ่งที่ทำให้โครงสร้างของสังคมจะดำรงอยู่ต่อไปได้ (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 65)

ส่วนแนวคิดของนักจิตวิทยาเห็นว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคล โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในวัยเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และจากการเรียนรู้นั้น เด็กจะมีพฤติกรรมและความนึกคิดที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมของตน (ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. 2531: 29-45)

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่มีการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคม ตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงตลอดชีวิต ซึ่งทำให้เกิดการถ่ายทอดทางความคิด ค่านิยม เจตคติ ความเชื่อ และวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรม ประเพณีและบรรทัดฐานของสังคมได้

ในเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนั้น การถ่ายทอดทางสังคมก็มีความเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน โดยลินด์สมิธ (Lindesmith) และดันแฮม (Dunham) ได้นำแนวคิดของเมย์ฮิว (Mayhew) ที่กล่าวถึงการแบ่งประเภทของอาชญากรเป็น 3 ประเภทมาพัฒนาเป็นวิธีการแยกประเภทอาชญากรโดยยึดหลักของการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งแนวคิดของเขาได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างทฤษฎีสาเหตุของอาชญากรมากกว่าเป็นวิธีการจำแนกประเภทอาชญากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำแนวคิดนี้มากล่าวไว้ในเรื่องของการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้กระทำผิดกฎหมายที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนก็คือ ผู้ที่ไม่มีความผิดทางจิตและอยู่ในวัยที่สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ ดังนั้นคนวิกลจริตและเด็กที่อายุไม่เกิน 7 ปี จึงอยู่ในประเภทที่เรียกว่า ไม่สามารถกระทำผิดได้ เพราะขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งการถ่ายทอดทางสังคมนี้เป็นกระบวนการปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้ว่า อะไรคือสิ่งที่สังคมถือว่าผิดและถูก และเมื่อทราบแล้วก็จะมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีได้ ตามนัยที่กล่าวนี้การถ่ายทอดทางสังคมจึงมีความหมายอย่างเดียวกันกับความรู้สึกผิดชอบในการกระทำของตนและการมีภาวะทางจิตที่ปกติ และนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการแยกประเภทอาชญากรได้ นั่นคือ กรณีที่การถ่ายทอดทางสังคมไม่ขาดตกบกพร่องก็จะได้ socialized criminals ซึ่งเป็นพวกที่ใช้วิถีทางที่ผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วัฒนธรรมส่วนรวมยอมรับนับถือ นอกจากนั้นยังเป็นพวกที่เข้าสังคมได้เป็นอย่างดีแม้จะเป็นสังคมเล็กๆ เฉพาะพวกเขาก็ตาม เช่น นักโจรกรรม ส่วน individualized offenders เป็นพวกที่การถ่ายทอดทางสังคมล้มเหลว ซึ่งเป็นพวกที่เสียจริต ไม่ได้อยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มสังคมเหมือนคนทั่วไป มีการประพฤติปฏิบัติที่หาเหตุผลไม่ได้ เนื่องจากมีการกระทำที่มีเป้าหมายไม่เหมือนที่คนทั่วไป ยึดถือร่วมกันอยู่ (เสริน ปุณณะหิตานนท์.

2527: 197-198) อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนและถือว่าเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งของการกระทำผิดเลยก็ว่าได้

ประเภทของการถ่ายทอดทางสังคม การถ่ายทอดทางสังคมแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การถ่ายทอดทางสังคมแบบจงใจ คือ การที่ผู้ใหญ่แนะนำ ชี้นำ ปลุกฝัง ชักจูงและสั่งสอนให้เด็กกระทำตามหรือมีค่านิยม ความเชื่อเช่นเดียวกับค่านิยมที่ผู้ใหญ่ยึดถือ โดยผู้ใหญ่มีการแสดงออกให้เด็กทราบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำของเด็ก เช่น สอนให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่อย่างเป็นระเบียบเมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้ว หรือมีการแสดงสีหน้าไม่พอใจเมื่อเด็กพูดจาไม่สุภาพ เป็นต้น

2. การถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่จงใจ เป็นการถ่ายทอดทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นเองในช่วงของการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลหรือเป็นการสังเกตเห็นการมีปฏิสัมพันธ์นั้นๆ ก็ได้ ซึ่งบุคคลไม่ได้ตั้งใจหรือเจตนาที่จะถ่ายทอดค่านิยมและเจตคติแต่ประการใด (งามตา วนิทานนท์. 2545: 11) เช่น พ่อแม่สอนให้เด็กพูดจาสุภาพ ไม่พูดคำหยาบคาย แต่พ่อแม่มักพูดจาไม่สุภาพระหว่างกันให้เด็กได้ยินหรือการที่พ่อแม่มักจะสอนลูกว่า ดื่มสุราเป็นสิ่งที่ไม่ดีและเกิดผลเสียต่อสุขภาพ แต่เด็กเห็นพ่อแม่ดื่มสุราในงานเลี้ยง เป็นต้น

ดังนั้นในชีวิตประจำวันเด็กจึงได้รับการถ่ายทอดทางสังคมทั้งแบบจงใจและไม่จงใจ โดยพ่อแม่และครูซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมักจะใช้วิธีการอบรมสั่งสอนเด็ก นั่นคือเป็นการถ่ายทอดทางสังคมแบบจงใจ แต่ในขณะเดียวกันการกระทำของพ่อแม่และครูที่แสดงออกมามีความสอดคล้องกับคำสอนหรือไม่นั้นเป็นการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่จงใจ ซึ่งจะมีผลต่อการกระทำของเด็กมากกว่า เนื่องจากเด็กมีการรับรู้ที่ไวและช่างสังเกต ดังนั้นวิธีการที่ได้ผลดีในการสอนเด็กและเด็กทำตามมากที่สุดคือ การเป็นแบบอย่างทางการกระทำของผู้ใหญ่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ทำให้เด็กทำตามโดยที่เด็กไม่รู้ตัว

เป้าหมายของการถ่ายทอดทางสังคม

การถ่ายทอดทางสังคมมีทั้งแบบจงใจและไม่จงใจ แต่ไม่ว่าจะเป็นแบบใด ต่างก็มีเป้าหมายในการถ่ายทอดทางสังคมเช่นเดียวกัน เป้าหมายของการถ่ายทอดทางสังคมมี 5 ประการ (งามตา วนิทานนท์. 2545: 12-16) คือ 1) การพัฒนามโนภาพแห่งตน (Development of self-concept) 2) การปลุกฝังถ่ายทอดวินัยในตนเอง (Instilling self discipline) 3) การปลุกฝังถ่ายทอดความมุ่งหวังในชีวิต (Instilling aspiration) 4) การสอนทักษะเกี่ยวกับพัฒนาการ (Teaching developmental skills) และ 5) การสอนเกี่ยวกับบทบาททางสังคม (Teaching social roles) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนามโนภาพแห่งตน การที่เด็กมีประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเริ่มมองเห็นตนเองแตกต่างไปจากคนอื่นในแง่ต่างๆ และเห็นว่าคนรอบข้างก็มีการประเมินพฤติกรรมของเขาด้วยเช่นกัน ดังนั้นแนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวตนของเด็กจึงถูกพัฒนาขึ้นจากเจตคติและความคาดหวังของบุคคลอื่นที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญสำหรับเด็ก รวมทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์ในแต่ละครั้งของเด็กจะถูกรวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและนำมาใช้เป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมของเด็กในโอกาสต่อๆ มา

2. การปลูกฝังถ่ายทอดวินัยในตนเอง บุคคลจะได้รับ การถ่ายทอดในเรื่องระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไปพฤติกรรมของมนุษย์มีทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ ซึ่งพฤติกรรมไม่เป็นระเบียบอาจเกิดจากความต้องการเฉพาะหน้า โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนพฤติกรรมที่มีระเบียบเกิดจากการจำกัดความพอใจเฉพาะหน้าเอาไว้ เพื่อประโยชน์ในวันข้างหน้า บุคคลจะมีวินัยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การซึมซับรับมาปฏิบัติจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้รับที่มีความแตกต่างกัน

3. การปลูกฝังถ่ายทอดความมุ่งหวังในชีวิต ความมุ่งหวังในชีวิตจะถูกปลูกฝังโดยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมไปพร้อมๆ กับการสอนระเบียบวินัย เนื่องจากการมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ความมุ่งหวังในชีวิตจะช่วยให้การมีระเบียบมีคุณค่าขึ้นและง่ายต่อการปฏิบัติมากขึ้น โดยการขจัดความพอใจเฉพาะหน้า เพื่อความมุ่งหวังที่ดีกว่าในภายหน้า ซึ่งความมุ่งหวังส่วนใหญ่ประกอบด้วย ความเสียสละ การปฏิเสธความต้องการของตนเอง คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

4. การสอนทักษะเกี่ยวกับพัฒนาการ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจะช่วยสอนทักษะด้านการรู้คิด ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการอ่าน การเขียน การแก้ไขปัญหาหรือทักษะทางวิชาการ การสอนทักษะด้านอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความก้าวร้าว ความต้องการที่เกิดขึ้นทันทีทันใดและเรียนรู้ที่จะจัดการกับความคับข้องใจด้วยการหาเป้าหมายอื่นที่ทดแทนเป้าหมายเดิม และสอนทักษะด้านสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ว่าจะได้ข้อมูลจากคนอื่นได้ด้วยวิธีการใด

5. การสอนเกี่ยวกับบทบาททางสังคม บุคคลจะเรียนรู้ว่าตนควรแสดงบทบาทความรู้สึก มีเจตคติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างไร

อาจกล่าวได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจะเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องมีตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดทักษะ ความคิดและค่านิยมต่างๆ ให้แก่บุคคล

ตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม

ในสังคมประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่มที่มีบทบาทแตกต่างกัน และแต่ละบุคคลต่างก็มีอิทธิพลในการถ่ายทอดทางสังคมให้แก่สมาชิกในสังคมด้วยวิธีการและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ครอบครัวเป็นตัวแทนที่มีบทบาทในการให้การดูแล เลี้ยงดูสมาชิกใหม่ในครอบครัว และเมื่อเด็กโตขึ้นกลุ่มเพื่อนก็จะเริ่มมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทางสังคมแทน แต่ละตัวแทนนั้นต่างก็มีหน้าที่ของตนเองในการถ่ายทอดทางสังคม ในบางครั้งตัวแทนต่างๆ อาจจะทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งที่สอดคล้องกันหรืออาจจะขัดแย้งกันก็ได้ เช่น ค่านิยมของความต้องการความสำเร็จในเรื่องเรียนอาจจะแตกต่างกันระหว่างตัวแทนที่เป็นครอบครัวกับกลุ่มเพื่อน เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดของตัวแทนทางสังคมมีดังต่อไปนี้

1. ครอบครัว ครอบครัวเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคมตัวแทนแรกที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดค่านิยม ความมุ่งหวังและวิถีชีวิตให้แก่เด็ก เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจฐานะที่แตกต่างกันก็ย่อมได้รับโอกาสในการดำเนินชีวิตในสังคมที่แตกต่างกันด้วย เช่น เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็จะขาดอาหาร การดูแลเอาใจใส่ สิ่งของจำเป็นต่างๆ ตลอดจนของเล่นที่เสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ย่อมส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มที่ด้วยเช่นกัน ดังนั้นเมื่อเด็กกลุ่มนี้เติบโตขึ้น ก็จะเป็นคนที่มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า ตนเองไม่สามารถที่จะควบคุมและกำหนดอนาคตของตนเองได้ จึงไม่ค่อยให้ความสนใจกับการเรียนและความสำเร็จ ทำให้ขาดความสนใจในการประกอบอาชีพหรือสามารถประกอบอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความสามารถสูงได้ แต่ก็มีรายได้ไม่พอใช้ จึงนำไปสู่การกระทำผิดได้ เป็นต้น นอกจากนี้เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนและมีแม่เป็นผู้นำครอบครัวเพียงลำพังนั้น เด็กจะเผชิญกับความเครียดทางจิตใจที่เรื้อรัง มีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพของตนเอง เช่น ใช้สารเสพติดและมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ไม่ปลอดภัย มีการศึกษาต่ำ ถูกไล่ออกจากโรงเรียน มีปัญหาทางจิตใจ มีความคิดอยากฆ่าตัวตายและคล้อยตามเพื่อน การที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวคนหนึ่ง พ่อหรือแม่มักไม่สนใจควบคุมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด โดยที่พ่อหรือแม่เพียงมักแค่บอกกล่าวกับเด็กถึงสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำ แต่ไม่ได้มีการติดตามดูแลให้คำแนะนำ ดังนั้นเด็กจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นตัวของตัวเองก่อนวัยอันควร เด็กจึงมีลักษณะหัวนโหนวและคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้ง่าย (Regoli; & Hewitt. 1997: 270) ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็กกับครอบครัวจึงส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของเด็ก เด็กจะพัฒนารูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์นี้จะถูกแสดงออกมาและนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เพื่อนร่วมงาน คู่สมรสและบุตรของเขาเองอีกด้วย (Berns. 2004: 44)

2. โรงเรียน โรงเรียนเป็นตัวแทนของสังคมในการรวบรวมความรู้ ทักษะ จารีต ประเพณีและความเชื่อต่างๆ ของสังคมและทำหน้าที่ถ่ายทอดให้กับเด็ก เด็กจะเข้าใจระดับชั้นของ

สังคมจากในชั้นเรียน เด็กจะถูกประเมินโดยการได้รับข้อสังเกตและคำแนะนำของครู ในรายงานความประพฤติ ผลการสอบ ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นและความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งการประเมินนี้จะมีส่วนช่วยในการถ่ายทอดทางสังคมในเรื่องของบรรทัดฐานและมาตรฐานของสังคม (Berns. 2004: 47) นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทสำคัญในการอบรมเด็กทั้งทางด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและการปลูกฝังค่านิยมและระเบียบวินัยที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมให้แก่เด็ก (งามตา วานินทานนท์. 2545: 187) รวมทั้งครูยังเป็นแบบอย่างที่สำคัญให้แก่เด็กอีกด้วย สำหรับเยาวชนกระทำผิดที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เยาวชนจะได้รับการศึกษาสายสามัญหรือวิชาชีพตามความสนใจ โดยเยาวชนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้และจริยธรรมจากครู นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พยาบาลที่จัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ กิจกรรมทางศาสนา ก็พาให้กับเยาวชนอีกด้วย ซึ่งครูและเจ้าหน้าที่จึงทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดทางสังคมให้แก่เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน

3. กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุใกล้เคียงกัน มีสถานภาพทางสังคมและความสนใจที่คล้ายคลึงกัน เมื่อเด็กเริ่มเข้าใจในมุมมองของผู้อื่น เด็กก็จะสามารถให้ความร่วมมือ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นได้ เด็กจะเริ่มเปลี่ยนแปลงลักษณะการมองโลกของตนเองไปจากเดิมที่มีการมองโลกโดยยึดถือมุมมองตามแบบของตน หรือที่เรียกว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะและพัฒนาความสนใจใหม่ๆ เด็กก็จะมีกลุ่มเพื่อนที่เปลี่ยนไป เช่น เปลี่ยนจากการคบเพื่อนในละแวกบ้านไปสู่การคบเพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือเลือกคบเพื่อนที่ตนสนใจ เป็นต้น ดังนั้นเด็กจะมองเห็นตนเองผ่านจากมุมมองของเพื่อนๆ กลุ่มเพื่อนจะให้รางวัลตอบแทนด้วยการแสดงไมตรีจิตหรือการไปไหนมาไหนด้วยกัน และให้การปฏิเสธไม่ยอมรับการกระทำที่ออกนอกกลุ่มนอกรทาง เช่น การแสดงความก้าวร้าว การพูดคุ้ยไต่สวน เป็นต้น เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการละเล่นต่างๆ และมีการสวมบทบาทสมมติต่างๆ ในการเล่นของเด็กอีกด้วย นอกจากนี้เด็กยังได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความสามารถของเขาเองจากกลุ่มเพื่อนอีกด้วย กลุ่มเพื่อนยังทำหน้าที่สนับสนุนให้มีการแสดงออกของค่านิยมและเจตคติต่างๆ แม้ว่าเด็กมักจะพูดคุ้ยกับครอบครัว พี่น้อง และครู แต่เพื่อนก็มีส่วนที่ช่วยให้ความเห็นอกเห็นใจหรือแนะนำวิธีแก้ปัญหานั้นได้ โดยส่วนใหญ่เด็กมักจะใช้เวลาว่างในการอยู่กับเพื่อนเพิ่มขึ้น ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่แสวงหาความพอใจทางสังคมและกลัวการถูกปฏิเสธ (Berns. 2004: 49) เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงวัยกึ่งกลางระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ วัยรุ่นจะมีบรรทัดฐานค่านิยมและความคาดหวังเป็นของตัวเอง เยาวชนที่มาจากภูมิลำเนาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันก็จะมา

รวมตัวอยู่ด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิด ค่านิยมต่างๆ ต่อกัน ซึ่งถือว่ากลุ่มเพื่อนเป็นตัวแทน การถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์และเครื่องมือหรือวิธีการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารส่งผ่านข้อมูลไปยังกลุ่ม ผู้รับสื่อที่มีจำนวนมาก โดยผ่านเครื่องมือสื่อสารที่ไม่ใช่บุคคลระหว่างผู้ส่งและผู้รับ สื่อมวลชนเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคมที่ต่างจากตัวแทนอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากสื่อมวลชนไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคล แต่อย่างไรก็ดี ถือได้ว่าเป็นตัวแทนเช่นกัน เพราะสื่อมวลชนมีการเผยแพร่ลักษณะของสังคม เช่น การรายงานข่าวการเมือง ผลการแข่งกีฬา เพลงประเภทต่างๆ กิจกรรมที่แนะนำให้ทำเมื่อมีเวลาว่าง เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดกระบวนการคิดของเด็ก และส่งผลต่อความเข้าใจในสังคมที่เขาอยู่อาศัย นอกจากนี้สื่อมวลชนยังทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมรูปแบบของบทบาททางสังคมต่างๆ เช่น แพทย์ ทนาย ตำรวจ พ่อ แม่ วิศวกร ผู้ร้าย ดังนั้นวิถีภาวะทางความคิดจึงเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับสื่อของเด็ก เด็กจะสามารถจัดการข้อมูลต่างๆ ที่เขาได้ยินและได้เห็น และแปรรูปไปเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อเขาเอง ซึ่งอาจจะมีความถูกต้องหรือไม่ก็ได้และอาจจะพึงพอใจหรือไม่ก็ได้เช่นกัน (Berns. 2004: 49-50) แต่สิ่งที่ผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญในการรับสื่อของเด็กเล็กก็คือ เมื่อเด็กได้รับสื่อ เด็กอาจจะคิดว่า คนทุกคนเป็นเหมือนกับคนที่เห็นในโทรทัศน์หรือในหนังสือ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อเจตคติของเด็ก และโดยเฉพาะในปัจจุบันสื่อประเภทอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้เด็กเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างมากมาย ดังนั้นข้อมูลทั้งทางบวกและลบที่เด็กได้รับจากสื่อมวลชนย่อมมีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยม ความเชื่อของเด็กให้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมได้

ตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมที่กล่าวมานี้ต่างมีหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดและปลูกฝัง ด้านความเชื่อ ค่านิยม เจตคติและแบบแผนพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าเหมาะสมให้กับสมาชิกในสังคม โดยครอบครัวเป็นตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมหน่วยแรกที่มีความสำคัญต่อการถ่ายทอดทางสังคมให้กับสมาชิกใหม่ในสังคม ซึ่งได้แก่ เด็ก เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างเต็มที่ ทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและความนึกคิด โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย อารมณ์และจิตใจจึงมีความแปรปรวนมาก โดยมีผู้กล่าวว่า วัยรุ่นนี้เป็น “วัยวิกฤต” (Critical period) หรือ “วัยพายุ บุกแคม” (Storm & stress) วัยรุ่นมักจะคบเพื่อนที่มีรสนิยมที่คล้ายคลึงกับตนเองและจะเริ่มมีการปรับปรุงบุคลิกภาพ โดยเลียนแบบบุคคลที่ตนยกย่องชื่นชมและชอบทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ทำทนายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายพัฒนาการของวัยรุ่นช่วงนี้จะเริ่มเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์มากขึ้น โดยจะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย วัยรุ่นจะพยายามปรับตัวให้กับสภาพแวดล้อม

ฝึกคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะสร้างความประทับใจต่างๆ เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าตนไม่ใช่เด็กอีกต่อไปแล้ว โดยเริ่มมีการแสดงออกของความเป็นผู้ใหญ่โดยการเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น การแต่งตัว เป็นต้น (สุชา จันทน์โฮม. 2536: 135) ดังนั้นกล่าวได้ว่า การที่เด็กเห็นแบบอย่างการกระทำต่างๆ จากผู้ใหญ่และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือจากสื่อมวลชนต่างๆ นั้นเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

พฤติกรรมรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจและเพียรพยายามในการทำงานทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งยังช่วยเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น บุคคลที่มีความรับผิดชอบจึงสามารถทำคุณประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ทำให้สังคมเกิดความก้าวหน้า สงบสุข มั่นคงและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งได้รับการยกย่องนับถือและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานด้วยเช่นกัน การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมอันได้แก่ ครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยพ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดู ครูและเพื่อน โดยตัวแทนนี้จะทำหน้าที่หล่อหลอมและถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับความรับผิดชอบให้แก่บุคคล โดยผ่านการพูดคุย อบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่าง จากการศึกษาของสมวาสนา ธนเมธิกุล (2546: 135) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง โดยได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ทั้งยังได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าและได้รับความไว้วางใจ มีส่วนร่วมในสังคมและได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ คำแนะนำต่างๆ ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว ครู เพื่อนหรือสื่อมวลชนก็ตามทำให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งได้แก่ การมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูง เช่นเดียวกับนักศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสนใจและความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานของผู้เรียน โดยมีการติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ด้วยการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ครอบครัวและโรงเรียนมีความสำคัญในการถ่ายทอดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเด็กในช่วงวัยรุ่น ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงกำหนดตัวแปรลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กที่กระทำผิดจากแนวคิดเรื่องการถ่ายทอดทางสังคม โดยผ่านการเป็นแบบอย่างของครู เจ้าหน้าที่และเพื่อนที่อยู่ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชาย และกำหนดให้การมีตัวแบบเป็นตัวแปรลักษณะทางสังคม ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดของตัวแปรนี้ต่อไป

การมีตัวแบบ

ความหมายและความสำคัญของการมีตัวแบบ

สังคมประกอบด้วยตัวแทนทางสังคมต่างๆ ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งตัวแทนทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดให้แก่สมาชิกใหม่ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่นได้แก่ พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ครู และกลุ่มเพื่อน เนื่องจากเด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้นก็ต้องเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน ได้รับการอบรมสั่งสอนและความรู้จากครู รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน เมื่อเด็กมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เด็กก็จะรับเอาความคิด ความเชื่อและค่านิยมบางส่วนนั้นมาเป็นของตน นอกจากนี้การที่เด็กได้เห็นการประพฤติปฏิบัติของพ่อแม่หรือบุคคลที่ใกล้ชิดนั้นก็จะทำให้เด็กเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ และเมื่อเด็กมีโอกาสใกล้ชิดผูกพันกับบุคคลที่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบก็จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์และยึดเอาเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบด้วยเช่นกัน ดังเช่นที่ประเทินมหาพันธ์ (2536: 91) กล่าวไว้ว่า เมื่อพ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอนหรือการแสดงความรักต่อเด็ก พ่อแม่จะต้องแสดงตนให้เป็นต้นแบบที่ดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบแก่เด็ก การที่เด็กมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ในลักษณะดังกล่าว เด็กจะสามารถเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี และในชีวิตประจำวันของเด็กไม่ได้มีตัวแบบแค่บุคคลในครอบครัวเท่านั้น เด็กยังมีตัวแบบในสังคมอีกมากมาย เช่น เพื่อน ดารา นักแสดง ผู้ที่มีชื่อเสียง เป็นต้น อีกทั้งมนุษย์เราสามารถเรียนรู้ไปได้ตลอดช่วงชีวิต หากตัวแบบที่เราพบเห็นส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ ก็จะทำให้เราได้เรียนรู้และแสดงพฤติกรรมของตนเองได้ ดังนั้นการมีตัวแบบที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมรับผิดชอบ เป็นต้น

การเรียนรู้จากตัวแบบดังที่กล่าวมานี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ที่ให้แนวคิดพื้นฐานไว้ว่า การที่พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญาด้วย นั่นคือ ถ้ากระบวนการทางปัญญาเปลี่ยน พฤติกรรมของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย (ประทีป จินหงษ์. 2540: 93) ซึ่งวิธีการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) นี้เป็นวิธีการหนึ่งที่แบนดูราเสนอไว้ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเรียนรู้จากการสังเกตเป็นวิธีการที่มนุษย์ใช้เรียนรู้พฤติกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยจะสังเกตการกระทำของผู้อื่น ซึ่งบุคคลที่แสดงพฤติกรรมนั้นถือว่าเป็นตัวแบบ โดยตัวแบบนี้จะเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ในด้านต่างๆ ไปยังผู้สังเกต ทำให้ผู้สังเกตได้รับทักษะทางการคิดและรูปแบบของพฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่

(1) กระบวนการใส่ใจ (Attention processes) (2) กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) (3) กระบวนการกระทำ (Production processes) และ (4) กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) โดยมีลำดับขั้นตอนการเกิดดังนี้ กระบวนการใส่ใจเป็นกระบวนการที่เด็กมีความสนใจใส่ใจในการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบที่มีความเด่นชัดและไม่ซับซ้อน (Bandura. 1986: 51) ดังนั้นหากเด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวแบบ ดังเช่นพ่อแม่ ครูและเพื่อนแล้ว เด็กก็就会有ความสนใจในตัวแบบนี้มากกว่าตัวแบบที่เด็กไม่คุ้นเคย อีกทั้งตัวแบบที่มีความใกล้ชิดกับเด็กยังสามารถแสดงพฤติกรรมให้เด็กเห็นได้บ่อยครั้งอีกด้วย ดังเช่นพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบให้เด็กเห็น เช่น แม่ล้างจานทันทีหลังจากรับประทานอาหารเสร็จทุกครั้ง หรือพ่อแม่ไม่ค่อยรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับเด็ก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรับรู้ถึงพฤติกรรมรับผิดชอบและไม่รับผิดชอบของผู้ใหญ่ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลไปสู่กระบวนการในขั้นตอนต่อไปคือ กระบวนการเก็บจำ ขั้นนี้เป็นกระบวนการที่เด็กจดจำพฤติกรรมที่สังเกตเห็นเอาไว้ในความทรงจำในรูปของสัญลักษณ์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กจำพฤติกรรมของตัวแบบและนำไปปฏิบัติได้ แม้ว่าเด็กจะได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้นเพียงครั้งเดียวหรือเคยเห็นเมื่อนานมาแล้วก็ตาม ข้อมูลพฤติกรรมดังกล่าวของตัวแบบก็ยังคงอยู่ และเมื่อมีเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายกันนี้เกิดขึ้นกับเด็ก (Bandura. 1986: 55-56) เช่น เด็กรับประทานอาหารเช้า เด็กก็จะใช้ข้อมูลย้อนกลับโดยการเทียบเคียงกับตัวแบบที่เด็กเคยเห็น โดยการเปลี่ยนแปลงรูปของสัญลักษณ์ที่เก็บจำเอาไว้ไปเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาในกระบวนการกระทำ นั่นคือ เด็กก็จะล้างจานหลังรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นพฤติกรรมรับผิดชอบที่เด็กเห็นแม่ปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งการที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อออกไปหรือไม่นั้นขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการขั้นสุดท้ายคือ กระบวนการจูงใจด้วยเช่นกัน เนื่องจากโดยทั่วไปบุคคลไม่ได้แสดงพฤติกรรมทุกพฤติกรรมที่สังเกตเห็น บุคคลจะรับเอามาและรักษาไว้ แต่จะแสดงออกหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับตัวจูงใจ เช่น การได้รับคำชมเชย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กพึงพอใจและเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า น่าภาคภูมิใจและเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ในที่สุดก็จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบนี้อีกจนกลายเป็นลักษณะนิสัยของเด็ก (Bandura. 1986: 63-69)

การที่บุคคลมีตัวแบบในการกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ต่างๆนั้น ย่อมทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวได้เช่นกัน จากรายงานสถิติคดีของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเปรียบเทียบจำนวนคดีที่ถูกดำเนินคดีทั้งหมดระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2549 พบว่า จำนวนคดีที่ถูกดำเนินคดีมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 29,915 คดี (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2546: 2) เป็น 48,218 คดี (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. 2549: 3) คิดเป็นร้อยละของการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 61.18 เมื่อพิจารณาสาเหตุของการกระทำผิดพบว่าการกระทำผิดคดีที่มีสาเหตุมาจากการคบเพื่อนและมีเพื่อนที่กระทำผิดเป็นต้นแบบ เป็นสาเหตุอันดับที่

1 ในจำนวนสาเหตุของการกระทำผิดทั้งหมด ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ตัวแปรการมีตัวแบบมีความสำคัญที่จะนำมาใช้ในการศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายในการวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามการมีตัวแบบว่าหมายถึง การรับรู้ของเยาวชนว่าตนมีเพื่อนและเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายที่มีพฤติกรรมแสดงถึงความรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด

การวัดการมีตัวแบบ

แบบวัดการมีตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมต่างๆ เช่น แบบวัดการเห็นแบบอย่างการรักษาความสะอาดจากครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู (2546: 69-70) ที่ได้สร้างแบบวัดขึ้นเอง มีจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคและมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยมีข้อความทางบวกจำนวน 6 ข้อและข้อความทางลบจำนวน 6 ข้อแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 นอกจากนี้ พงศธร เจริญดฤดม (2537) ได้สร้างแบบวัดการเห็นแบบอย่าง โดยสร้างข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่ดีและมีผลดีตามมา ข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่ดีและมีผลไม่ดีตามมาเป็นข้อความเชิงบวก ข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่ดีแต่ไม่ได้ผลดีตามมาและข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่ดีแต่ได้ผลดีตามมาเป็นข้อความเชิงลบ มีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และข้อความแสดงการนำมาเป็นแบบอย่างปฏิบัติ มีมาตราประเมินค่า 4 หน่วย จาก “เสมอ” ถึง “ไม่เคย” ซึ่งนีออน พิณประดิษฐ์ (2546: 53) ได้นำมาพัฒนาโดยมีจำนวน 15 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดการมีตัวแบบขึ้นเอง ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราประเมินค่า 6 หน่วยตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ถ้าผู้ตอบได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

การมีตัวแบบกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบที่เหมาะสมกับพฤติกรรมรับผิดชอบนั้น สุภาสิณี นุ่มเนียน (2546: 64) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 576 คน พบผลว่า นักเรียนที่มีตัวแบบที่เหมาะสมมากเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่มีแบบอย่างที่เหมาะสมน้อย (2546: 226) ส่วนสุนันท์ พรหมประกอบ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนของบิดามารดาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมของนักศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดพิจิตร จำนวน 374 คน เป็นนักศึกษาชาย 203 คนและหญิง 171 คน พบผลว่า การปฏิบัติตนของบิดามารดาเกี่ยวกับความ

รับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อครอบครัว สถานศึกษา ครู อาจารย์ และต่อสังคมของนักศึกษาในกลุ่มรวม (สุนันท์ พรหมประกอบ. 2546: 77) นอกจากนี้วันนี้ อุบลเยี่ยม ยังพบผลที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยข้างต้น โดยนักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและพบว่า การปฏิบัติตนของเพื่อนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง เมื่อร่วมกับตัวทำนายด้านจิตสังคมอีก 4 ตัว รวมเป็น 5 ตัว สามารถทำนายได้ร้อยละ 22.0 ในกลุ่มรวม (วันนี้ อุบลเยี่ยม. 2545:116) นอกจากนี้ สุภะรัฐ ยอดระบำ (2548: 59) ได้ศึกษาความตั้งใจที่จะรับผิดชอบต่อครอบครัวของนักศึกษาชายระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง ในภาคใต้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 และ 4 จำนวน 420 คน พบผลว่า นักศึกษาที่เห็นแบบอย่างความรับผิดชอบต่อครอบครัวจากบิดาเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 1 ของความรับผิดชอบต่อครอบครัวในปัจจุบัน เมื่อร่วมทำนายกับชุดสถานการณ์อีก 4 ตัว รวมเป็น 5 ตัวสามารถทำนายความรับผิดชอบต่อดังกล่าวได้ร้อยละ 31.0 ในกลุ่มรวม (สุภะรัฐ ยอดระบำ. 2548: 160)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยเช่นกัน นักวิจัยหลายคนพบผลการวิจัยว่า การมีตัวแบบนั้นเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญตัวหนึ่งของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียนและจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดูแลญาติสูงอายุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสุทธิดา ทองศฤงคลี ที่ศึกษาในนักเรียนจำนวน 473 คน ที่พบผลว่า นักเรียนที่เห็นแบบอย่างการดูแลญาติสูงอายุมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดูแลบุคคลในครอบครัวปัจจุบันมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะตรงกันข้าม (สุทธิดา ทองศฤงคลี. 2547: 109) และการเห็นแบบอย่างการดูแลญาติสูงอายุจากครอบครัวยังเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 ร่วมกับตัวทำนายทางสถานการณ์อีก 3 ตัว รวมเป็น 4 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลบุคคลในครอบครัวปัจจุบันได้ร้อยละ 45.3 ในกลุ่มรวมและทำนายได้สูงสุดร้อยละ 51.8 ในกลุ่มนักเรียนที่มีมารดาที่มีการศึกษาสูง (สุทธิดา ทองศฤงคลี. 2547: 133) ส่วนคมนา วัชรานินทร์ (2546:71) ได้ศึกษาพฤติกรรมอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยปีที่ 3 จำนวน 360 คน พบผลว่า ผู้ที่มีแบบอย่างการอาสาสมัครมีพฤติกรรมอาสาในปัจจุบันมากกว่าผู้ที่มีแบบอย่างอาสาสมัครน้อย (คมนา วัชรานินทร์. 2546: 94) เห็นได้ว่า การมีตัวแบบมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดูแลญาติสูงอายุและพฤติกรรมอาสา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความใกล้เคียงกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้วิจัยศึกษา

จากการประมวลเอกสารแสดงให้เห็นว่า การมีตัวแบบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อบุคคล ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีตัวแบบสูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ

ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

ลักษณะทางจิตของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่าจะแสดงออกมาในทิศทางใด ลักษณะทางจิตเป็นลักษณะที่สะสมมาในตัวบุคคลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมที่สำคัญบางประการของมนุษย์ได้ ในการศึกษาว่า ผู้ที่มีการกระทำที่ต่างกันมีจิตลักษณะบางประการในปริมาณที่แตกต่างกันเพียงใด สามารถศึกษาได้จากแนวทางของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้มาจากการทำวิจัยหลายๆ เรื่องในคนไทยที่มีอายุ 6 ปีถึง 60 ปี ในช่วงระยะเวลา 20 ปีมานี้ ซึ่งแสดงสาเหตุทางจิตใจของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมจริยธรรม ศีลธรรม พฤติกรรมการทำงานหรือที่รวมเรียกว่า พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยมีลักษณะทางจิตใจ 8 ประการ (ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมกำหนดสิ่งที่ต้องการพัฒนาในบุคคล. 2537: 32-33) ซึ่งการที่บุคคลมีจิตลักษณะดังกล่าวอยู่ในปริมาณสูงย่อมสามารถทำนายได้ว่าบุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งสูงเช่นกัน ได้มีการวิจัยพฤติกรรมในหลายๆ ด้าน เช่น พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมพลเมืองดี พฤติกรรมพัฒนาสังคม เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมรับผิดชอบที่ผู้วิจัยศึกษาก็เป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง โดยมีจิตลักษณะที่สำคัญบางประการที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของบุคคล ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำจิตลักษณะตามแนวทางของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม มาศึกษา 2 ตัวแปร ที่มีหลักฐานจากงานวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีอัตมโนทัศน์ ซึ่งจะได้อธิบายถึงความหมาย วิธีการวัดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลำดับต่อไป

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (Future orientation and Self control)

ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่ง โดยลักษณะมุ่งอนาคตนี้เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลไปในอนาคต โดยคิดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นทั้งผลดีและผลเสีย และเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2537: 86-87) ซึ่งการที่บุคคลมองเห็นถึงผลที่จะเกิดตามมาในอนาคตย่อมทำให้บุคคลจะต้องบังคับควบคุมตนเองให้สามารถอดทนรอผลที่ตามมาดังกล่าวได้ ซึ่งพฤติกรรมอดได้รอได้นี้เป็นลักษณะหนึ่งของการควบคุมตนเอง และนอกจากนี้ความสามารถในการควบคุมตนยังมีความเกี่ยวข้องกับการไม่หวังผลจากภายนอก แต่เป็นการที่บุคคลให้รางวัลกับตนเองหรือการลงโทษตนเอง โดยรางวัลที่ให้แก่ตนเองอยู่ในรูปของความพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนการลงโทษตนเองก็คือ การเกิดความไม่สบายใจ วิตกกังวลและละอายใจ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 92-93) ดังนั้นถ้าบุคคลใดมีทักษะ

ในการควบคุมตนเองได้ดี สิ่งเร้าภายนอกก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นน้อยมาก ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลใดมีทักษะในการควบคุมตนเองในระดับต่ำ สิ่งเร้าภายนอกก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นมากนั่นเอง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541: 328; อ้างอิงจาก Kazdin. 1989. *Behavior Modification in Applied Settings*) ดังนั้นจิตลักษณะสองประเภทนี้อันได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงมีความเกี่ยวข้องกัน เนื่องจากลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นการคาดการณ์ไปในอนาคตและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ดำเนินไปในแนวทางเพื่อให้ถึงยังเป้าหมายตามที่ได้คาดการณ์เอาไว้ ดังนั้นการที่บุคคลจะมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนได้นั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานด้านการคิดและสติปัญญาาร่วมด้วย โดยบุคคลจะต้องมีความสามารถในการคิดที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้เพราะว่าการคาดการณ์ว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้นในอนาคต สิ่งนั้นยังไม่มีตัวตน ต้องอาศัยการอ้างอิงซึ่งอยู่ในรูปของนามธรรมหรือสัญลักษณ์ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2534: 17) จากการอ้างอิงดังกล่าว บุคคลก็จะสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ดังนั้น ถ้าสังคมสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมสูงไม่ต้องพึ่งธรรมชาติ บุคคลในสังคมสามารถคาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้แม่นยำพอสมควร บุคคลในสังคมนั้นจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย (บุญวิภา ศักดิ์มณี. 2532: 7)

ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีความสามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคต รู้จักปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้อย่างเหมาะสม และสามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่เหมาะสม ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงทำให้สามารถระงับหรือชะลอการทำตามความต้องการของตนเองได้ สามารถงดเว้นการกระทำบางอย่างที่สังคมไม่ยอมรับหรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้ มีการปฏิบัติตนและแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ตลอดจนมีความอดทนและเพียรพยายามในการฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงมีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ และยังเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นพลเมืองดีและมีจริยธรรมสูง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นหากบุคคลได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน บุคคลก็จะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ได้ ดังนั้นผู้วิจัยได้นำลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ซึ่งเป็นตัวแปรลักษณะทางจิตเดิมมาเป็นตัวแปรต้นในการศึกษาครั้งนี้

การวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2536: 46) ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกันเป็นแบบวัดที่พัฒนามาจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตที่ใช้ในการวิจัยเรื่องจริยธรรมของ

เยาวชนไทย ศึกษาวัยรุ่นอายุ 10-25 ปี มีจำนวน 20 ข้อและมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 จากนั้นนำมาปรับแก้ โดยยังคงใช้ 20 ประโยคและมีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .64 แบบวัดฉบับนี้วรรณิ วรรณชาติ (2541: 33) ได้นำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 18-28 ปี นอกจากนี้ ยุพาณี ภูมิศรีแก้ว (2545: 42) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุม ตนกับความต้องการออกกำลังกายของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยนำ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนของบุญรับ ศักดิ์มณีมาปรับใช้ โดยนำแบบวัดลักษณะ มุ่งอนาคตและแบบวัดการควบคุมตนไปทดลองใช้กับพนักงานธนาคารพาณิชย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 50 คนจากธนาคาร 25 สาขา โดยแบบวัดมีจำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71 และ แบบวัดการควบคุมตนจำนวน 10 ข้อ มีมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ทั้งสองแบบวัดนี้เป็นมาตราวัด ประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบวัดของดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ (2536: 46) มาปรับใช้ เนื่องจากเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ ยอมรับได้และศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน โดยมีนิยามว่า หมายถึง ปริมาณความสามารถใน การคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งความสามารถในการ ควบคุมบังคับตนเองให้รู้จักอดได้รอได้ เพื่อรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าที่จะมีมาในอนาคตนั้น โดย ลักษณะของแบบวัดมี 20 ประโยคและมีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน ซึ่งเยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามี ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน สูงกว่าเยาวชนที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .64 และเมื่อนำมาใช้ในการศึกษานี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ต่างๆ นั้น ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาไว้เช่นงานวิจัยของสุภาสิณี นุ่มเนียม (2546: 136) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด จำนวน 576 คน ประกอบด้วยนักเรียนชายจำนวน 250 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 326 คน พบผลว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม ซึ่งพบผล เช่นนี้ในกลุ่มรวม นอกจากนี้งานวิจัยของสุภาสิณี ยอดระบำ (2548: 59-160) ยังให้ผลที่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยข้างต้น โดยนักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการด้านบ้าน สถานศึกษา

และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาชายระดับปริญญาตรี จำนวน 420 คน ปรากฏว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบครอบครัวในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบครอบครัวมาก อีกทั้งลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนยังเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 1 ของความรับผิดชอบครอบครัวในปัจจุบัน เมื่อร่วมทำนายกับชุดจิตลักษณะเดิมอีก 4 ตัว รวมเป็น 5 ตัว สามารถทำนายความรับผิดชอบครอบครัวในปัจจุบันได้ร้อยละ 28.0 ในกลุ่มรวม และยังมีงานวิจัยพบผลสอดคล้องกัน ได้แก่ การศึกษาของสมวาสนา ธนเมธิกุล (2546: 58-59) ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 400 คน ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยพบผลว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับแรกที่ สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 52.5 นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนยังปรากฏว่ามีความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาด้วย ดังเช่นการศึกษาของวิไลวรรณ ตั้งสกุล (2546: 45) ได้ศึกษาปัจจัยเชิง เหตุด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งรับผิดชอบครอบครัว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีสายพาณิชยกรรม จำนวน 300 คน โดย นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป พบผลว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวมากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนน้อย พบผล เช่นนี้ในกลุ่มรวม (วิไลวรรณ ตั้งสกุล. 2546: 56)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพฤติกรรมพึงประสงค์อื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกับพฤติกรรม รับผิดชอบที่ผู้วิจัยศึกษาด้วยดังเช่นการศึกษาของกุลลาบ ไทรโพธิ์ภู (2546: 89, 94) ที่ศึกษาปัจจัย ทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 587 คน เป็นนักเรียนชาย 267คนและหญิง 320 คนที่มีอายุเฉลี่ย 13 ปี 4 เดือน นักวิจัยพบผลว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักษาความ สะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวมมากกว่านักเรียนประเภทตรงกันข้าม โดยพบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวม นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 1 ของพฤติกรรม การรักษาความสะอาดส่วนตัว เมื่อร่วมทำนายกับชุดจิตลักษณะเดิมอีก 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัว สามารถ ทำนายพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัวได้ร้อยละ 16.3 ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุดใน กลุ่มนักเรียนที่เป็นบุตรคนแรกร้อยละ 19.5 (กุลลาบ ไทรโพธิ์ภู. 2546: 165) รวมทั้งตัวแปรชุด เดียวกันนี้ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนก็เป็นตัวทำนายลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมรักษาความ สะอาดส่วนรวม โดยสามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้ร้อยละ 27.7 ในกลุ่มรวม (กุลลาบ ไทรโพธิ์ภู.

2546: 169) เมื่อรวมชุดตัวแปรทางจิตลักษณะเดิม 3 ตัวและชุดตัวแปรสถานการณ์ 5 ตัวดังกล่าวเข้าด้วยกัน รวมเป็น 8 ตัว ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองจะเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมการรักษาความสะอาดส่วนตัว สามารถทำนายพฤติกรรมดังกล่าวได้ร้อยละ 24.3 ในกลุ่มรวม (กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู. 2546: 165) และตัวแปรชุดเดียวกันนี้ยังสามารถทำนายพฤติกรรมการรักษาความสะอาดส่วนรวมได้ร้อยละ 35.1 ในกลุ่มรวม (กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู. 2546: 169) การศึกษาดังกล่าวพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาด ซึ่งเป็นพฤติกรรมหนึ่งของพฤติกรรมรับผิดชอบที่ผู้วิจัยศึกษาด้วย

จากการประมวลเอกสารแสดงให้เห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ โดยผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสูงก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบมาก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม

อัตมโนทัศน์ (Self Concept)

ความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์เป็นลักษณะทางจิตใจ ซึ่งเป็นผลรวมของความรู้ ความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง โดยบุคคลรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร เช่น เป็นคนที่เข้มแข็ง เป็นคนดีและมีคุณค่า หรือเป็นคนที่ต้องการให้มีคนคอยสนับสนุนส่งเสริม เป็นต้น ซึ่งจะมีความแตกต่างจากการตระหนักรู้ในตนเอง เนื่องจากการตระหนักรู้ในตนเองจะเป็นการสนใจและรู้จักแต่เฉพาะตนเอง แต่อัตมโนทัศน์นั้นประกอบด้วยการเข้าใจลักษณะทางร่างกาย ทางจิตและสังคมของตนเอง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อเจตคติของบุคคล อุปนิสัย ความเชื่อและความคิดต่างๆ ด้วย โดยอัตมโนทัศน์นี้จะมีการสั่งสมมาตั้งแต่ในวัยทารก อัตมโนทัศน์ไม่ได้มีติดตัวมาแต่กำเนิด แต่จะถูกสร้างขึ้นในแต่ละบุคคลจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผลย้อนกลับจากปฏิสัมพันธ์นั้นๆ ซึ่งพลวัตของการเกิดอัตมโนทัศน์นี้เป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า อัตมโนทัศน์นั้นสามารถถูกปรับเปลี่ยนและมีการเปลี่ยนแปลงได้ (Huitt. 2004) ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเป็นลักษณะทางจิตใจ ซึ่งสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์

เนื่องจากอัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ จึงมีผู้ที่ได้ทำการศึกษาอัตมโนทัศน์และได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ไว้ต่างๆ ดังเช่น

เฮอร์ลิค (Hurlock. 1978: 352) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในด้านร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ความเหมาะสมทางเพศ และด้านจิตใจ ได้แก่ ความสามารถ และการมีคุณค่าสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

เบิร์นส (Burns. 1976: 352) ได้ให้อัตมโนทัศน์ว่าหมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจาก กระบวนการทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ สิ่งที่เป็น (Cognized-Self) สิ่งที่คุณอื่นมอง (Other-Self) และสิ่งที่คุณอยากเป็น (Ideal-Self) อัตมโนทัศน์ที่ปกติก็คือการมี อัตมโนทัศน์ทั้งสามส่วนนี้ที่สอดคล้องกัน

เคนด์เลอร์ (Kendler. 1963: 459) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยจะ เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของบุคคลและอาจเปลี่ยนแปลงไปได้โดยไม่จำกัดอายุ ถ้าบุคคลมี อายุ ความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น อัตมโนทัศน์ก็จะเปลี่ยนแปลง

ลาซารัส (Lazarus. 1963: 61) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของ บุคคลและทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลแสดงพฤติกรรมตามที่คิดเห็นเกี่ยวกับตนเองกำหนด

โรเจอร์ (Rogers. 1951: 136) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเองในเรื่องรูปร่างลักษณะ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองทั้งที่เป็น ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา และลักษณะที่เป็นนามธรรม เช่น นิสัย ค่านิยม ความสามารถ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ทั้งยังสามารถ เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์และความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้นอีกด้วย

อัตมโนทัศน์จะเกิดขึ้นในบุคคลตั้งแต่อยู่ในวัยทารก โดยวัยทารก (อายุ 0-1 ปี) จะเป็น ช่วงของการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง โดยแม่จะเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนาอัตมโนทัศน์ เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับทารกมากที่สุด จากการศึกษาได้มีความสัมพันธ์กับ บุคคลรอบข้าง จะทำให้เด็กมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ โดยเริ่มมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและ สังคม เมื่อเข้าสู่วัยเด็กตอนต้น (อายุ 1 ปี 6 เดือน - 12 ปี) การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมี บทบาทต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กในวัยนี้มากที่สุด เนื่องจากเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่ โรงเรียนมากกว่าอยู่ที่บ้าน ซึ่งในวัยนี้อัตมโนทัศน์ของเด็กแต่ละคนจะยังไม่มี ความแตกต่างมากนัก และอัตมโนทัศน์จะมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม นั่นคือ เป็นความคิดความเข้าใจต่อตนเอง ในลักษณะทางกายภาพของตน ความเป็นเจ้าของและทักษะในด้านต่างๆ เมื่อเข้าสู่วัยเด็กตอนปลาย และวัยรุ่น (อายุ 12-19 ปี) อัตมโนทัศน์ของเด็กจะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและผสมผสาน อันเนื่องมาจากเด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น ทำให้เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างชัดเจนกันมาก

ขึ้น และมีการแสดงออกที่แสดงถึงอัตมโนทัศน์ในทางบวกหรือทางลบที่เด่นชัดอีกด้วย และในวัยผู้ใหญ่ (อายุ 20 ปีขึ้นไป) บุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลในครอบครัวยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ เนื่องจากบุคคลในวัยนี้จะให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ ดังนั้นบุคคลในที่ทำงานจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้วยเช่นกัน โดยอัตมโนทัศน์ของคนในวัยนี้จะมีความเป็นนามธรรมและซับซ้อนมากขึ้นและจะมีการรวบรวมรายละเอียดอย่างเป็นลำดับขั้นจนกลายเป็นความรู้ความเข้าใจหรือแบบแผนของตนเอง (Damon; William;& Daniel Hart. 1988) กล่าวได้ว่า อัตมโนทัศน์นั้นถูกพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดช่วงชีวิต โดยบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลให้เข้าไปในเชิงบวกหรือลบ การที่บุคคลมีอัตมโนทัศน์อย่างไรจะสะท้อนให้เห็นว่า เขามองคนอื่นอย่างไร ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในด้านบวก มองเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลก็จะปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างทัดเทียมกับตนเองและเห็นคุณค่าในผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น แต่ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ ดูถูกและไม่เห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลก็จะรู้สึกเช่นนี้กับผู้อื่นด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นได้ง่ายและไม่เป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น ดังนั้นความสำเร็จและความล้มเหลวหลายๆ อย่างที่บุคคลประสบในชีวิตจึงมีความเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์และพฤติกรรมของบุคคล

จากการที่อัตมโนทัศน์ถูกพัฒนาขึ้นมาจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงชีวิตนั้น จึงสามารถสรุปประเด็นหลักๆ ของอัตมโนทัศน์ได้ 3 ประเด็น (Hamacheck. 1978) ดังนี้

1. อัตมโนทัศน์เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล เนื่องจากทารกไม่ได้กำเนิดมาพร้อมกับการมีอัตมโนทัศน์ของตนเอง แต่อัตมโนทัศน์เกิดจากการสังสมความคิดเกี่ยวกับตนเองที่ละน้อยตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงผู้ใหญ่ และอัตมโนทัศน์นี้จะถูกปรับเปลี่ยนครั้งแล้วครั้งเล่าโดยผ่านการได้รับประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงไม่ใช่สัญชาตญาณ แต่เป็นผลมาจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์จากสังคมที่เขาอยู่ โดยอัตมโนทัศน์จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างไม่มีขีดจำกัด บุคคลจะรับรู้ตนเองในมุมมองที่แตกต่างไปจากที่บุคคลอื่นมอง เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันที่ต่างกัน รวมทั้งการรับรู้และความชัดเจนของการรับรู้ของแต่ละบุคคลก็จะมีแตกต่างกันในเวลาที่แตกต่างกันอีกด้วย

2. อัตมโนทัศน์เกิดจากการสังสมและรวบรวมความคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนและเป็นระเบียบ ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงมีลักษณะที่คงที่ต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์นั้นจำเป็นต้องใช้เวลา แต่

ถ้าเมื่อใดก็ตามที่อัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ดังนั้นการที่เรา มีอัตมโนทัศน์ที่คงที่ จึงส่งผลให้เรามีบุคลิกภาพที่คงที่ด้วยเช่นกัน

3. อัตมโนทัศน์มีลักษณะเป็นพลวัต การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลเป็น กระบวนการที่มีความต่อเนื่อง บุคคลจะพยายามต่อสู้เพื่อที่จะรักษาอัตมโนทัศน์ของตนเองเอาไว้ ไม่ ว่าอัตมโนทัศน์ที่มีอยู่นั้นจะเกิดประโยชน์หรือเป็นโทษต่อตนเองหรือผู้อื่นก็ตาม ถ้าบุคคลจำเป็นต้อง ปกป้องอัตมโนทัศน์จากการถูกโจมตีจากสิ่งแวดล้อมอยู่เป็นประจำ ก็จะทำให้อัตมโนทัศน์ของเขา พัฒนาได้ไม่เต็มที่

สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์เกิดจากการที่บุคคลได้เรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งประสบการณ์ที่สั่งสมนี้จะนำไปสู่การพัฒนา อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลอย่างต่อเนื่อง และอัตมโนทัศน์นี้เองก็จะส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล นั้นให้แต่ละบุคคลมีบุคลิกภาพที่เฉพาะตัว อัตมโนทัศน์จึงเป็นเหมือนสาเหตุของพฤติกรรมและการ แสดงออกของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเข็มทิศของบุคลิกภาพของมนุษย์ที่กำหนดทิศทาง การ แสดงออกของมนุษย์ ดังนั้นอัตมโนทัศน์ที่เข้มแข็งจึงเป็นอัตมโนทัศน์ที่ประกอบไปด้วยอัตมโนทัศน์ ด้านบวกและมีความถูกต้อง อัตมโนทัศน์ที่ถูกต้องคือ ความเข้าใจตนเองที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน หรือเห็นพ้องต้องกันกับที่คนอื่นมองเรา ส่วนอัตมโนทัศน์ที่เป็นด้านบวกคือ การมีพื้นฐานของค่านิยม และความเข้าใจในคุณค่าของตนเอง ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ที่เข้มแข็งจะสามารถควบคุมการแสดงออกและ อารมณ์ต่างๆ ของตนเองด้วยวิธีการที่สอดคล้องและสมดุลกับชีวิตของเขาได้ (Hamacheck.1978)

โรเจอร์ (Rogers) กล่าวว่าไว้ว่า อัตมโนทัศน์นั้นประกอบด้วยลักษณะใหญ่ๆ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะภายใน (Internal Frame of Reference) และลักษณะภายนอก (External Frame of Reference) (ลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2543: 18; อ้างอิงจาก Lindzey; & Hall. 1965: 429) โดยมี รายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะภายใน (Internal Frame of Reference) ประกอบด้วย

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ เพื่อจะตอบคำถามที่ว่า “ฉันเป็นใคร” (What I am)

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self Satisfaction) เป็นการ พิจารณาอัตมโนทัศน์เพื่อตอบคำถามที่ว่า “ฉันรู้สึกกับตนเองอย่างไร” (How I feel about myself)

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (Behavior) เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์เพื่อตอบ คำถามที่ว่า “ฉันประพฤติตนอย่างไร” (What I do on the way I act)

2. ลักษณะภายนอก (External Frame of Reference)

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะรูปร่างและสมรรถภาพของร่างกายในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนภาวะสุขภาพของตน

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral-ethical Self) เป็นการรับรู้หรือประเมินตนเองในด้านศีลธรรมจรรยา โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อัตมโนทัศน์ด้านนี้ได้รับอิทธิพลจากค่านิยม วัฒนธรรม และศาสนาที่ตนเองนับถือ

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตน (Personal Self) เป็นการรับรู้บุคลิกภาพแห่งตนเกี่ยวกับคุณค่า ความคาดหวัง อุดมคติ ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

1.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว การได้รับการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ในคุณค่าและความพึงพอใจของบุคคล

1.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self) เป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของบุคคล ความภาคภูมิใจและยอมรับในคุณค่าของตน อัตมโนทัศน์ในส่วนนี้สามารถส่งเสริมให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่าและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อการปรับอัตมโนทัศน์ในทิศทางที่ดี

1.6 อัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism) เป็นการรับรู้ต่อตนเองที่ชัดเจนทั้งในด้านดีและไม่ดี เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและกล้าเปิดเผยตนเองของบุคคล ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ด้านอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น การส่งเสริมอัตมโนทัศน์ในส่วนนี้จะช่วยให้บุคคลกล้าเปิดเผยตนเองและช่วยให้ประเมินตนเองได้อย่างแจ่มชัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาอัตมโนทัศน์ให้ดียิ่งขึ้น และยังคงส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

จากการศึกษาแนวคิดต่างๆ พอสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองในหลายๆ ด้าน โดยสิ่งแวดล้อมมีผลต่ออัตมโนทัศน์ ซึ่งอัตมโนทัศน์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคล ส่งผลให้บุคคลมีการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ

การวัดอัตมโนทัศน์

ในการวัดอัตมโนทัศน์สามารถทำได้ 2 วิธีคือ การรายงานตนเองและการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งวิธีการสังเกตนี้ก่อให้เกิดปัญหาหรืออคติในการสังเกตและการแปลความพฤติกรรมที่ปรากฏ โดยส่วนใหญ่ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การรายงานตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงแต่วิธีการรายงานด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 6 วิธี (Burns, R B. 1979: 87-94) ดังนี้

1. Rating scale หรือการให้มาตราประเมินค่า โดยใช้ในรูปแบบของแบบสอบถาม หรือแบบประเมิน และโดยทั่วไปจะใช้มาตราประเมินค่าร่วมกับชุดของข้อความ ผู้ถูกประเมินจะตอบข้อความแต่ละข้อโดยเลือกระดับของคำตอบที่ตนเห็นด้วยหรือตรงกับลักษณะของตนเองมากที่สุด

2. The check list หรือวิธีการตรวจสอบจากรายการ ผู้ถูกประเมินจะเป็นผู้เลือกข้อความหรือคำคุณศัพท์ที่ตรงกับตนเอง ดังนั้นจึงมีคำตอบให้เลือกเพียง 2 คำตอบคือ ตนเองเป็นเช่นนั้นหรือไม่เป็นเช่นนั้น วิธีการนี้ผู้ถูกประเมินจะไม่สามารถเลือกระดับของสิ่งที่ตนเองเป็นหรือไม่เป็นจากรายการที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นวิธีการแบบมาตราประเมินค่าจึงเป็นที่นิยมและทำให้ได้ข้อมูลมากกว่าวิธีการนี้

3. Q sorts หรือเทคนิคคิว วิธีการนี้จะมีบัตรข้อความที่เขียนข้อความหรือคุณลักษณะของอัตมโนทัศน์จำนวน 150 แผ่น ซึ่งจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงออกและไม่ได้เป็นสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง วิธีนี้จะเหมาะกับเด็กและผู้ป่วย เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย น่าสนใจและสนุก วิธีการจะให้ผู้ถูกประเมินเรียงบัตรข้อความต่างๆ เป็น 9 กอง โดยจะมีการเรียงลำดับบัตรในแต่ละกองให้ตรงกับที่ตนเองมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ซึ่งผู้ถูกประเมินจะต้องเรียงลำดับบัตรข้อความให้มีการกระจายอย่างปกติ ผู้ถูกประเมินอาจถูกประเมินได้หลายครั้งในหลายๆ หัวข้อ เช่น อัตมโนทัศน์ ideal self อัตมโนทัศน์ของมารดา เป็นต้น แต่พบว่าเทคนิคคิวไม่สามารถหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นได้ อีกทั้งสามารถประเมินได้ครั้งละ 1 คน จึงใช้เวลานานมากเกินไปในการประเมินบุคคลหลายคน

4. Unstructured and free response methods วิธีนี้จะให้ผู้ถูกประเมินเติมข้อความลงในประโยคที่มีใจความไม่สมบูรณ์ให้เป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์หรือให้เขียนเรียงความ เช่น

ฉันเป็น.....

ฉันมีความสุขเมื่อ.....

ประโยคเหล่านี้จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของผู้ถูกประเมิน แต่วิธีการนี้มีความลำบากในการวิเคราะห์และบอกจำนวนข้อมูล รวมทั้งไม่สามารถหาค่าความเที่ยงตรงได้

5. Projective techniques มีนักวิจัยหลายคนพยายามใช้เทคนิคนี้มาวัดอัตมโนทัศน์ในระดับจิตไร้สำนึก เพราะเชื่อว่า ลักษณะของจิตไร้สำนึกมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของตัวตน (self) แต่วิธีนี้ไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องของความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงและการแปลผล

6. Interview หรือการสัมภาษณ์ วิธีการนี้ใช้อย่างแพร่หลายในการให้คำปรึกษาและการศึกษาจิตบำบัดในเรื่องอัตมโนทัศน์และการเปลี่ยนแปลงของอัตมโนทัศน์ เช่น วิธี Client-centred approach ของ คาร์ล โรเจอร์ เป็นต้น

จากวิธีการทั้งหมดที่กล่าวมานี้ การรายงานตนเองเป็นวิธีการที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด เนื่องจากสามารถหาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงได้ โดยการวัดอัตมโนทัศน์แบบให้รายงานตนเองนี้ควรมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่า .70

ได้มีผู้นำแบบวัดอัตมโนทัศน์มาใช้ ดังเช่นวิมล หาญตระกูล (2529: 20) ได้ใช้แบบวัดอัตมโนทัศน์ ที่มีชื่อว่า Tennessee Self Concept Scale ของวิลเลียม เอช ฟิตส์ (William H Fitts) ที่ถูกแปลเป็นภาษาไทยโดยจักรกฤษณ์ สำราญใจมาใช้ในการศึกษาอัตมโนทัศน์ของเด็กกำพร้า ลักษณะแบบวัดเป็นประโยคประกอบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยจะวัดลักษณะภายนอก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคมและด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ด้านละ 25 ข้อ รวมทั้งสิ้น 100 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านเท่ากับ .80 .76 .73 .74 .82 และ .77 ตามลำดับ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85 นอกจากนี้เกตุแก้ว รักษาชาติ (2542: 69) ได้ศึกษาการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด: ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยนำแบบวัดของฟิตส์ที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยอำไพ ศิริพิพัฒน์มาปรับใช้ โดยวัดอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ รวม 5 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบด้วยประโยคข้อความประกอบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “ไม่จริงเลย” ถึง “จริงที่สุด” จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 นอกจากนี้ยังมีแบบทดสอบ Multidimensional Self Concept Scale (MSCS) ของบรูซ เอ แบริคเคน (Bruce A. Bracken) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอเมริกันอายุ 9-19 ปี ซึ่งภัทราภรณ์ แสงทรัพย์ (2543: 38) ได้นำมาใช้วัดอัตมโนทัศน์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยนำแบบทดสอบนี้มาแปลเป็นภาษาไทย โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คนแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงจำนวน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยข้อความประกอบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” มีจำนวนทั้งสิ้น 100 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 25 ข้อ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านความสามารถ ด้านความรู้สึก ด้านวิชาการ ด้านครอบครัวและด้านร่างกาย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบวัดของวิมล หาญตระกูลที่ได้ นำแบบวัดของฟิตส์ที่ถูกแปลโดยจักรกฤษณ์ สำราญใจมาปรับใช้ เนื่องจากมีการวัดอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโรเจอร์ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และเมื่อนำมาใช้ในการศึกษานี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

อึดมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอึดมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบนั้นยังไม่ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาไว้ แต่พบว่า มีผู้ทำการศึกษาอึดมโนทัศน์ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างๆ กัน ดังนั้นในช่วงแรกผู้วิจัยขอนำเสนองานวิจัยที่ศึกษาอึดมโนทัศน์ในกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษา ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบอึดมโนทัศน์ของเด็ก 2 กลุ่มของ เรคเลสและดินิตซ์ (Reckless and Dintiz) ที่ ซู ติตัส ไรด์ (Sue Titus Reid) ได้พูดถึงไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรม (อ้อมเดือน สดมณี. 2522: 45; อ้างอิงจาก Sue Titus Reid. 1976. *Crime and Crimilogy*. pp.228) โดยเรคเลสและดินิตซ์ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับอึดมโนทัศน์ว่า เป็นกุญแจสำคัญในการอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรม ทั้งสองคนได้ร่วมกันศึกษาว่า อึดมโนทัศน์เป็นสิ่งที่ขัดขวางการกระทำผิดของเด็กหรือไม่ โดยศึกษา “เด็กดี” ที่ได้จากการคัดเลือกของครูประจำชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน โดยเป็นเด็กที่ไม่เคยถูกจับกุมหรือถูกตักเตือนจากตำรวจ และมีการสัมภาษณ์เด็กและมารดาเกี่ยวกับความโน้มเอียงในการกระทำผิดและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้แบบวัดต่างๆ ได้แก่ แบบวัดบุคลิกภาพ California Personality Inventory (CPI) แบบสอบถามเกี่ยวกับอึดมโนทัศน์ของเขา ครอบครัวของเขาและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผลที่ได้คือ “เด็กดี” มีคะแนนความโน้มเอียงในการกระทำผิดต่ำและมีคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูง การประเมินตนมีลักษณะเคารพกฎหมาย มีการรับรู้ในด้านดีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ต่อมาก็ได้ศึกษาอึดมโนทัศน์ของ “เด็กไม่ดี” ซึ่งถูกคัดเลือกโดยครูประจำชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 101 คน โดยเป็นเด็กที่เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับตำรวจและศาลมาแล้วในคดีลักทรัพย์พร้อมทั้งสัมภาษณ์มารดาด้วยเช่นกัน พบว่า “เด็กไม่ดี” มีคะแนนความโน้มเอียงในการกระทำผิดสูงและมีความรับผิดชอบต่อสังคมต่ำกว่าคะแนนของ “เด็กดี” รวมทั้งมีคะแนนความง่ายต่อการกระทำผิดสูงกว่าคะแนนของ “เด็กดี” สรุปได้ว่า อึดมโนทัศน์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก โดยผู้ที่มีอึดมโนทัศน์ดีจะถูกอบรมเลี้ยงดูมาอย่างดีและมีพัฒนาการเกี่ยวกับตัวตนภายในที่เข้มแข็ง ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่มีอึดมโนทัศน์ไม่ดี จึงมีพฤติกรรมการแสดงออกที่ต่างกัน นอกจากนี้เลวี (Levy. 1997: 671-686) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอึดมโนทัศน์ของเยาวชนจำนวน 230 คนทั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษาและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายทั้งที่อยู่และไม่ได้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายแต่ไม่ได้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอึดมโนทัศน์กับพฤติกรรมนั้น รุ่งทิภา อินทวงศ์ (2544) ได้ศึกษาอึดมโนทัศน์กับพฤติกรรมปลอดภัยของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 8 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายจำนวน 538 คน และนักศึกษาหญิง

จำนวน 39 คน พบผลว่า อัจตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมปลอดภัยก่อนปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า แม้วางยังไม่มีผู้ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัจตมโนทัศน์กับพฤติกรรมต่างๆ ivo อย่างแพร่หลาย แต่พบว่ามีการศึกษาอัจตมโนทัศน์ในกลุ่มตัวอย่างที่พิเศษหรือแตกต่างจากกลุ่ม ตัวอย่างปกติ เช่น กลุ่มคนพิการทางร่างกายต่างๆ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้กระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น และจาก แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ก็พบว่า อัจตมโนทัศน์มีความเกี่ยวข้องหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวกำหนดการแสดง พฤติกรรมของบุคคล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้อัจตมโนทัศน์เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ทำการศึกษาร่วมด้วย

เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

ความหมายและความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

เจตคติเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งประกอบด้วยความเชื่อ ความรู้สึกและแนวโน้มการแสดง พฤติกรรม ซึ่งนักจิตวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เจตคติเป็นตัวกำหนดความสนใจใน สิ่งแวดล้อมของเรา วิธีการการรับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เราสนใจ และการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ดังนั้น เจตคติจึงเป็นตัวชี้้นำการแสดงพฤติกรรม (Bern. 1997: 495) ฟิชไบน์ และไอเซ็น (สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2535?: 110; อ้างอิงจาก Fishbein; & Ajzen. 1980. *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: an Introduction to Theory and Research*) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่าเป็นแนวโน้มในการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ชอบหรือไม่ชอบอย่างคงเส้นคงวา นอกจากนี้อัลพอร์ต (Allport. 1967: 8) กล่าวไว้ว่า เจตคติเป็นจิตลักษณะและเป็นสภาวะความพร้อม ทางด้านจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้เป็นสิ่งที่จะกำหนดลักษณะการ ตอบสนองของบุคคลต่อบุคคลหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย บุคคลจะสะสม ประสบการณ์ของตนที่ได้จากการพูดคุย ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวและจากเพื่อนฝูง จากการ ที่บุคคลได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อประสบการณ์ถูกสะสมเพิ่มมากขึ้น ก็จะทำให้บุคคลมี แนวคิดเป็นของตนเอง ดังนั้นเจตคติจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการ ประสบการณ์และการเจริญเติบโตของบุคคลนั้น และการเกิดเจตคติบางอย่างอาจเกิดขึ้นได้จาก อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม นั่นคือ บุคคลย่อมมีเจตคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตาม สภาพแวดล้อมนั้นๆ (มนตรี ธาดา. 2546: 26)

เจตคติเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่แสดงให้คนอื่นเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับค่านิยมของบุคคลนั้น และ ทำหน้าที่ป้องกันหรือปกป้องสภาวะจิตของบุคคล เนื่องจากความคิดหรือความเชื่อบางอย่างสามารถ ทำให้ผู้เชื่อหรือคิดมีความสบายใจ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการปรับตัวและเป็นประโยชน์ในการทำงาน

ต่างๆ เนื่องจากเจตคติมีความเกี่ยวข้องกับความรู้ด้วยเช่นกัน (นพมาศ ธีรเวคิน. 2539; อ้างอิงจาก Krech. 1982. *Elements of Psychology*) และที่สำคัญเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม บุคคลมีเจตคติเช่นไรก็ย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงออกเช่นนั้น ดังนั้นจึงอาจใช้เจตคติเป็นส่วนประกอบในการทำนายพฤติกรรมและเป็นโมดัลทัศน์ทางลัดสำหรับทำให้ทราบสิ่งอื่นๆ ได้อีกหลายสิ่ง (ประทีป จินหงษ์. 2547?: 11) เจตคติของบุคคลนั้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรู้เชิงประมาณค่า (Cognitive component) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดว่าดีมีประโยชน์หรือเลวมากน้อยเพียงใด จัดเป็นองค์ประกอบที่เป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ (2) ความรู้สึกพอใจ (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งจะเกิดโดยอัตโนมัติและสอดคล้องกับความรู้สึกเชิงประเมินค่าต่อสิ่งนั้นด้วย จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ (3) ความพร้อมกระทำ (Behavioral intention component) หมายถึง การที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมสิ่งที่เขาชอบ พอใจและพร้อมที่จะทำลายหรือเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบหรือไม่พอใจ องค์ประกอบนี้ยังคงอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ยังไม่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรม (McGuire WJ. 1969) นั่นคือ หากบุคคลมีเจตคติต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในทิศทางบวกหรือลบในปริมาณมาก บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นมากเช่นกัน ดังนั้นเจตคติจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมและยังเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้อีกด้วย จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ ผู้วิจัยจึงกำหนดนิยามของเจตคติต่อพฤติกรรม รับผิดชอบว่าหมายถึง การรับรู้ถึงผลดีหรือผลเสียของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมรับผิดชอบและความชอบ ความพอใจที่จะมีพฤติกรรมดังกล่าว รวมทั้งความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม รับผิดชอบ

การวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในการวัดเจตคติเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อน ในอดีตถึงปัจจุบันมีนักวิชาการที่คิดค้นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเจตคติขึ้นมาต่างๆ การวัดเจตคตินิยมวัดในมิติที่สำคัญ 2 ประการคือ (1) ทิศทาง (Direction) เป็นการวัดว่า บุคคลรู้สึกชอบ พอใจหรือไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น มีประโยชน์หรือไร้ประโยชน์ รวมทั้งสามารถวัดได้ว่า บุคคลพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ เข้าใกล้ชิดหรือพร้อมที่จะทำลาย ขัดขวางสิ่งนั้น และ (2) การวัดปริมาณ (Magnitude) เป็นการวัดความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรงของเจตคติที่มีต่อสิ่งนั้นไปในทางบวกหรือทางลบ บุคคลอาจมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรง แต่มีเจตคติต่ออีกสิ่งหนึ่งเพียงเบาบาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้นหรือความเกี่ยวข้องของสิ่งนั้นกับบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2525: 5-9) กล่าวได้ว่า การวัดเจตคติของบุคคลนั้นควรวัดตามองค์ประกอบของเจตคติ อาจจะทำเพียงองค์ประกอบเดียวหรือมากกว่า

1 องค์ประกอบก็ได้ ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามของเจตคติมีส่วนสำคัญหลายประการที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะที่องค์ประกอบทั้งสามมีร่วมกันและนักจิตวิทยาสังคมนิยมวัดคือ ทิศทางของเจตคติซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทางตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

การวัดเจตคติสามารถวัดได้หลายองค์ประกอบของเจตคติ แบบวัดเจตคติที่วัดทั้งครบสามองค์ประกอบดังเช่น แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมสุขภาพของอุบล เลี้ยววาริณ (2534: 107-108) เป็นแบบวัดที่วัดความรู้เชิงประมาณค่าจำนวน 8 ข้อ ความรู้สึกต่อพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 7 ข้อ ความพร้อมและการมุ่งกระทำพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 10 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสุขภาพและผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมสุขภาพ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .70 นอกจากนี้ มนูญภูษลิบเงิน (2547: 52) ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการประหยัด เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยประเมินว่าการประหยัดเป็นสิ่งที่มีความหมายหรือมีโทษ พอใจหรือไม่พอใจต่อการประหยัด และความตั้งใจที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมการประหยัด นั่นคือ วัดทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติ โดยมีทั้งหมด 12 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวกและทางลบ มีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 ในการวัดเจตคติใน 2 องค์ประกอบนั้น วิไลวรรณ ตั้งสกุล (2546: 44) ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยวัดการประเมินค่าพฤติกรรมการรับผิดชอบครอบครัวว่ามีประโยชน์ มีโทษต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไรบ้าง และมากน้อยเพียงใด และวัดความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อครอบครัวว่าผู้ตอบชอบ/ไม่ชอบ พอใจ/ไม่พอใจต่อพฤติกรรมดังกล่าวมากเพียงใด มีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และมีประโยคทั้งหมด 18 ข้อ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 นอกจากนี้การวัดเจตคติเพียงองค์ประกอบเดียวนั้น จินตนา บิลมาศ (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532: 56; อ้างอิงจาก จินตนา บิลมาศ; และคนอื่นๆ. 2529. รายงานการวิจัยคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน) ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อการทำงานราชการ โดยวัดองค์ประกอบด้านความรู้สึกพอใจ เป็นประโยคประกอบมาตราประเมินค่า 6 หน่วย จำนวน 15 ข้อ แต่ไม่ได้รายงานค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดไว้ จากนั้นบุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 56) ได้นำมาใช้วัดเจตคติต่อการทำงานราชการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทำงานราชการ และได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติขึ้น โดยวัดทั้งสามองค์ประกอบของเจตคติ อันได้แก่ ความรู้เชิงประมาณค่า ความรู้สึกพอใจและความพร้อมกระทำ ตามนิยามปฏิบัติการ ซึ่งเป็นข้อความประกอบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ

ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ถ้าผู้ตอบได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

ในงานวิจัยที่ศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อพฤติกรรมรับผิดชอบนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังเช่น สุภาสิณี นุ่มเนียน (2546: 179-180) ได้ศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 576 คน ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบผลว่า เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว เมื่อร่วมกับตัวทำนายจิตลักษณะตามสถานการณีก 1 ตัว รวมเป็น 2 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้อย่างร้อยละ 44.5 ในกลุ่มรวม และเป็นตัวทำนายลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวร่วมกับจิตลักษณะตามสถานการณีก 1 ตัว รวมเป็น 2 ตัว สามารถทำนายได้อย่างร้อยละ 47.9 ในกลุ่มนักเรียนที่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับวิไลวรรณ ตั้งสกุล (2546: 48) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาชายสายพาณิชยการจำนวน 300 คน พบผลว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อครอบครัวมีความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวสูง โดยพบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวม (วิไลวรรณ ตั้งสกุล, 2546: 56) จะเห็นได้ว่า เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้นๆ โดยพบความสัมพันธ์นี้ทั้งในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลาย

นอกจากนี้เจตคติเป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคคล ได้มีผู้ทำการศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมต่างๆ ไว้ดังเช่น วิไล ตั้งตระกูล (2543: 95) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองในการป้องกันโรค โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในโรงพยาบาล สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานครที่มีอายุอยู่ในช่วง 20-60 ปี จำนวน 246 คน พบผลว่า คนงานที่มีเจตคติต่อการดูแลสุขภาพในการป้องกันโรคสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองในการป้องกันโรคสูงด้วย นอกจากนี้ได้มีผู้ศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมสุขภาพต่างๆ โดยได้ผลการวิจัยสอดคล้องกันดังนี้ อภินยา อภิวังโสกุล (2544: 67) ทำการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 409 คน เป็นนักเรียนชาย 180 คนและนักเรียนหญิง 229 คน พบว่า นักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมสุขภาพนี้สูงมีพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันฟันผุและโรคเหงือกอักเสบสูงกว่านักเรียนในประเภทตรงข้าม (อภินยา อภิวังโสกุล, 2544: 124) งานวิจัยนี้ยังให้ผลที่สอดคล้องกับ

งานวิจัยของปายารี พิริยะอุดมพร (2543: 122) ที่ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาสูบในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 388 คน และงานวิจัยของลัดดาวัลย์ พงษ์ไพจิตร (2544: 113) ที่ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 350 คน โดยพบผลเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของทงศักดิ์ มนสิมา (2544: 120) ที่ศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวในกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 368 คน โดยพบผลเช่นเดียวกัน นั่นคือ นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมป้องกันการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมป้องกันในด้านนี้สูง กล่าวได้ว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพต่างๆ ในบุคคลวัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย สำหรับการศึกษาดังกล่าวที่พึงประสงค์อื่นๆ นั้น ถนอมศักดิ์ โสภา (2545: 30) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเป็นตำรวจกับพฤติกรรมการทำงานด้านป้องกันปราบปรามซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน นักวิจัยพบว่าข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อการเป็นตำรวจสูงมีพฤติกรรมการทำงานด้านการป้องกันปราบปรามสูงกว่ากลุ่มประเภทตรงข้าม (ถนอมศักดิ์ โสภา. 2545: 48) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เจตคติเป็นตัวทำนายลำดับที่ 3 ของพฤติกรรมการทำงานด้านการป้องกันปราบปรามเมื่อรวมกับตัวทำนายชุดจิตลักษณะและลักษณะทางสถานการณ์อีก 3 ตัว รวมเป็น 4 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมดังกล่าวได้ร้อยละ 40.4 ในกลุ่มรวม และร้อยละ 44.7 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (ถนอมศักดิ์ โสภา. 2545: 58) และยังมีผลการวิจัยของกุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู (2546: 65) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักษาความสะอาดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 587 คน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาดเป็นตัวทำนายลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมการรักษาความสะอาดส่วนตัว เมื่อรวมกับตัวทำนายในชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์อีก 1 ตัว รวมเป็น 2 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้ร้อยละ 22.5 ในกลุ่มรวม (กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู. 2546: 175) และชุดตัวแปรเช่นเดียวกันนี้สามารถทำนายพฤติกรรมการรักษาความสะอาดส่วนร่วมได้ร้อยละ 40.0 ในกลุ่มรวม (กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู. 2544: 179) ส่วนการศึกษาของเกษม จันทศร (2541: 61) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานทางการเสพยาสูบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 560 คน พบผลว่า นักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาสูบมากมีพฤติกรรมการเสพสารเบื้องต้นน้อยกว่าผู้ที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาสูบน้อย (เกษม จันทศร. 2541: 108) นอกจากนี้เจตคติต่อยาสูบยังเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่ 2 ของพฤติกรรมการเสพสารเบื้องต้น เมื่อรวมกับตัวทำนายชุดสถานการณ์ 4 ตัว และชุดจิตลักษณะเดิมกับจิตลักษณะตามสถานการณ์อีก 4 ตัว รวมเป็น 9 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมดังกล่าวในกลุ่มรวมได้

ร้อยละ 46.2 และเป็นตัวทำนายนำลำดับที่ 1 ในกลุ่มย่อยที่เป็นนักเรียนชาย โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 47.7 (เกษม จันทศร. 2541: 139) ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมาข้างต้นเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับพฤติกรรมรับผิดชอบที่ผู้วิจัยศึกษา นั่นคือ การดูแลรักษาสุขภาพของตนเองและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ และพฤติกรรมรับผิดชอบนั้น พบว่า ผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจะมีพฤติกรรมนั้นๆ สูงเช่นกันโดยพบผลเช่นนี้ในบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมาศึกษาด้วย และคาดการณ์ว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบสูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม

ปัจจัยทางชีวสังคม

อายุกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

อายุของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาอธิบายและทำนายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น พัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นต้น มีนักวิชาการหลายท่านที่คิดทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ โดยนำอายุมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการแบ่งขอบเขตของพัฒนาการ ดังเช่นทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน โดยแบ่งช่วงชีวิตของมนุษย์จากแรกเกิดถึงอายุ 80 ปี เป็น 8 ช่วงตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสมอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 2-13) ซึ่งในแต่ละขั้นมนุษย์จะมีการพัฒนาร่างกายและจิตใจที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความคิด การปรับตัวและพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยเยาวชนเหล่านี้มีอายุตั้งแต่ 7 – 24 ปี จากเอกสารทางการแพทย์เกี่ยวกับระบาดวิทยาของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายของนานาชาติให้ความสำคัญกับลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการกระทำผิดกฎหมาย โดยอายุเป็นปัจจัยหลักในระดับต้นๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษา (Ray, Edward Van; & Kroll, Christian. 1998: 11) ดังนั้นอายุจึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญที่ควรนำมาศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนี้ด้วย

ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุดังเช่นการศึกษาของรัชนีกร ประสาร (2547: 44) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา จำนวน 400 คน พบผลว่า ข้าราชการครูที่มีอายุมากมีประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกับข้าราชการครูที่มีอายุน้อย และการศึกษาของนุจรินทร์ เด็กแซ (2550: 34) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี (สสวท.) จำนวน 200 คน พบผลว่า พนักงานที่มีอายุ 20-27 ปี มีพฤติกรรมการทำงานโดยรวมต่ำกว่าพนักงานที่มีอายุ 36-43 ปี 44-51 ปี และอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไปด้วย (นุจรินทร์ เล็กแซ. 2550: 71-72)

จากการประมวลเอกสารการวิจัยพบว่า อายุมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมพึงประสงค์ อันได้แก่ พฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นั่นคือ กาทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย เสร็จทันตามเวลาที่กำหนดและมีประสิทธิผล ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมรับผิดชอบด้วยเช่นกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีอายุแตกต่างกันจะเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน

ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

เยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมจะมีระยะเวลาการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาของศาลและการประพฤติปฏิบัติตนในระหว่างการฝึกอบรม ซึ่งความประพฤติในระหว่างการฝึกอบรมมีผลต่อการขอลดโทษหรือการขยายระยะเวลาการฝึกอบรมด้วย ในการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมนั้น เยาวชนจะได้เรียนวิชาชีพต่างๆ ร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด ชมรม และกิจกรรมอื่นที่นอกเหนือจากกิจกรรมในตารางกิจวัตรประจำวันในด้านการบำบัด แก้ไขและฟื้นฟูต่างๆ ทั้งจากเจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอก จากการที่เยาวชนได้รับประสบการณ์และกิจกรรมที่ต่างกันย่อมมีผลต่อการพัฒนาการคิดและการกระทำแตกต่างกัน ทำให้เยาวชนตระหนักถึงสาเหตุของการกระทำทำผิด การกระทำต่างๆ ที่ผ่านมาจากตน และผลที่ตามมาจากการกระทำดังกล่าว การที่บุคคลมีความสามารถในด้านต่างๆ ได้นั้น เป็นผลมาจากปัจจัย 3 ประการ คือ ความสามารถทางสมอง ประสบการณ์ การศึกษาและการฝึกอบรม (สุทธิสาร ธารสุวรรณวงศ์. 2547: 27; อ้างอิงจาก เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2532: 131-132) ดังนั้นเยาวชนที่ฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมที่มีระยะเวลาแตกต่างกัน ก็ย่อมได้รับกิจกรรมและประสบการณ์ในปริมาณที่แตกต่างกัน จากการศึกษาของสุทธิสาร ธารสุวรรณวงศ์ (2547: 47) เกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายวิศวกรรม บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 147 คน พบผลว่า ระยะเวลาเป็นจำนวนปีที่พนักงานปฏิบัติงานนับตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานจนถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงาน (สุทธิสาร ธารสุวรรณวงศ์. 2547: 66) ดังนั้นพนักงานที่ปฏิบัติงานนี้มานานก็จะทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าพนักงานที่ปฏิบัติงานนี้มาได้ไม่นาน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของกมลรัตน์ ทองสว่าง (2546: 54) ที่ศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพยาบาลจำนวน 300 คน ในกรุงเทพมหานคร พบผลว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21-40 ปี มีพฤติกรรมการทำงานโดยรวม (ได้แก่ ด้านบทบาทหน้าที่ของพยาบาล ด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน ด้านคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน และ

ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ) สูงกว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-10 ปี (กมลรัตน์ ทองสว่าง. 2546: 70) และจากการศึกษาของอนุพันธ์ คำปิ่น (2549: 50) เรื่องการศึกษาพฤติกรรม วัฒนธรรมทางสังคม (ได้แก่ ด้านความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ด้านความมีมารยาทในการพูด ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 362 คน พบว่า นิสิตที่เรียนในชั้นปีแตกต่างกันมีพฤติกรรมวัฒนธรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน (อนุพันธ์ คำปิ่น. 2549: 67-68)

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากก็จะมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลมีการเรียนรู้และทักษะความชำนาญในงาน ที่ทำเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มียานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเด็กที่กระทำผิดโดยตรง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่า ระยะเวลาการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมน่าจะเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนได้เรียนรู้ผลที่ได้รับจากการกระทำผิดกฎหมาย ของตนเองและได้รับการพัฒนาความคิดและการกระทำในด้านต่างๆ เช่น การฝึกระเบียบวินัย ความรู้ ในวิชาชีพ การมีเป้าหมายในอนาคตที่เป็นรูปธรรม เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่า เยาวชนที่มี ระยะเวลาการฝึกอบรมมาแล้วแตกต่างกันจะเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน

นิยามปฏิบัติการ

1. **พฤติกรรมรับผิดชอบ** หมายถึง การที่เยาวชนรายงานว่า ตนเองกระทำหน้าที่ในศูนย์ ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย 2 ด้าน คือ 1) ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตาม กฎระเบียบและปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอในด้านการรักษาความสะอาดของ ร่างกายและของใช้ส่วนตัว ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง เข้าเรียนในหน่วยวิชาชีพหรือสามัญ ทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น และยอมรับ ในผลที่ตามมาอันเกิดจากการกระทำของตนเองได้ และ 2) ด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ รักษาผลประโยชน์และช่วยเหลืองานของส่วนรวม ตลอดจนมี น้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้คำแนะนำปรึกษาแก่เพื่อนในทางที่เหมาะสม

แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความประกอบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีจำนวน 37 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 37-222 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

2. **การมีตัวแบบ** หมายถึง การรับรู้ของเยาวชนว่าตนมีเพื่อนและเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและ อบรมเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมแสดงถึงความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด

แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราประเมินค่า 6 หน่วยตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีจำนวน 24 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 24-144 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีตัวแบบที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีตัวแบบที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

3. ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน หมายถึง ปริมาณความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งความสามารถในการควบคุมบังคับตนเองให้รู้จักอดได้รอได้ เพื่อรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าที่จะมีมาในอนาคต

ลักษณะของแบบวัดมีประโยค 20 ประโยคและมีมาตราประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนอยู่ในระดับต่ำ

4. อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิด ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อตนเองในด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่

ด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นต่อตนเองที่เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะทางร่างกาย ทางเพศ สุขภาพ ความสามารถและทักษะ

ด้านศีลธรรมจรรยา หมายถึง ความคิดเห็นต่อตนเองที่เกี่ยวกับคุณค่าทางด้านศีลธรรม ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว และความพึงพอใจในศาสนาของตน

ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นต่อตนเองที่เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และการประเมินค่าบุคลิกภาพของตนเอง

ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว

ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นต่อตนเองที่เกี่ยวกับความมั่นใจและเชื่อมั่นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง หมายถึง ความกล้าที่จะยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านดีและไม่ดี

ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความประกอบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีจำนวน 30 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 30-180 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับต่ำ

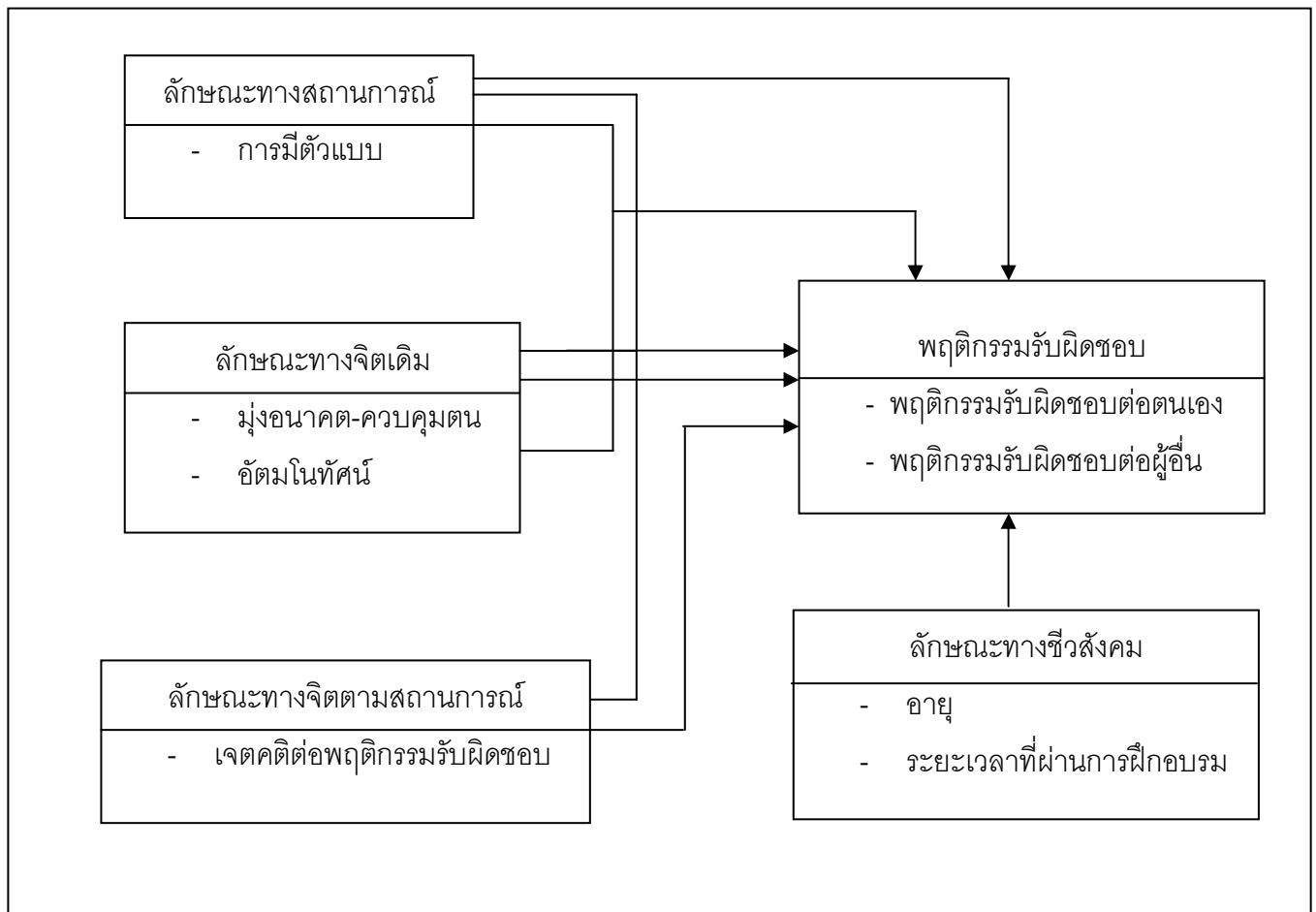
5. **เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ** หมายถึง การรับรู้ถึงผลดีหรือผลเสียของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมรับผิดชอบ และความชอบ ความพอใจที่จะมีพฤติกรรมดังกล่าว รวมทั้งความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบ

แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความประกอบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีจำนวน 36 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 36-192 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาทั้งลักษณะภายในและภายนอกของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ โดยมี 3 กลุ่มตัวแปร นั่นคือ ลักษณะทางสถานการณ์มี 1 ตัวแปร ได้แก่ การมีตัวแบบ กลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตมี 2 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ และลักษณะจิตตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. เยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน
2. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ
3. เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ
4. เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ
5. เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำ
6. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ
7. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีอัตมโนทัศน์ต่ำ
8. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิมและลักษณะทางจิตตามสถานการณ์สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlative – Comparative Study) เรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนชายที่กระทำผิดกฎหมาย โดยจะทำการศึกษาเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนชายที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดทางกฎหมายและให้การฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายของเขตกรุงเทพฯ สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนชายที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดทางกฎหมายและให้การฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายของเขตกรุงเทพฯ สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีจำนวนเยาวชนทั้งหมด 912 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนชายที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดทางกฎหมายและให้การฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรรณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชายเป็นชั้น

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการสำรวจจำนวนเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดทางกฎหมายและให้การฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรรณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา

2. ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยสุ่มเด็กและเยาวชนจากแต่ละศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทั้ง 3 ศูนย์ตามสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 400 คน แต่เก็บรวบรวมตัวอย่างได้จริง จำนวน 378 คน ดังนี้

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนชาย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่างจริง
บ้านกรุดมา	639	280	257
บ้านอุเบกขา	180	79	80
บ้านมูทิตา	93	41	41
รวม	912	400	378

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งสิ้น 6 ส่วน 5 ฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ วัน เดือน ปีเกิดจริง อายุ สถานที่ฝึกอบรม และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมข้อความ

ตัวอย่าง

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... อายุ.....ปี

ปัจจุบันฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....

ฝึกอบรมมาแล้วนาน.....ปี.....เดือน

- แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการ โดยถามถึงปริมาณการกระทำหน้าที่ของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย 2 ด้าน คือ

1) ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบและปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอในด้านการรักษาความสะอาดของร่างกายและของใช้ส่วนตัว ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง เข้าเรียนในหน่วยวิชาชีพหรือสามัญ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น และยอมรับในผลที่ตามมาอันเกิดจากการกระทำของตนเองได้

2) ด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ รักษาผลประโยชน์และช่วยเหลืองานของส่วนรวม ตลอดจนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้คำแนะนำปรึกษาแก่เพื่อนในทางที่เหมาะสม

แบบวัดมีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองใช้กับเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด สรุปได้ว่า แบบวัดนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 37 ข้อ โดยมีข้อความทางบวก 21 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 4, 6, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 31, 32, 33, 34 และ 37 และ ข้อความทางลบมี 16 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 16, 19, 27, 28, 29, 30, 35 และ 36 ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่า มีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

ตัวอย่าง

ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง

(0) เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ฉันมักทำงานที่ครูให้เสร็จเรียบร้อยก่อนไปทำอย่างอื่น

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(00) เมื่อฉันรู้สึกเบื่อหรือไม่อยากเรียน ฉันก็จะไม่เข้าห้องเรียน

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่น

(0) ฉันเคยทิ้งขยะลงพื้น เพราะเห็นว่ามีเวรทำความสะอาดอยู่แล้ว

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(00) เมื่อฉันเล่นกับเพื่อนๆ ฉันคอยระวังไม่ให้สิ่งของบริเวณนั้นได้รับความเสียหาย

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ตอบเลือกคำตอบโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ข้อความเชิงบวกจะได้คะแนน 6 คะแนนเมื่อตอบ “จริงที่สุด” และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความเชิงลบจะได้ 1 คะแนน เมื่อตอบ “จริงที่สุด” และเพิ่มขึ้นตามลำดับ

จนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 6 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 37-222 คะแนน แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

3. แบบวัดการมีตัวแบบพฤติกรรมรับผิดชอบ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยามปฏิบัติการ โดยถามถึงปริมาณการรับรู้ว่ามีเพื่อนและเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายที่มีพฤติกรรมแสดงถึงความรับผิดชอบต่อมากน้อยเพียงใด เป็นประโยคประกอบมาตราระดับ 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองใช้กับเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด สรุปได้ว่า แบบวัดนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ โดยมีความยาว 10 ข้อ ได้แก่ข้อ 9, 11, 12, 14, 15, 16, 19, 22, 23 และ 24 และข้อความทางลบมี 14 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 17, 18, 20 และ 21 ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีการรับรู้ว่ามีตัวแบบพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนอยู่ในระดับสูงต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ตัวอย่าง

(00) ฉันเห็นเพื่อนมักแอบหยิบเสื้อผ้าหรือของใช้ของคนอื่นไปใช้

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(00) เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ฉันสังเกตว่า เพื่อนของฉันจะเต็มใจทำงานนั้นอย่างดี

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(000) เมื่อมีงานโครงการของศูนย์ฝึกฯ ฉันเห็นเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมาร่วมงาน

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ตอบเลือกคำตอบโดยใส่เครื่องหมาย √ ได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ข้อความเชิงบวกจะได้คะแนน 6 คะแนนเมื่อตอบ “จริงที่สุด” และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความเชิงลบจะได้ 1 คะแนน เมื่อตอบ “จริงที่สุด” และเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 6 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 24-144 คะแนน แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78

4. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ผู้วิจัยนำแบบวัดของดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ (2536: 46) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้และศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน โดยนำไปทดลองใช้กับ

เยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด สรุปได้ว่า แบบวัดนี้มีประกอบด้วยข้อความจำนวน 20 ข้อความ และมีมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยมีข้อความทางบวก 7 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 4, 8, 10, 13, 15 และ 17 และข้อความทางลบมี 14 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19 และ 20 มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองในระดับสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ตัวอย่าง

(0) ฉันคิดว่า ไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะต้องไปวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต

.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ตอบเลือกคำตอบโดยใส่เครื่องหมาย $\surd$ ได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ข้อความเชิงบวกจะได้คะแนน 6 คะแนนเมื่อตอบ “จริงที่สุด” และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความเชิงลบจะได้ 1 คะแนน เมื่อตอบ “จริงที่สุด” และเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 6 คะแนน แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71

5. แบบวัดอัत्मโนทัศน์ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของวิมล หาญตระกูล (2529: 20) มาปรับใช้เพื่อวัดอัत्मโนทัศน์ เนื่องจากเป็นแบบวัดที่วัดอัत्मโนทัศน์ได้สอดคล้องกับทฤษฎีอัत्मโนทัศน์ของโรเจอร์ที่ผู้วิจัยศึกษา โดยนำไปทดลองใช้กับเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด สรุปได้ว่า แบบวัดมีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีจำนวน 30 ข้อ โดยมีข้อความทางบวก 13 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 21 และ 22 และข้อความทางลบมี 17 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 8, 10, 11, 12, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 และ 30 มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 30 ถึง 180 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีอัत्मโนทัศน์อยู่ในระดับสูงสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย

ตัวอย่าง

(0) ฉันพอใจในรูปร่างลักษณะของฉันที่เป็นอยู่

.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

โดยได้ 1 คะแนน สำหรับข้อความเชิงลบจะได้ 1 คะแนน เมื่อตอบ “จริงที่สุด” และเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึง “ไม่จริงเลย” โดยได้ 6 คะแนน แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นเองและปรับปรุงมาจากผู้อื่นไปหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดเชิงเนื้อหา (Content validity) ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เป็นอย่างดีในเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการวัด เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดว่า มีเนื้อหาครบและตรงตามนิยามปฏิบัติการหรือไม่ มีการใช้สำนวนภาษาของข้อความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. การหาค่าอำนาจจำแนก

ผู้วิจัยนำแบบวัดแต่ละฉบับที่ได้หาค่าความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน 70 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) จากนั้นเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) เป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .5 ขึ้นไปมาใช้ในแบบสอบถาม

3. การหาค่าความเชื่อมั่น

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และนำเครื่องมือมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) หากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟามีค่าสูงแสดงว่า มีความเชื่อมั่นชนิดสอดคล้องภายในสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยและตัวอย่างแบบวัดต่างๆ ส่งถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อไปยังผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือและนัดหมายวัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำแบบวัดและแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 โดยขอความร่วมมือจากนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ประจำศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายดังกล่าวในการช่วยอำนวยความสะดวกในการเตรียมเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. ตรวจสอบให้คะแนนแบบวัดตามเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์การแปลคะแนนตัวแปรที่ศึกษา

1. หาพิสัยของคะแนนตัวแปรที่ศึกษา โดยนำคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุด
2. หาระยะห่างของคะแนน โดยนำพิสัยของคะแนนที่หาได้หารด้วยจำนวนช่วงที่กำหนด ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดคะแนนของตัวแปรที่ศึกษาเป็น 6 ช่วง ซึ่งในแต่ละช่วงมีความหมายดังนี้ มากที่สุด มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างไม่มาก ไม่มาก และไม่มากเลย
3. แปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนนตัวแปรที่ศึกษาตามคะแนนที่อยู่ในช่วงที่กำหนด ซึ่งแต่ละตัวแปรมีการแบ่งคะแนนดังนี้
  - 3.1 คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่
    - 3.1.1 มีพฤติกรรมรับผิดชอบมากที่สุด (ช่วงคะแนน 215 - 201)
    - 3.1.2 มีพฤติกรรมรับผิดชอบมาก (ช่วงคะแนน 200 - 185)
    - 3.1.3 มีพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 184 - 169)
    - 3.1.4 มีพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างไม่มาก (ช่วงคะแนน 168 - 138)
    - 3.1.5 มีพฤติกรรมรับผิดชอบไม่มาก (ช่วงคะแนน 152 - 137)
    - 3.1.6 มีพฤติกรรมรับผิดชอบไม่มากเลย (ช่วงคะแนน 136 - 121)
 ระยะห่างของคะแนนเท่ากับ 15
  - 3.2 คะแนนการมีตัวแบบ แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่
    - 3.2.1 มีตัวแบบมากที่สุด (ช่วงคะแนน 130 - 119)
    - 3.2.2 มีตัวแบบมาก (ช่วงคะแนน 118 - 107)
    - 3.2.3 มีตัวแบบค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 106 - 95)
    - 3.2.4 มีตัวแบบค่อนข้างไม่มาก (ช่วงคะแนน 94 - 83)
    - 3.2.5 มีตัวแบบไม่มาก (ช่วงคะแนน 82 - 71)
    - 3.2.6 มีตัวแบบไม่มากเลย (ช่วงคะแนน 70 - 59)

ระยะห่างของคะแนนเท่ากับ 11

1.3 คะแนนลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่

- 1.3.1 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมากที่สุด (ช่วงคะแนน 117 - 107)
- 1.3.2 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมาก (ช่วงคะแนน 106 - 95)
- 1.3.3 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 94 - 83)
- 1.3.4 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนค่อนข้างไม่มาก (ช่วงคะแนน 84 - 74)
- 1.3.5 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนไม่มาก (ช่วงคะแนน 73 - 63)
- 1.3.6 มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนไม่มากเลย (ช่วงคะแนน 62 - 52)

ระยะห่างของคะแนนเท่ากับ 10

1.4 คะแนนอัตมโนทัศน์ แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่

- 1.4.1 มีอัตมโนทัศน์มากที่สุด (ช่วงคะแนน 168 - 153)
- 1.4.2 มีอัตมโนทัศน์มาก (ช่วงคะแนน 152 - 137)
- 1.4.3 มีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 136 - 121)
- 1.4.4 มีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างไม่มาก (ช่วงคะแนน 120 - 105)
- 1.4.5 มีอัตมโนทัศน์ไม่มาก (ช่วงคะแนน 104 - 89)
- 1.4.6 มีอัตมโนทัศน์ไม่มากเลย (ช่วงคะแนน 88 - 73)

ระยะห่างของคะแนนเท่ากับ 15

1.5 คะแนนเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่

- 1.5.1 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมากที่สุด (ช่วงคะแนน 215 - 147)
- 1.5.2 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมาก (ช่วงคะแนน 196 - 178)
- 1.5.3 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างมาก (ช่วงคะแนน 177 - 159)
- 1.5.4 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างไม่มาก (ช่วงคะแนน 158 - 140)
- 1.5.5 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบไม่มาก (ช่วงคะแนน 139 - 121)
- 1.5.6 มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบไม่มากเลย (ช่วงคะแนน 120 - 102)

ระยะห่างของคะแนนเท่ากับ 18

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ศึกษาลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ
ที่ 1-5
3. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง (two way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐาน
ข้อที่ 6-7
4. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบ
สมมติฐานข้อที่ 8

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย” เป็นการวิจัยเชิงสัมพันธ์-เปรียบเทียบ ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายที่ได้รับการฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขาและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญคือ 1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน 2) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ์และลักษณะทางจิตเดิมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และ 3) เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายด้วยตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ ซึ่งทำการศึกษาตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) โดยมีการตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบตามความมุ่งหมายดังกล่าว 8 ข้อ ดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 2

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน ซึ่งแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเยาวชน

ส่วนที่ 2 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ์และลักษณะทางจิตเดิมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเยาวชน

ส่วนที่ 3 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์การทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย โดยใช้ตัวแปรอิสระ 4 ตัว คือ ลักษณะทางสถานการณ์ ได้แก่ การมีตัวแบบ ลักษณะทางจิตเดิม ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่

เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเยาวชน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบที (t – distribute)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribute)
a	แทน	ค่าคงที่
B	แทน	ความชันหรือสัมประสิทธิ์ถดถอย
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
β	แทน	ค่าเบต้า

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบวัดของเยาวชนชายที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 378 คน เป็นเยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรูณา จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 67.99 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกษา จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.16 และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุกดา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.85

เมื่อจำแนกเยาวชนกลุ่มตัวอย่างตามอายุและระยะเวลาที่ฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมาแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของเยาวชนที่จำแนกตามอายุและระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
13 – 17 ปี	180	47.60
18 – 24 ปี	198	52.40
รวม	378	100
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม		
ไม่เกิน 6 เดือน	200	52.90
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	47.10
รวม	378	100

จากตาราง 1 พบว่า เยาวชนส่วนมากมีอายุ 18 – 24 ปี (คิดเป็นร้อยละ 52.4) และฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน (คิดเป็นร้อยละ 52.9)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้น โดยใช้สถิติ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ t-test ในการวิเคราะห์สมมติฐานข้อ 1-5 ประเภทที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐานข้อ 6-7 และประเภทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐานข้อ 8 โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาค่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางสถานการณื ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณืที่แตกต่างกันโดยใช้สถิติ t-test เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 1-5 ซึ่งจะนำเสนอการทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่างกัน”

ก่อนการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามอายุและระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 1.45$ และ $.02$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = .06$ และ $.03$ ตามลำดับ) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = .13$ และ $.6$ ตามลำดับ) จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นจำแนกตามอายุและระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม โดยตัวแปรอายุแบ่งเป็น 2 ระดับตามพัฒนาการมนุษย์ของแฮพวิกเอิร์ท (วันเพ็ญพิศาลพงศ์. 2536: 9; อ้างอิงจาก Havighurst, R.J. 1972. *Human Development*) ซึ่งจำแนกพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 6 ระยะ โดยอายุ 13-17 ปี อยู่ในช่วงวัยรุ่น (Adolescence) และอายุ 18-35 ปี อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) ส่วนตัวแปรระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ไม่เกิน 6 เดือน และตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 2 - 7

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
13 – 17 ปี	180	160.73	16.88	-2.39*	.02
18 – 24 ปี	198	165.04	18.07		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 2 พบว่า เยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอายุในช่วง 18 - 24 ปี มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอายุในช่วง 13 – 17 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 165.04 และ 160.73 ตามลำดับ)

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
13 – 17 ปี	180	105.47	11.63	-2.09*	.04
18 – 24 ปี	198	108.05	12.23		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 3 พบว่า เยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอายุในช่วง 18 - 24 ปี มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีอายุในช่วง 13 – 17 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 108.05 และ 105.47ตามลำดับ)

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
13 – 17 ปี	180	52.26	7.87	-2.15*	.03
18 – 24 ปี	198	56.98	7.69		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 4 พบว่า เยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอายุในช่วง 18 - 24 ปี มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีอายุในช่วง 13 – 17 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.98 และ 52.26 ตามลำดับ)

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ระยะเวลาที่ผ่านการ ฝึกอบรม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ไม่เกิน 6 เดือน	200	164.79	17.39	2.12*	.04
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	160.96	17.72		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 5 พบว่า เยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานไม่เกิน 6 เดือนมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 164.79 และ 160.96 ตามลำดับ)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ระยะเวลาที่ผ่านการ ฝึกอบรม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ไม่เกิน 6 เดือน	200	108.26	11.84	2.48*	.01
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	105.21	12.01		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 6 พบว่า เยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานไม่เกิน 6 เดือนมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 108.26 และ 105.21 ตามลำดับ)

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม

ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ไม่เกิน 6 เดือน	200	56.54	8.10	.98	.33
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	55.75	7.49		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 7 พบว่า เยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ได้ทำการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ได้แก่ อายุ และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม มีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.77, .03, 2.28$ และ 1.82 ตามลำดับ) ยกเว้นกลุ่มย่อยที่อายุ 18 – 24 ปี ($F = 7.63$) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = .85$ และ 1.02 ตามลำดับ) ยกเว้นกลุ่มรวม ($F = 7.5$) กลุ่มย่อยที่อายุ 18 – 24 ปี ($F = 5.95$) และกลุ่มย่อยที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน ($F = 8.58$) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = 1.08, .12, 3.45, .04$ และ 1.80 ตามลำดับ) จากนั้นทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นจำแนกตามการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งจะวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามการมีตัวแบบของ
พฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	การมีตัวแบบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	168	168.20	15.62	5.33*	.00
	ต่ำ	210	158.81	18.06		
อายุ 13-17 ปี	สูง	84	166.20	16.45	4.26*	.00
	ต่ำ	96	155.95	15.85		
อายุ 18-24 ปี	สูง	84	170.20	14.57	3.71*	.00
	ต่ำ	114	161.23	19.47		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	89	169.82	15.39	3.78*	.00
	ต่ำ	111	160.76	17.91		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	สูง	79	166.38	15.77	3.78*	.00
	ต่ำ	99	156.64	18.07		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 8 พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม (t = 5.33, 4.26, 3.71, 3.78 และ 3.78 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตามการมี
 ตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	การมีตัวแบบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	168	109.86	10.51	4.61*	.00
	ต่ำ	210	104.39	12.58		
อายุ 13-17 ปี	สูง	84	108.70	10.75	3.60*	.00
	ต่ำ	96	102.65	11.69		
อายุ 18-24 ปี	สูง	84	111.02	10.21	3.11*	.00
	ต่ำ	114	105.86	13.15		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	89	111.10	9.98	3.19*	.00
	ต่ำ	111	105.97	12.74		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	สูง	79	108.47	10.98	3.32*	.00
	ต่ำ	99	102.62	12.21		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 9 พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 4.61, 3.60, 3.11, 3.19$ และ 3.32 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 10 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	การมีตัวแบบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	168	58.34	7.41	5.00*	.00
	ต่ำ	210	54.42	7.71		
อายุ 13-17 ปี	สูง	84	57.50	8.04	3.69*	.00
	ต่ำ	96	53.30	7.21		
อายุ 18-24 ปี	สูง	84	59.18	6.66	3.55*	.00
	ต่ำ	114	55.37	8.02		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	89	58.72	8.02	3.51*	.00
	ต่ำ	111	54.78	7.76		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	สูง	79	57.91	6.68	3.56*	.00
	ต่ำ	99	54.02	7.68		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 10 พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 5.00, 3.69, 3.55, 3.51$ และ 3.56 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.3 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .00, .12, .04, .26$ และ $.07$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = 2.50, .99, 1.58, 1.84$ และ $.83$ ตามลำดับ) และคะแนน

พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = 1.25, 3.13, .01, 1.41$ และ $.06$ ตามลำดับ) จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ซึ่งจำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 11 -13

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชน จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	มุ่งอนาคต- ควบคุมตน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	182	172.00	15.07	11.00*	.00
	ต่ำ	196	154.62	15.61		
อายุ 13-17 ปี	สูง	78	168.76	15.08	6.12*	.00
	ต่ำ	102	154.60	15.62		
อายุ 18-24 ปี	สูง	104	174.43	14.67	9.18*	.00
	ต่ำ	94	154.64	15.67		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	99	172.60	15.79	7.00*	.00
	ต่ำ	101	157.14	15.43		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	83	171.29	14.24	8.66*	.00
	ต่ำ	95	151.94	15.42		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 11 พบว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 11.00, 6.12, 9.18, 7.00$ และ 8.66 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 12 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	มุ่งอนาคต- ควบคุมตน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	182	112.21	10.09	9.31*	.00
	ต่ำ	196	101.82	11.48		
อายุ 13-17 ปี	สูง	78	110.46	9.92	5.42*	.00
	ต่ำ	102	101.66	11.44		
อายุ 18-24 ปี	สูง	104	113.52	10.06	7.49*	.00
	ต่ำ	94	102.00	11.59		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	99	112.91	10.31	5.96*	.00
	ต่ำ	101	103.69	11.51		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	83	111.37	9.80	7.27*	.00
	ต่ำ	95	99.83	11.18		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 12 พบว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 9.31, 5.42, 7.49, 5.96$ และ 7.27 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามลักษณะ
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	มุ่งอนาคต- ควบคุมตน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	182	59.79	7.47	9.71*	.00
	ต่ำ	196	52.80	6.53		
อายุ 13-17 ปี	สูง	78	58.29	8.41	4.79*	.00
	ต่ำ	102	52.94	6.59		
อายุ 18-24 ปี	สูง	104	60.91	6.50	8.95*	.00
	ต่ำ	94	52.64	6.49		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	99	59.69	8.03	5.89*	.00
	ต่ำ	101	53.45	6.91		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	83	59.92	6.79	8.11*	.00
	ต่ำ	95	52.12	6.05		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 13 พบว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรม
รับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 9.71, 4.79, 8.95, 5.89$ และ 8.11 ตามลำดับ) ซึ่ง
เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.4 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มี
พฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ได้ทดสอบ
ความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนพฤติกรรม
รับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .01, .11, .00, .00$ และ $.10$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนน

พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = .83, 1.08, .13, 1.66$ และ $.00$ ตามลำดับ) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = .05, .42, .05, .30$ และ $.20$ ตามลำดับ) จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ซึ่งจำแนกตามอัตมโนทัศน์ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 14 - 16

ตาราง 14 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน จำแนกตามอัตมโนทัศน์
พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	อัตมโนทัศน์	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	165	173.29	14.94	11.67*	.00
	ต่ำ	213	155.00	15.26		
อายุ 13-17 ปี	สูง	66	171.29	14.19	7.24*	.00
	ต่ำ	114	154.62	15.26		
อายุ 18-24 ปี	สูง	99	174.64	15.35	8.81*	.00
	ต่ำ	99	155.43	15.33		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	91	173.68	15.12	7.46*	.00
	ต่ำ	109	157.37	15.63		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	74	172.82	14.80	9.12*	.00
	ต่ำ	104	152.52	14.53		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 14 พบว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 11.67, 7.24, 8.81, 7.46$ และ 9.12 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 15 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม
 อัตรานอกทัศนวิภาารณาในลุ่มรวมและลุ่มย่อย 4 ลุ่ม

ลุ่ม	อัตรานอกทัศน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ลุ่มรวม	สูง	165	112.88	10.33	9.64*	.00
	ต่ำ	213	102.13	11.09		
อายุ 13-17 ปี	สูง	66	111.64	9.57	5.89*	.00
	ต่ำ	114	101.90	11.25		
อายุ 18-24 ปี	สูง	99	113.72	10.77	7.34*	.00
	ต่ำ	99	102.38	10.95		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	91	113.40	10.40	6.09*	.00
	ต่ำ	109	103.96	11.30		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	74	112.26	10.28	7.58*	.00
	ต่ำ	104	100.20	10.58		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 15 พบว่า เยาวชนที่มีอัตรานอกทัศนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตรานอกทัศนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในลุ่มรวมและลุ่มย่อยทุกลุ่ม (t = 9.64, 5.89, 7.34, 6.09 และ 7.58 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 16 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตาม
 อัตรานักเรียน พิธีกรรมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	อัตรานักเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
กลุ่มรวม	สูง	165	60.41	7.05	10.58*	.00
	ต่ำ	213	52.87	6.73		
อายุ 13-17 ปี	สูง	66	59.65	7.63	6.27*	.00
	ต่ำ	114	52.72	6.85		
อายุ 18-24 ปี	สูง	99	60.92	6.63	8.36*	.00
	ต่ำ	99	53.05	6.62		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง	91	60.29	7.51	6.59*	.00
	ต่ำ	109	53.40	7.21		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม						
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง	74	60.57	6.48	8.61*	.00
	ต่ำ	104	52.32	6.17		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 16 พบว่า เยาวชนที่มีอัตรานักเรียนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตรานักเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 10.58, 6.27, 8.36, 6.59$ และ 8.61 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5 การวิเคราะห์เพื่อตอบสนองสมมติฐานที่ 5 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ ได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.24, .84, .03, 3.86$ และ $.04$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = .19, .14, .31, .13$ และ $.10$ ตามลำดับ) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = .14,$

1.37, .80, .87 และ .27 ตามลำดับ) จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม
 รับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ซึ่งจำแนกตามเจตคติต่อ
 พฤติกรรมรับผิดชอบ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์ดัง
 แสดงในตาราง 17 - 19

ตาราง 17 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชน จำแนกตามเจตคติต่อ
 พฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	เจตคติต่อ		N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
	พฤติกรรม	รับผิดชอบต่อ					
กลุ่มรวม	สูง		194	172.77	14.97	13.47*	.00
	ต่ำ		184	152.67	13.98		
อายุ 13-17 ปี	สูง		90	168.63	15.55	7.09*	.00
	ต่ำ		90	152.83	14.33		
อายุ 18-24 ปี	สูง		104	176.35	13.54	12.30*	.00
	ต่ำ		94	152.52	13.70		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง		106	173.26	16.02	8.54*	.00
	ต่ำ		94	155.23	13.54		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง		88	172.17	13.67	10.69*	.00
	ต่ำ		90	150.00	13.99		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 17 พบว่า เยาวชนที่เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม
 รับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 13.47, 7.09, 12.29, 8.54$ และ 10.69 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไป
 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 18 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน จำแนกตาม
เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	เจตคติต่อ		N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
	พฤติกรรม	รับผิดชอบ					
กลุ่มรวม	สูง		194	112.73	10.41	11.37*	.00
	ต่ำ		184	100.60	10.32		
อายุ 13-17 ปี	สูง		90	109.97	10.33	5.61*	.00
	ต่ำ		90	100.98	11.16		
อายุ 18-24 ปี	สูง		104	115.12	9.93	10.75*	.00
	ต่ำ		94	100.23	9.50		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง		106	113.08	10.95	6.77*	.00
	ต่ำ		94	102.82	10.41		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง		88	112.31	9.78	9.59*	.00
	ต่ำ		90	98.28	9.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 18 พบว่า เยาวชนที่เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม
รับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 11.37, 5.61, 10.75, 6.77$ และ 9.59 ตามลำดับ)
ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 19 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน จำแนกตามเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	เจตคติต่อ		N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
	พฤติกรรม	รับผิดชอบ					
กลุ่มรวม	สูง		194	60.04	6.91	11.50*	.00
	ต่ำ		184	52.08	6.54		
อายุ 13-17 ปี	สูง		90	58.67	7.62	6.42*	.00
	ต่ำ		90	51.86	6.57		
อายุ 18-24 ปี	สูง		104	61.23	6.02	10.02*	.00
	ต่ำ		94	52.29	6.53		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ไม่เกิน 6 เดือน	สูง		106	60.19	7.38	7.71*	.00
	ต่ำ		94	52.41	6.82		
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม							
ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	สูง		88	59.86	6.35	8.62*	.00
	ต่ำ		90	51.72	6.25		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 19 พบว่า เยาวชนที่เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ($t = 11.50, 6.42, 10.02, 7.71$ และ 8.62 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาค้นคว้าของปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ์และลักษณะทางจิตเดิมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เพื่อตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 6 และ 7 โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอตารางการทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .69, .87, .50, .97$ และ $.09$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = 1.50, 1.51, .37, 2.03$ และ $.24$ ตามลำดับ) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = .74, 2.25, 1.73, .53$ และ $.74$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง จากนั้นวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 20 - 25

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองตามตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

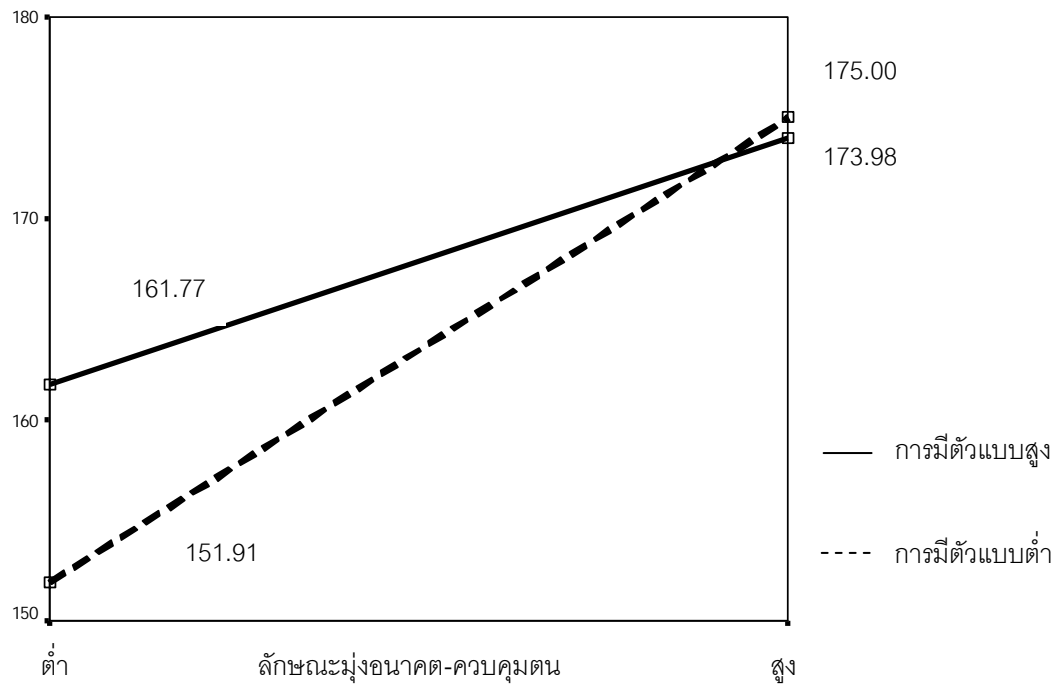
กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบต่อ	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	ลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตน (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	162.99	7.86*	91.54*	1.74
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	160.73	7.48*	24.91*	.93
3. อายุ 18-24 ปี	198	165.04	3.81	60.79*	5.77*
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	164.79	4.36*	36.34*	.01
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	160.96	3.44	58.06*	3.56

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

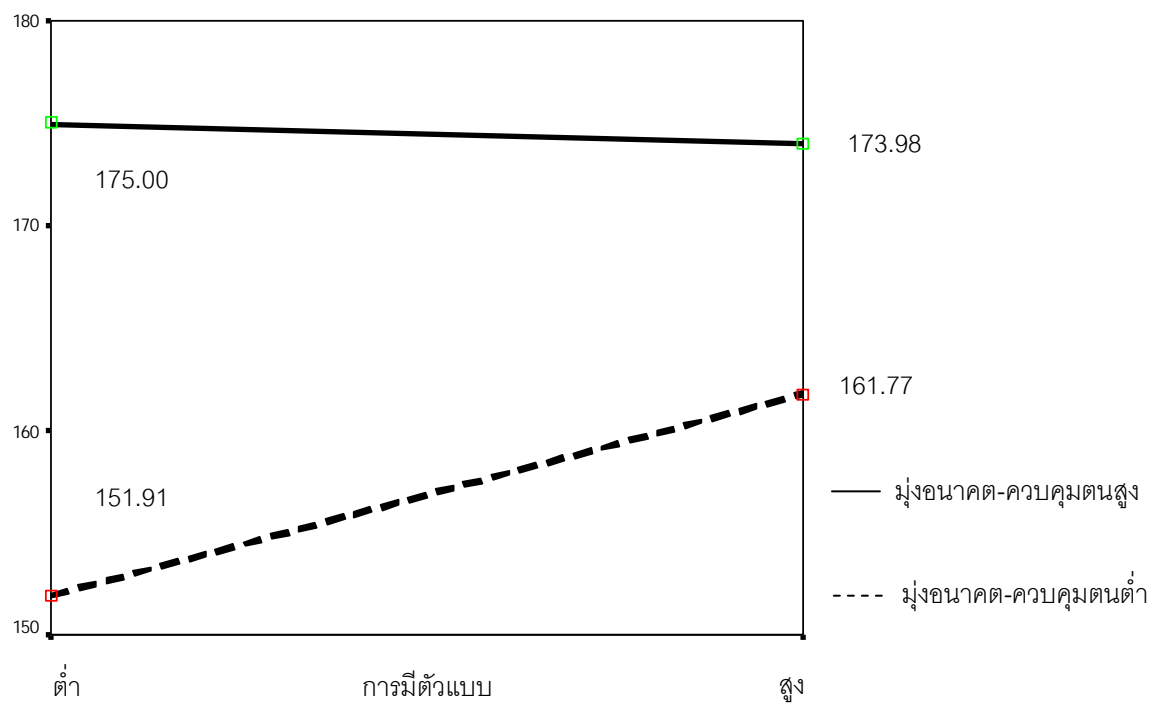

จากตาราง 20 พบว่า เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบ ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปรพบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี และกลุ่มที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน นั่นคือ เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ นอกจากนี้คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบยังแปรปรวนไปตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม แสดงว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำด้วยเช่นกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย พบว่ามีกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 – 24 ปี ที่พฤติกรรมรับผิดชอบแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว สรุปได้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มย่อยที่มีอายุ 18 – 24 ปี ผู้วิจัยได้เขียนกราฟแสดงปฏิสัมพันธ์ (ภาพประกอบที่ 2) พร้อมทั้งวิเคราะห์ simple effect ของพฤติกรรมรับผิดชอบ (ตาราง 21)

พฤติกรรมรับผิดชอบ

พฤติกรรมรับผิดชอบ

ภาพประกอบ 2 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 -24 ปี

ตาราง 21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี พิจารณาตาม การมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	ค่าความแตกต่างของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบ			
	ที่ A1	ที่ A2	ที่ B1	ที่ B2
อายุ 18-24 ปี	B2>B1 (70.68*)	B2>B1 (17.96*)	A2>A1 (34.34*)	A2>A1 (.06)

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

A1	=	การมีตัวแบบในระดับต่ำ
A2	=	การมีตัวแบบในระดับสูง
B1	=	ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับต่ำ
B2	=	ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับสูง

จากภาพประกอบที่ 2 พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปีนั้น การมีตัวแบบและ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีปฏิสัมพันธ์แบบไฮบริด (hybrid)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 18 – 24 ปี ที่มีตัวแบบสูงหรือต่ำ พบว่า ถ้าเยาวชนมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มี ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งในกลุ่มเยาวชนที่มี ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่า เยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า

1. คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบไม่ได้แปรปรวนไปตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตนในกลุ่มรวม แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบและ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 18-24 ปี
2. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำในกลุ่ม รวม กลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี และกลุ่มย่อยที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน
3. เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชน ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

ตาราง 22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองตามตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

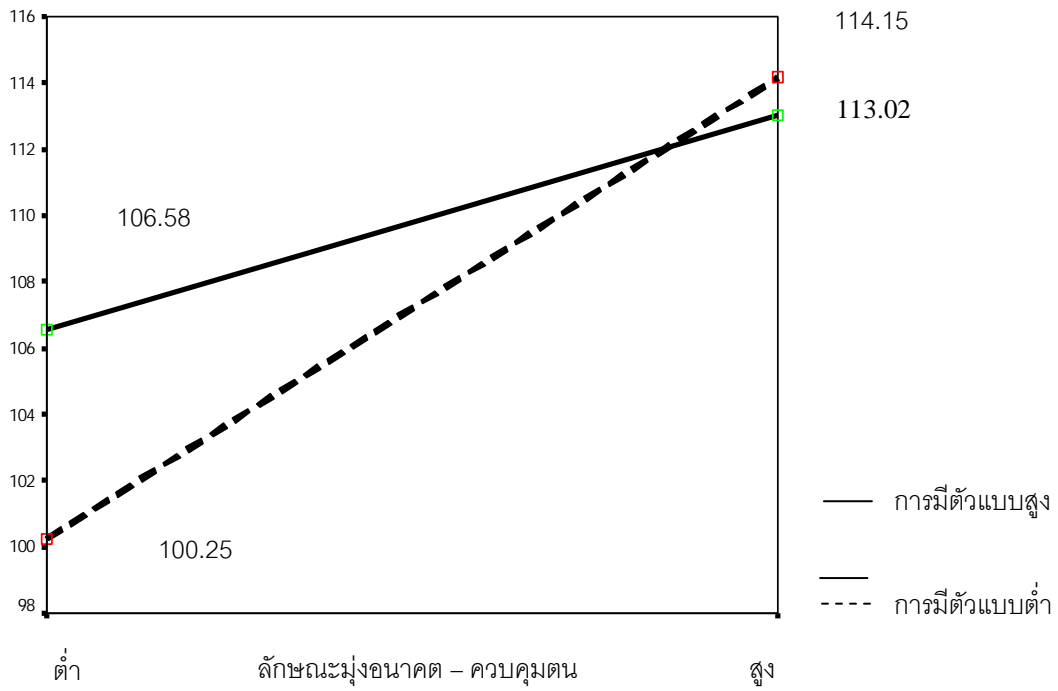
กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบ ต่อตนเอง	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	ลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตน (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	106.82	5.02*	65.49*	1.58
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	105.47	4.82*	19.86*	.77
3. อายุ 18-24 ปี	198	108.05	2.56	39.36*	5.30*
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	108.26	2.57	26.28*	.17
5. ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	178	105.21	2.49	40.49*	2.09

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

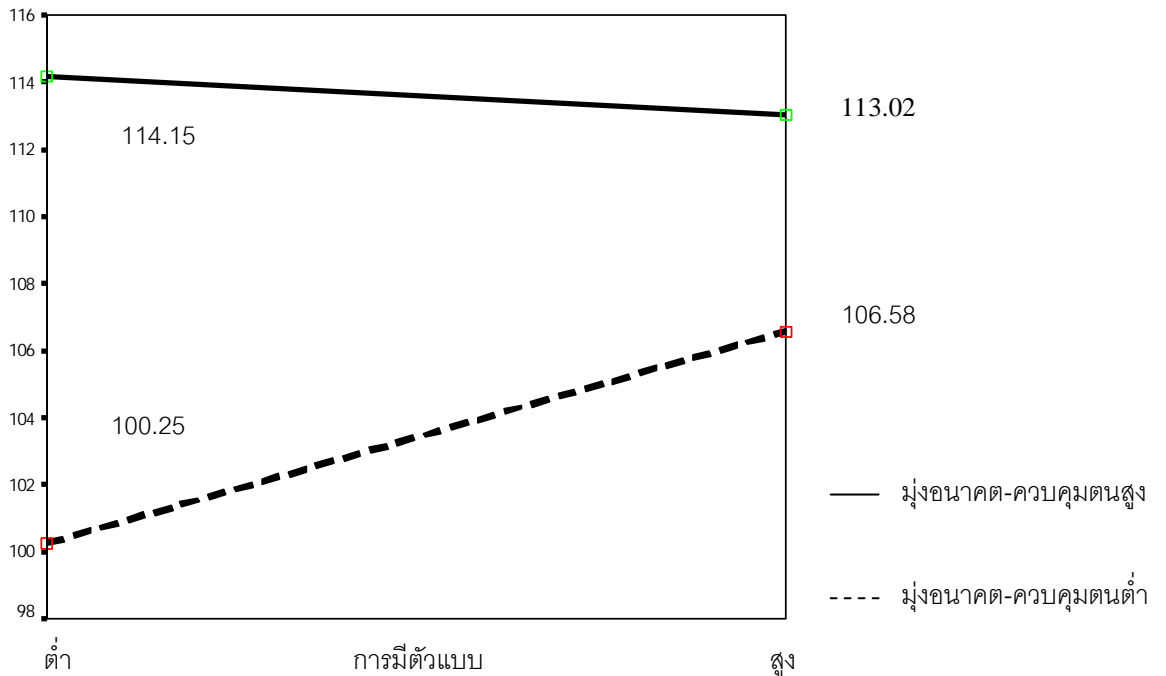
จากตาราง 22 พบว่า เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม แต่เมื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย พบว่ามีกลุ่มย่อย 1 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 – 24 ปี ที่พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปรพบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี นั่นคือ เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ นอกจากนี้คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองยังแปรปรวนไปตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม แสดงว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำด้วยเช่นกันสรุปได้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรม

รับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มย่อยที่มีอายุ 18 – 24 ปี ผู้วิจัยได้เขียนกราฟแสดงปฏิสัมพันธ์ (ภาพประกอบที่ 3) พร้อมทั้งวิเคราะห์ simple effect ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง (ตาราง 23)

พฤติกรรมรับผิดชอบ

พฤติกรรมรับผิดชอบ

ภาพประกอบ 3 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18 -24 ปี

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปี
พิจารณาตามการมีตัวตนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	ค่าความแตกต่างของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง			
	ที่ A1	ที่ A2	ที่ B1	ที่ B2
อายุ 18-24 ปี	B2>B1 (49.95*)	B2>B1 (10.06*)	A2>A1 (24.95*)	A2>A1 (.00)

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

A1	=	การมีตัวตนในระดับต่ำ
A2	=	การมีตัวตนในระดับสูง
B1	=	ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับต่ำ
B2	=	ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับสูง

จากภาพประกอบที่ 3 พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปีนั้น การมีตัวตนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีปฏิสัมพันธ์แบบไฮบริด (hybrid)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 18 – 24 ปี ที่มีตัวตนสูงหรือต่ำ พบว่า ถ้าเยาวชนมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ พบว่า เยาวชนที่มีตัวตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า

1. คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองไม่ได้แปรปรวนไปตามการมีตัวตนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแปรปรวนไปตามการมีตัวตนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 18-24 ปี
2. เยาวชนที่มีตัวตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวตนต่ำในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี
3. เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

ตาราง 24 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นตาม
ตัวแปรการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

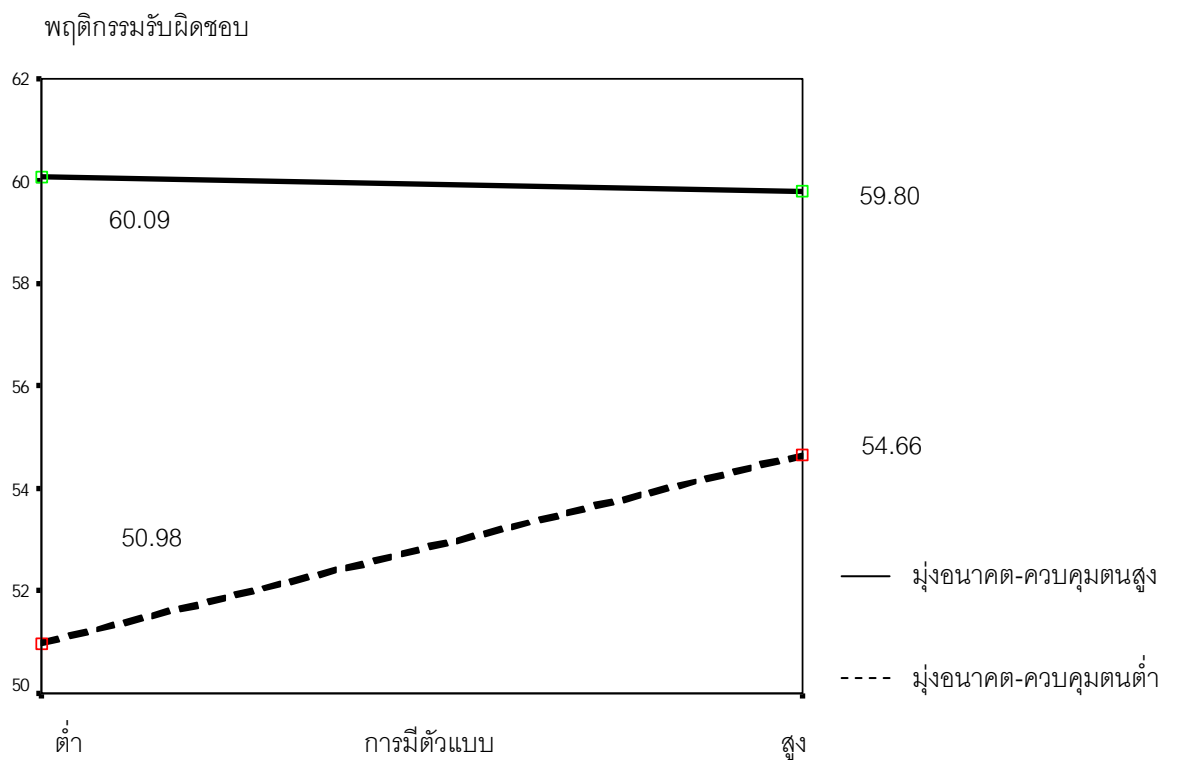
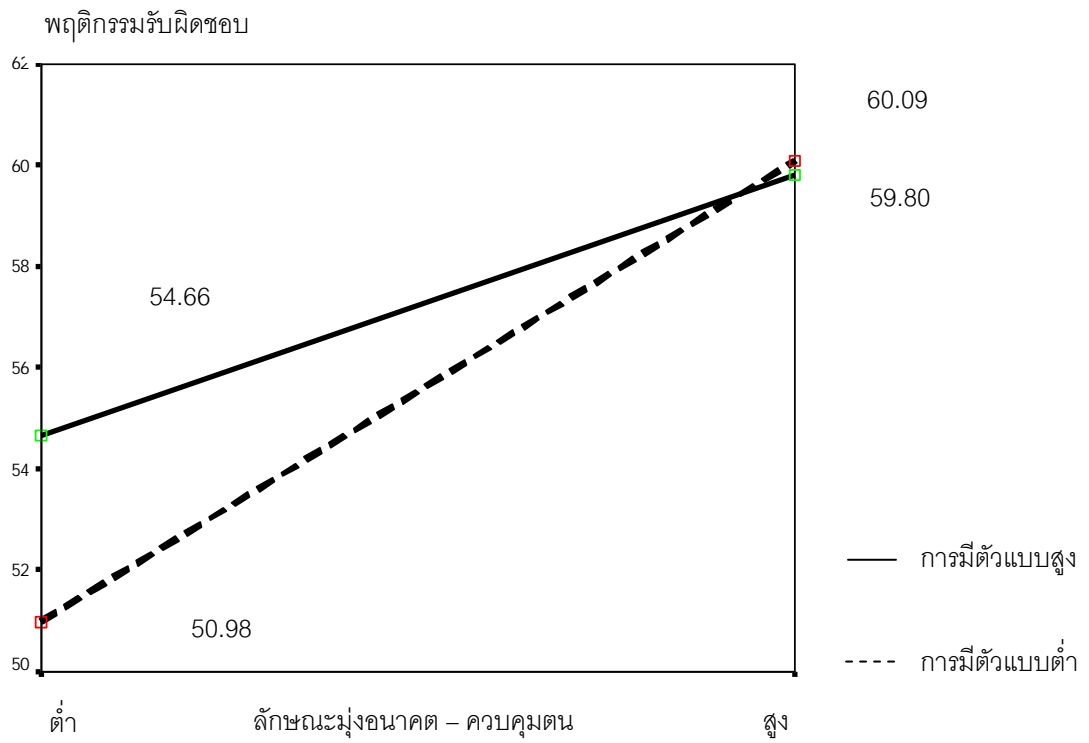
กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบ ต่อผู้อื่น	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	ลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตน (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	56.16	7.09*	70.44*	.89
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	55.26	5.92*	14.35*	.51
3. อายุ 18-24 ปี	198	56.98	3.49	58.60*	3.05
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	56.54	4.00*	25.48*	.13
5. ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	178	55.74	2.86	50.86*	3.93*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 24 พบว่า เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม แต่เมื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย พบว่ามีกลุ่มย่อย 1 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป ที่พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปรพบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี และกลุ่มเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน นั่นคือเยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ นอกจากนี้คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นยังแปรปรวนไปตามลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม แสดงว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำด้วยเช่นกัน สรุปได้ว่า

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป ผู้วิจัยได้เขียนกราฟแสดงปฏิสัมพันธ์ (ภาพประกอบที่ 4) พร้อมทั้งวิเคราะห์ simple effect ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ (ตาราง 25)

ภาพประกอบ 4 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป

ตาราง 25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้ว ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	ค่าความแตกต่างของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น			
	ที่ A1	ที่ A2	ที่ B1	ที่ B2
ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	B2>B1 (53.65*)	B2>B1 (15.17*)	A2>A1 (22.52*)	A2>A1 (.71)

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

- A1 = การมีตัวแบบในระดับต่ำ
 A2 = การมีตัวแบบในระดับสูง
 B1 = ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับต่ำ
 B2 = ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในระดับสูง

จากภาพประกอบที่ 4 พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไปนั้น การมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมีปฏิสัมพันธ์แบบไฮบริด (hybrid)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่มย่อยที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไปที่มีตัวแบบสูงหรือต่ำ พบว่า ถ้าเยาวชนมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า

1. คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นไม่ได้แปรปรวนไปตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มย่อยที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป
2. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำในกลุ่มรวม กลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี และกลุ่มย่อยที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน
3. เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

2.2 การวิเคราะห์เพื่อตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 7 ซึ่งกล่าวว่า “เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีอัตมโนทัศน์ต่ำ”

ก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ได้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สถิติ Levene Statistics พบว่า คะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .64, .17, 1.32, .23$ และ $.81$ ตามลำดับ) เช่นเดียวกับคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($F = 1.59, .48, 1.34, 1.78$ และ $.26$ ตามลำดับ) และคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($F = 1.25, .28, 2.35, .32$ และ 2.07 ตามลำดับ) จากนั้นวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ของเยาวชน ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 26 -28

ตาราง 26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบ	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	อัตมโนทัศน์ (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	162.99	5.34*	106.01*	1.98
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	160.73	4.65*	35.84*	.01
3. อายุ 18-24 ปี	198	165.04	2.61	57.16*	2.80
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	164.79	3.51	41.52*	1.05
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	160.96	1.96	66.28*	.99

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 26 พบว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว แต่ประการใด นั่นคือ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับอัตมโนทัศน์ต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตัวแปร

แบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มเยาวชนที่อายุ 13-17 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมรับผิดชอบแปรปรวนไปตามอัตมโนทัศน์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม

ตาราง 27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองตามตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	อัตมโนทัศน์ (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	106.82	3.30	71.96*	3.07
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	105.47	2.45	24.55*	.53
3. อายุ 18-24 ปี	198	108.05	1.58	39.60*	2.12
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	108.26	2.04	27.40*	2.95
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	105.21	1.48	45.34*	.54

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 27 พบว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองไม่ได้แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัวแต่ประการใด นั่นคือ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับอัตมโนทัศน์ต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแปรปรวนไปตามอัตมโนทัศน์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นตามตัวแปรการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ พิจารณาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น	ค่าสถิติเอฟ		
			การมีตัวแบบ (A)	อัตมโนทัศน์ (B)	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง (AXB)
1. กลุ่มรวม	378	56.16	4.97*	86.97*	.12
อายุ					
2. อายุ 13-17 ปี	180	55.26	4.61*	25.49*	1.58
3. อายุ 18-24 ปี	198	56.98	2.78	51.07*	2.18
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม					
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	59.54	3.26	32.89*	.16
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	55.75	1.50	59.36*	1.19

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 28 พบว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นไม่ได้แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัวแต่ประการใด นั่นคือ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับอัตมโนทัศน์ต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มเยาวชนที่อายุ 13-17 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแปรปรวนไปตามอัตมโนทัศน์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้ที่มี

พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม

ส่วนที่ 3 เป็นการศึกษากำหนดทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น โดยใช้ตัวแปรทั้ง 4 ตัว ได้แก่ ลักษณะทางสถานการณ์ 1 ตัวแปร คือ การมีตัวแบบ ตัวแปรลักษณะทางจิตเดิม 2 ตัวแปร คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ และจิตตามสถานการณ์ 1 ตัวแปร คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ เพื่อตอบสมมติฐานข้อที่ 8 ซึ่งกล่าวว่า “กลุ่มตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิมและจิตตามสถานการณ์สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้” โดยวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise) ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ตาราง 29 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1	1.00	.30**	.57**	.58**	.69**
2		1.00	.34**	.45**	.31**
3			1.00	.59**	.55**
4				1.00	.51**
5					1.00

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

โดยที่

- 1 พฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 การมีตัวแบบ
- 3 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 อัตมโนทัศน์
- 5 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

จากตาราง 29 ในส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ พบว่า ลักษณะทางสถานการณ์ (การมีตัวแบบ) ลักษณะทางจิตเดิม (ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์)

และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันสูงกับพฤติกรรมรับผิดชอบมากที่สุด ($r = .69$) รองลงมาคือ อึดมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ ($r = .58$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($r = .57$) เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวทำนายที่ศึกษา พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับอึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .59$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($r = .55$)

ตาราง 30 ร้อยละการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ปริมาณ การทำงาน (ร้อยละ)	ตัวทำนาย	F	B	β	t	a	SE
1. กลุ่มรวม	378	55.90	1, 2, 3	157.81*	.45, .29, .29	.48, .23, .17	11.19*, 5.24*, 3.63*	29.80	6.18
2. อายุ 13-17 ปี	180	43.80	1, 2	68.99*	.39, .40	.42, .34	6.28*, 5.21*	49.47	9.53
3. อายุ 18-24 ปี	198	65.70	1, 3, 2	124.04*	.54, .37, .23	.56, .20, .18	10.97*, 3.48*, 3.23*	16.08	7.91
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม									
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	53.30	1, 2, 3	74.71*	.41, .26, .32	.43, .23, .20	6.98*, 3.47*, 2.82*	38.70	8.50
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	58.60	1, 2, 3	82.18*	.49, .31, .27	.52, .23, .15	8.78*, 3.86*, 2.42*	20.94	9.19

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

- 1 = เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 = อึดมโนทัศน์
- 3 = ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 = การมีตัวแบบ

จากตาราง 30 เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน โดยการวิเคราะห์ตัวแปรการถดถอย ผลการวิเคราะห์พบว่า ในกลุ่มรวมตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 55.90 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .48$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .23$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .17$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยจำแนกตามอายุ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .42$) และอัตมโนทัศน์ ($\beta = .34$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 43.80 ส่วนในกลุ่มที่มีอายุ 18-24 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 65.70 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .56$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .20$) และอัตมโนทัศน์ ($\beta = .18$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าทำนายเป็นอันดับแรกถึงอันดับสุดท้ายดังนี้ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .43$) อัตมโนทัศน์ ($\beta = .23$) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .20$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 53.30 เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นอันดับแรก คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .52$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .23$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .15$) ซึ่งตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 58.60

สรุปได้ว่า ในกลุ่มรวมตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 55.90 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ลำดับแรก ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ลำดับที่สอง ได้แก่ อัตมโนทัศน์ และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน นอกจากนี้ยังสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี ได้ร้อยละ 65.70 และยิ่งสรุปได้คือว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นตัวทำนายอันดับหนึ่งในทุกกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปี กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรม

มาแล้วตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป นอกจากนี้ตัวแปรอัตมโนทัศน์ยังเป็นตัวทำนายอันดับที่ 2 ในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ เดือน ขึ้นไป

ตาราง 31 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1	1.00	.23**	.50**	.49**	.60**
2		1.00	.34**	.45**	.31**
3			1.00	.60**	.55**
4				1.00	.51**
5					1.00

** ระบุด้วยนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

โดยที่

- 1 พฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 การมีตัวแบบ
- 3 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 อัตมโนทัศน์
- 5 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

จากตาราง 31 ในส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ พบว่า ลักษณะทางสถานการณ์ (การมีตัวแบบ) ลักษณะทางจิตเดิม (ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์) และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันสูงกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองมากที่สุด ($r = .60$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($r = .50$) และ อัตมโนทัศน์ ($r = .49$) เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวทำนายที่ศึกษา พบว่า อัตมโนทัศน์กับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .60$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ($r = .55$)

ตาราง 32 ร้อยละการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ปริมาณ การทำงาน (ร้อยละ)	ตัวทำนาย	F	B	β	t	a	SE
1. กลุ่มรวม	378	42.40	1, 2, 3	91.73*	.27, .16, .18	.43, .19, .15	8.69*, 3.70*, 2.88*	27.98	4.81
2. อายุ 13-17 ปี	180	30.00	2, 1	37.84*	.26, .20	.32, .31	4.34*, 4.18*	42.34	7.33
3. อายุ 18-24 ปี	198	52.30	1, 3	110.84*	.38, .29	.58, .23	9.88*, 4.02*	21.82	5.86
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม									
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	37.20	1, 2, 3	38.70*	.22, .15, .21	.33, .19, .19	4.63*, 2.57*, 2.35*	36.81	6.72
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	47.80	1, 2	80.00*	.36, .20	.56, .22	8.87*, 3.42*	22.60	6.83

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

- 1 = เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 = อึดมโนทัศน์
- 3 = ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 = การมีตัวแบบ

จากตาราง 32 เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน โดยการวิเคราะห์ตัวแปรการถดถอย ผลการวิเคราะห์พบว่า ในกลุ่มรวมตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 42.40 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .43$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .19$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .15$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยจำแนกตามอายุ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .32$) และเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .31$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 30.00 ส่วนในกลุ่มที่มีอายุ 18-24 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 52.30 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .58$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .23$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าทำนายเป็นอันดับแรกถึงอันดับสุดท้าย ดังนี้ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .33$) อัตมโนทัศน์ ($\beta = .20$) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .19$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 37.20 เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นอันดับแรก คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .56$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .22$) ซึ่งตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และอัตมโนทัศน์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 47.80

สรุปได้ว่า ในกลุ่มรวมตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนได้ร้อยละ 42.40 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ลำดับแรก ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ลำดับที่สอง ได้แก่ อัตมโนทัศน์ และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน นอกจากนั้นเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนยังสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนที่อายุ 18-24 ปีได้ร้อยละ 52.30 และยังสามารถสรุปได้อีกว่า ตัวแปรเจตคติต่อ

พฤติกรรมรับผิดชอบเป็นตัวทำนายอันดับหนึ่งในทุกกลุ่มย่อย ยกเว้นกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี นอกจากนี้ตัวแปรอัตมโนทัศน์ยังเป็นตัวทำนายอันดับที่ 2 ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป

ตาราง 33 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1	1.00	.33**	.52**	.54**	.63**
2		1.00	.34**	.45**	.31**
3			1.00	.60**	.55**
4				1.00	.51**
5					1.00

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

โดยที่

- 1 พฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 การมีตัวตน
- 3 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 อัตมโนทัศน์
- 5 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

จากตาราง 33 ในส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ พบว่า ลักษณะทางสถานการณ์ (การมีตัวตน) ลักษณะทางจิตเดิม (ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์) และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นมีความสัมพันธ์กันสูงกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นมากที่สุด ($r = .63$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์กับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($r = .54$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($r = .52$) เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวทำนายที่ศึกษา พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับอัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .60$) รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่น ($r = .55$)

ตาราง 34 ร้อยละการทำงานและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่างๆ ของตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ปริมาณ การทำงาน (ร้อยละ)	ตัวทำนาย	F	B	β	t	a	SE
1. กลุ่มรวม	378	47.10	1, 2, 3	110.87*	.18, .13, .11	.43, .24, .14	9.12*, 4.87*, 2.86*	1.82	3.00
2. อายุ 13-17 ปี	180	37.70	1, 2	53.62*	.19, .14	.43, .26	6.24*, 3.81*	7.13	4.68
3. อายุ 18-24 ปี	198	55.10	1, 2, 3	79.50*	.18, .13, .15	.45, .24, .20	7.60*, 3.69*, 3.00*	-1.84	3.85
ระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม									
4. ไม่เกิน 6 เดือน	200	45.00	1, 2	80.64*	.22, .14	.49, .27	7.95*, 4.33*	2.66	4.27
5. ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป	178	48.60	1, 2, 3	54.79*	.16, .15, .11	.41, .28, .15	6.15*, 4.16*, 2.16*	.93	4.33

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โดยที่

- 1 = เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 2 = อึดมโนทัศน์
- 3 = ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 4 = การมีตัวแบบ

จากตาราง 34 เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน โดยการวิเคราะห์ตัวแปรการถดถอย ผลการวิเคราะห์พบว่า ในกลุ่มรวมตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 47.10 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .43$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .24$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .14$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยจำแนกตามอายุ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .43$) และอัตมโนทัศน์ ($\beta = .26$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 37.70 ส่วนในกลุ่มที่มีอายุ 18-24 ปี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 55.10 ซึ่งตัวแปรที่เข้าทำนายลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .45$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .24$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .20$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าทำนายเป็นอันดับแรกถึงอันดับสุดท้ายดังนี้ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .49$) และอัตมโนทัศน์ ($\beta = .27$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 45.00 เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เยาวชนผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นอันดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ($\beta = .41$) รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ ($\beta = .28$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta = .15$) ซึ่งตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 48.60

สรุปได้ว่า ในกลุ่มรวมตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชนได้ร้อยละ 47.10 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ลำดับแรก ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ลำดับที่สอง ได้แก่ อัตมโนทัศน์ และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน นอกจากนี้

ยังสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี ได้รับความ
ละ 55.10 และยังสามารถทำนายได้ดีกว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นตัวทำนายอันดับหนึ่งในทุก
กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 13-17 ปี กลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปี กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรม
มาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป นอกจากนี้ตัวแปร
อัตมโนทัศน์ยังเป็นตัวทำนายอันดับที่ 2 ในทุกกลุ่มย่อยด้วยเช่นกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย โดยมีตัวแปรอิสระ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ลักษณะทางสถานการณมี 1 ตัวแปร คือ การมีตัวแบบ 2) ลักษณะทางจิตเดิม มี 2 ตัวแปร คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ 3) ลักษณะทางจิตตามสถานการณมี 1 ตัวแปร คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และ 4) ปัจจัยทางชีวสังคมเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย 2 ตัวแปร คือ อายุ และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ส่วนตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย การวิจยนี้มีความมุ่งหมาย 3 ประการ ประการแรกเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีลักษณะทางชีวสังคมลักษณะทางสถานการณ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณที่แตกต่างกัน ประการที่สองเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณกับลักษณะทางจิตเดิมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และประการสุดท้ายเพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายด้วยตัวแปรลักษณะทางสถานการณ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เยาวชนชายกระทำผิดกฎหมายที่ได้รับการฝึกและอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขาและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา จำนวน 378 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ แบบวัดการมีตัวแบบ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน แบบวัดอัตมโนทัศน์ และแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางสองทาง (two way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Multiple Regression Analysis-stepwise) โดยในบทนี้ได้สรุปผลการวิจยและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสรุปผลการวิจย

1. เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 378 คน เยาวชนส่วนมากมีอายุ 18-24 ปี (คิดเป็นร้อยละ 52.40) และมีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน (คิดเป็นร้อยละ 52.90)

เมื่อพิจารณาลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และจิตตามสถานการณ์ พบว่า เยาวชนมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนค่อนข้างไม่มาก มีอัตมโนทัศน์ และเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างมาก ส่วนพฤติกรรมรับผิดชอบนั้น เยาวชนส่วนมากมีพฤติกรรมรับผิดชอบค่อนข้างไม่มาก

2. เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี มีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่อายุ 13-17 ปี ส่วนเยาวชนที่มีระยะเวลาฝึกอบรมมาแล้วต่างกัน นั่นคือ ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป มีพฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือนมีพฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป

3. เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสถานการณ์กับลักษณะทางจิตเดิม 2 คู่ ได้แก่ การมีตัวแบบกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และการมีตัวแบบกับอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-24 ปี รวมทั้งพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-24 ปี และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป

5. ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และอัตมโนทัศน์ สามารถทำนายพฤติกรรมการรับผิดชอบของเยาวชนได้ร้อยละ 55.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ตามลำดับ และตัวแปรชุดดังกล่าวยังสามารถทำนายพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ร้อยละ 42.40 และ 47.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับด้วยเช่นกัน

การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวว่า เยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคมมี 2 ตัวแปร ได้แก่ อายุ และระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม ในการทดสอบสมมติฐานนี้ ได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อจำแนกตามอายุ โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ อายุ 13-17 ปี และอายุ 18-24 ปี ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 2-4 และ 5-7 ซึ่งพบว่า เยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันเป็นผู้มีพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่อายุ 18-24 ปี เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่อายุ 13-17 ปี ทั้งนี้เพราะอายุมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ วุฒิภาวะและการเรียนรู้หรือการฝึกหัด ซึ่งวุฒิภาวะประกอบด้วยวุฒิภาวะทางกาย เป็นการเจริญเติบโตทางกายที่มีความพร้อมจะทำงานหรือมีพฤติกรรมใหม่ๆ ขึ้นได้ อีกส่วนหนึ่งคือ วุฒิภาวะทางจิตใจ ซึ่งไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน โดยจะปรากฏเป็นคุณสมบัติหลายประการทางจิตใจ เช่น การใช้เหตุผล รู้จักการรับผิดชอบต่อ รู้จักการควบคุมอารมณ์ เป็นต้น ซึ่งวุฒิภาวะทางจิตใจจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆ และเพิ่มไปตามประสบการณ์และวัย (วันเพ็ญ พิศาสพงษ์, 2536: 3-8) ทำให้บุคคลในช่วงวัยต่างๆ มีพัฒนาการทางด้านจิตใจและพฤติกรรมที่ต่างกัน และจากแนวคิดทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสันที่ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์เป็น 8 ขั้น ซึ่งเยาวชนอายุ 13-17 ปีจะอยู่ในขั้นพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน หากเด็กมีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของตนเอง เด็กก็จะเกิดความเข้าใจในปัญหาต่างๆ สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต และมีความรับผิดชอบต่อ แต่ถ้าหากเด็กมีความคิดสงสัยหรือสับสนในตนเอง เด็กก็จะขาดความมั่นใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจที่จะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว และขณะเดียวกันเด็กก็แสวงหาตนตามอุดมคติ เพื่อบทบาทใหม่ในสังคม และจะเริ่มมองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม และศาสนาว่าเป็นสิ่งที่เสริมพัฒนาการของตนเอง ส่วนเยาวชนที่อายุ 18-24 ปีนั้นได้ผ่านขั้นตอนนี้ไปแล้ว จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองต่อไป (อัชรา สุซารมณ, 2529: 203-204) และจากทฤษฎีงานพัฒนาการของแฮฟวิกเฮอร์สท์ (Havighurst's Developmental Tasks)

ได้กำหนดพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบอยู่ในคุณลักษณะของงานตามพัฒนาการด้วย ซึ่งพัฒนาการในด้านนี้จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (13-17ปี) (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2535: 136-137) ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจึงมีการปรากฏพฤติกรรมรับผิดชอบได้ชัดเจนกว่า รวมทั้งในการฝึกอบรม ครูมักจะมีมอบหมายหน้าที่พิเศษที่นอกเหนือจากหน้าที่ประจำให้แก่เยาวชนที่มีอายุมาก เช่น เป็นหัวหน้าหน่วยเรียน หัวหน้าหอนอน จัดบอร์ดนิทรรศการ ช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากเห็นว่า เยาวชนมีความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ง่าย เรียบง่าย และมีความรับผิดชอบมากกว่า เยาวชนที่อายุน้อย อีกทั้งเยาวชนที่อายุมากมักได้รับความไว้วางใจจากเยาวชนอื่นๆ โดยถูกเสนอให้เป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งจากการที่เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับมอบหมายหน้าที่พิเศษให้ทำนั้นย่อมส่งผลต่อจิตใจของเยาวชน ทำให้เยาวชนรู้สึกว่ามีบุคคลอื่นเล็งเห็นความสำคัญและความสามารถของตนเอง ทำให้เยาวชนรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลให้เยาวชนมีความตั้งใจรับผิดชอบในงานดังกล่าวนั้นเป็นอย่างดี ดังนั้นตัวแปรอายุจึงส่งผลต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของรัชนิกร ประสาร (2547) ที่พบว่า ครูที่มีอายุมากกว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าครูที่มีอายุน้อย และการศึกษาของนุจรินทร์ เล็กแซ (2550) ที่พบว่า พนักงานที่มีอายุน้อยมีพฤติกรรมการทำงานต่ำกว่าพนักงานที่มีอายุมากด้วย

ลำดับต่อมา ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมรับผิดชอบจำแนกตามระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรม โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน และฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 5-6 พบว่า เยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือนมีพฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่า เยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป อาจเนื่องมาจากเยาวชนที่เพิ่งเข้ารับการฝึกอบรมต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองไม่คุ้นเคย และต้องทำกิจวัตรประจำวันที่ต่างไปจากชีวิตประจำวันเดิมของตนเอง ดังนั้นเยาวชนจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับส่วนรวม โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ส่วนเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานแล้วอาจมีความเคยชินกับสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรม จึงทำให้เยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือนมีพฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป

จากการสรุปและอภิปรายผลดังกล่าว สรุปได้ว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน และเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ฝึกอบรมมาแล้วต่างกันมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 1 ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนี้ ได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบตามระดับตัวแปรการมีตัวแบบ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นตัวต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 8-10 พบผลว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยในกลุ่มรวมนั้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากการสังเกตตัวของแบนคูราที่ว่า ตัวแบบสามารถถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา และเมื่อมีความพร้อมบุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมที่สังเกตจากตัวแบบนั้นออกมา (ประทีป จินฉิ่ง, 2540: 95-102) ดังนั้นเมื่อเยาวชนเห็นตัวแบบอันได้แก่ เพื่อนและเจ้าหน้าที่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบแล้วได้รับประโยชน์หรือได้รับการเสริมแรงทางสังคมตามมา เช่น เยาวชนเห็นเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียนได้อย่างเรียบร้อย และครูได้ชมเชยหรือเพิ่มคะแนนความประพฤติให้ ซึ่งคะแนนดังกล่าวมีผลต่อการได้รับสิทธิพิเศษเพิ่ม (เช่น การกลับบ้าน เยี่ยมบ้าน เป็นต้น) ดังนั้นเยาวชนจึงเรียนรู้เงื่อนไขนั้น และแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อให้ได้รับประโยชน์นั้นๆ เช่นเดียวกับเพื่อน

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี เยาวชนมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความต้องการสังคมกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเยาวชน โดยก่อให้เกิดการเลียนแบบกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นกิริยาท่าทาง ภาษาพูด ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม ส่วนกลุ่มเยาวชนอายุ 18-24 ปีนั้นเป็นวัยที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เริ่มมีความรับผิดชอบและปกครองตนเอง มีการเตรียมตัวทางด้านอาชีพ การงาน มองการณ์ไกลและมีการวางแผนในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง รวมทั้งมีความสามารถในการจดจำแบบอย่างจากสถานการณ์หรือบุคคลอื่นในสังคมได้ (นิภา นิธยาณน, 2520?: 155) ดังนั้นเมื่อเยาวชนสังเกตเห็นว่า เพื่อนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบและได้รับประโยชน์หรือสิทธิพิเศษก็จะทำให้เยาวชนเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ เพื่อจะได้รับประโยชน์เช่นนั้นด้วย การมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบจึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ จึงถือได้ว่า เพื่อนเป็นตัวแบบที่สำคัญของเยาวชน เมื่อเยาวชนสังเกตเห็นเพื่อนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบแล้วได้รับผลที่พึงประสงค์ตามมา จึงทำให้เยาวชนเรียนรู้การแสดงพฤติกรรมนั้นๆ จากเพื่อนได้ ดังนั้นเยาวชนที่มีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งเป็นการฝึกอบรมระยะสั้น เยาวชนส่วนใหญ่เพิ่งเข้ารับการฝึกอบรมได้ไม่นาน และอยู่ในระยะแรกของการปรับตัวในเรื่องความเป็นอยู่ กิจวัตรประจำวัน และสภาพจิตใจ อีกทั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ดังนั้นการแสดงออกของเยาวชนโดยเฉพาะพฤติกรรมรับผิดชอบจึงเป็นการทำตามพฤติกรรมของเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบแล้วได้รับประโยชน์ สำหรับในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป เยาวชนกลุ่มนี้จะเริ่มรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้รับในการประพฤติตัวดีในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย จากการเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบได้อย่างชัดเจนขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเยาวชนจะได้รับคะแนนความประพฤติจากการประเมินของเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น และถูกเลื่อนไปสู่ระดับชั้นที่สูงขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้นำมาประกอบการพิจารณาให้สิทธิพิเศษแก่เยาวชนด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่เยาวชนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบตามตัวแบบนั้น ทำให้เยาวชนทราบว่าจะได้รับประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ฝึกอบรมมานาน และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดในสถานการณเดิมๆ ดังนั้นการได้รับสิทธิพิเศษ การออกภายนอกสถานที่ รางวัลต่างๆ และคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ ดังนั้นเมื่อเยาวชนเห็นว่า หากตนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบแล้ว จะได้รับผลดีดังที่ตัวแบบได้รับ จึงทำให้เยาวชนที่มีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบดังกล่าวต่ำ

ตัวแปรการมีตัวแบบนี้จึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุนันท์ พรหมประกอบ (2546) ที่พบว่า การปฏิบัติตนของบิดามารดาเกี่ยวกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อครอบครัว สถานศึกษา ครูอาจารย์และต่อสังคมของนักศึกษา และการศึกษาของสุภาสิณี นุ่มเนียน (2546) ที่พบว่า นักเรียนที่มีแบบอย่างที่เหมาะสมมากมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่มีแบบอย่างน้อย

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 2 ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนี้ ได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบตามระดับตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 11-13 พบผลว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เมื่อพิจารณาในกลุ่มรวมตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็น

สาเหตุทางจิตใจประการหนึ่งของทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกิดจากการศึกษาวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีคนเก่งในคนไทย โดยลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนทำให้บุคคลสังเกตเห็นหรือคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำของตนเอง ทำให้มีความเพียรพยายาม และสามารถควบคุมตนเองให้อดทนรอผลตอบแทนที่ใหญ่กว่าในอนาคตมากกว่าผลตอบแทนเพียงเล็กน้อยในทันที (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 2-3) ซึ่งในการฝึกอบรมนั้น เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงก็จะสังเกตเห็นว่า หากรับผิดชอบทำหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี และสม่ำเสมอก็จะได้รับการประเมินเพิ่มคะแนนตามระยะเวลาที่กำหนด และเมื่อได้คะแนนเพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ก็จะได้เลื่อนระดับขั้นสูงขึ้นพร้อมกับได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มเติมด้วย เช่น การทัศนศึกษา การกลับเยี่ยมบ้าน เป็นต้น รวมทั้งยังได้ฝึกฝนตนเองในการทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมมากกว่าการเห็นแก่ความสบายเล็กน้อยจากการหลบเลี่ยงงาน เพิกเฉย หรือเกี่ยงให้เพื่อนทำงานแทน ซึ่งการจะได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลาอดทนในการรอคอยและความพยายามในการควบคุมตนเอง ดังนั้นเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจึงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงส่งผลต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชน

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี ถือว่าเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาเจริญเติบโตเกือบเต็มที่ มีความสามารถในการคิด การหาเหตุผลและการเรียนรู้ดีขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งมีความสามารถในการมองเห็นความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ส่วนในกลุ่มเยาวชนอายุ 18-24 ปี นั้น เป็นวัยที่มีความคิดอ่านในด้านการรับรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม สามารถคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ไม่ต้องเอาตัวเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงได้ และมีความสามารถในการตัดสินใจมากขึ้น (นิภา นิธยาน. 2520?: 121) ซึ่งมีส่วนช่วยให้เยาวชนสามารถคาดการณ์ไกลได้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคตได้ ทำให้สามารถอดทนรอและควบคุมการแสดงออกของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่จะทำให้ได้รับประโยชน์นั้นๆ ได้ ดังนั้นเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจึงมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนตามระยะเวลาที่ฝึกอบรมมาแล้วทั้ง 2 กลุ่ม ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นลักษณะทางจิตที่ถูกหล่อหลอมจากครอบครัวและสังคมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก นั่นคือ เป็นลักษณะทางจิตที่ติดตัวเยาวชนมาแล้วก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย เมื่อเยาวชนมาฝึกอบรมในสถานที่ใหม่และไม่คุ้นเคย เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงเป็นผู้คาดการณ์ได้ถึงผลดีที่ตามมาเมื่อตนเองทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ ดังนั้นเมื่อเห็นว่ามีผลดีต่อตนเอง เยาวชนก็จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง

จึงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ สำหรับเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป การที่เยาวชนฝึกอบรมมาได้ระยะเวลาหนึ่งนั้น เยาวชนย่อมมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายมากขึ้น เยาวชนสามารถปรับตัวต่อเพื่อนใหม่และการฝึกอบรมได้ดีขึ้น มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่และการทำกิจกรรมประจำวัน รวมทั้งได้พบกับสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ที่ต้องคิดตัดสินใจ เยาวชนจึงมีความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงผลที่ตามมาได้ในอนาคตจากการกระทำของตนเองได้แม่นยำขึ้น และสามารถอดทนรอได้ถึงผลที่ตามมานั้นๆ ประกอบกับพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยๆ และเป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ที่มีผลต่อการได้รับคะแนนความประพฤติเพิ่มและการพิจารณาสิทธิต่างๆ อีกทั้งความต้องการของเยาวชนกลุ่มนี้เป็นเรื่องของการปล่อยตัวก่อนกำหนด การได้รับวันลดโทษ และการออกภายนอกสถานที่ โดยเยาวชนที่จะได้รับสิทธิพิเศษเหล่านี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการเรียน การทำหน้าที่ต่างๆ และมีความประพฤติที่เหมาะสม ประกอบกับเยาวชนกลุ่มนี้ได้เรียนวิชาชีพและได้เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดพัฒนาต่างๆ มานาน จึงมีประสบการณ์ในการคาดการณ์ผลที่ตามมาในอนาคตเพิ่มขึ้น ดังนั้นเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจึงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุภะรัฐ ยอดระบำ(2548) ที่พบผลว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ และการศึกษาของสุภาสิดี นุ่มเนียน (2546) ที่พบผลว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ และการศึกษาของกุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู (2546) ที่พบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวมมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 2 ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานข้อที่ 4 กล่าวว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนี้ได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบตามระดับตัวแปรอัตมโนทัศน์ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 14-16 พบผลว่า เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอัตมโนทัศน์เป็นลักษณะทางจิตที่เกิดจากการที่บุคคลได้

เรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ เช่น รูปลักษณ์ภายนอก การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้ข้อดีและข้อเสียของตนเอง เป็นต้น ซึ่งอัตมโนทัศน์จะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นให้มีลักษณะเฉพาะตัว ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมและการแสดงออก ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเองและเข้มแข็งก็จะสามารถควบคุมการแสดงออกของตนเองได้อย่างเหมาะสม (Hamacheck, 1978) เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงจึงเป็นผู้ที่มีตระหนักถึงคุณค่าและความสามารถของตนเอง มีการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นเมื่อเยาวชนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือได้รับมอบหมายให้ทำงาน เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงก็จะทำหน้าที่นั้นอย่างเต็มที่ด้วยความมั่นใจว่า ตนเองสามารถทำได้เป็นอย่างดี และพยายามที่จะคงไว้ซึ่งการกระทำที่ดีเหล่านั้นไว้ เพื่อรักษาความมีคุณค่าในตนเองเอาไว้ ส่วนเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำก็จะเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และเกินความสามารถของตน ดังจะเห็นได้จากการหลบเลี่ยงหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือการทำผิดกฎระเบียบ เป็นต้น ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี เยาวชนได้ผ่านประสบการณ์ของความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ได้รับจากการเรียน และการดำเนินชีวิตในสังคมมาแล้ว รวมทั้งได้รับรู้ถึงเจตคติของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เยาวชนรู้จักตนเอง และประเมินความสามารถของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมเพื่ออนาคตของตนเอง เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยนี้จึงเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความสนใจที่จะทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ยอมรับสภาวะทางกายภาพของตน มีการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันในลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เยาวชนที่ผ่านช่วงนี้ไปได้ด้วยดีก็จะเป็นผู้มีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเอง และตรงตามความเป็นจริง อันจะทำให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ส่วนเยาวชนอายุ 18-24 ปี ถือว่าเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ผ่านพ้นปัญหายุ่งยากที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจไปได้แล้วส่วนหนึ่ง จึงเป็นวัยที่มีความมั่นคงทางร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพที่ค่อนข้างคงตัว เยาวชนที่มีพัฒนาการทางร่างกายที่ดี มีความเข้าใจตนเอง และประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างถูกต้อง ก็จะเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดี (นิภา นิธยานน. 2520?: 123-139) ดังนั้นเมื่อมารับการฝึกอบรม โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงก็จะสามารถปรับตัวได้ ดังนั้นเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงจึงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน เยาวชนอยู่ในช่วงเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ และอยู่ในระหว่างการปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่และเพื่อน ๆ เยาวชนอาจจะต้องปฏิบัติในสิ่งที่ขัดต่อความรู้สึกของตนเอง ไม่ได้ได้รับความสะดวกสบายอย่างเคย และต้อง

รับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ด้วยตนเอง การฝึกอบรมนี้จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคแก่เยาวชนในระยะเริ่มแรกได้ เนื่องจากอัตมโนทัศน์ส่งผลต่อบุคลิกภาพและการแสดงออกของบุคคล เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงจึงสามารถประเมินความสามารถของตนเอง และสามารถตัดสินใจกระทำได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่น ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไปนั้น เยาวชนได้ผ่านช่วงของการปรับตัวในการฝึกอบรมมาแล้ว มีประสบการณ์ในการจัดการปัญหาของตนเองมากขึ้น เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงย่อมสามารถประเมินได้ว่า ตนมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ต้องแก้ไขข้อบกพร่องในด้านใด และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ ที่ตนเห็นว่าเหมาะสม สามารถคงพฤติกรรมที่ดีเอาไว้ได้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคเกิดขึ้นบ้าง ดังนั้นเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงจึงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งทิภา อินทวงศ์ (2544) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกเป็นผู้มีพฤติกรรมปลอดภัยก่อนปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงานสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 5

สมมติฐานข้อที่ 5 กล่าวว่า เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนี้ได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตามระดับตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 17-19 พบผลว่า เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ทั้งนี้เพราะว่า เจตคติเป็นจิตลักษณะที่ประกอบด้วยความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มหรือความพร้อมในการแสดงพฤติกรรม ดังนั้นเจตคติจึงเป็นตัวชี้้นำการแสดงพฤติกรรม (Mcguire, 1969: 155-156) ซึ่งหากบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งหนึ่ง บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางบวกด้วย ดังนั้นจึงมีการใช้เจตคติเป็นส่วนประกอบในการทำนายพฤติกรรมต่างๆ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538: 3) ในระหว่างที่เยาวชนฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายนั้น เยาวชนได้รับรู้ว่าการมีความรับผิดชอบต่อต้องแสดงพฤติกรรมอย่างไร เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การรักษาประโยชน์ของส่วนรวม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานตามหน้าที่ เป็นต้น และเยาวชนรับรู้ถึงประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว เมื่อเยาวชนมีการสะสมประสบการณ์ดังกล่าวมากพอจนเกิดเป็นแนวคิดหรือความรู้ของตนเองแล้ว ก็จะไปสู่การเกิด

ความรู้สึกที่ดีและพอใจในพฤติกรรมดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ดังนั้นเยาวชนจึงมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ ส่วนเยาวชนที่ขาดประสบการณ์ในการรับรู้ถึงข้อดีของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมก็จะไม่เกิดความรู้สึกพอใจต่อพฤติกรรมดังกล่าว ส่งผลให้เยาวชนขาดความพร้อมในการกระทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงจึงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมต่ำ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-17 ปี เป็นวัยที่ความคิดพัฒนาขึ้น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง และต้องการอิสระในการคิดและการแสดงออก เช่นเดียวกับกลุ่มเยาวชนอายุ 18-24 ปี ดังนั้นเยาวชนจึงสามารถประเมินได้ว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมนี้ดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร หากเยาวชนเห็นว่ามีประโยชน์ ก็จะมี ความพอใจต่อพฤติกรรมนั้น และเมื่อเยาวชนรู้สึกพอใจต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมแล้วก็ส่งผลให้มีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมออกมา เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงจึงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมต่ำ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน แม้ว่าเยาวชนกลุ่มนี้จะอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายได้ไม่นานมากนัก แต่เยาวชนก็มีประสบการณ์ในอดีตที่ได้จากการรับรู้และประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมผ่านสิ่งแวดล้อมของตนเองอยู่ก่อนแล้ว จึงมีความรู้สึกและความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อเยาวชนมาอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายก็ยังมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมบางส่วนที่คล้ายคลึงกับอยู่ภายนอก และสามารถแสดงออกได้ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ดังนั้นจากความรู้เชิงประเมินค่า และความรู้สึกพึงพอใจที่มีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมเดิมอยู่แล้ว จึงส่งผลให้เยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมต่ำ ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไปนั้น เยาวชนมีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมในบริบทของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายมาระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ และมีทิศทาง นั่นคือ มีประโยชน์หรือมีโทษ เช่น การได้รางวัล คำชมเชย เป็นต้น เมื่อเยาวชนเรียนรู้ในพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว ก็ย่อมมีอารมณ์ ความรู้สึกต่อพฤติกรรมนั้นๆ ตามมา และนำไปสู่การมีเจตนาที่จะกระทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมในระหว่างที่ฝึกอบรม ดังนั้นเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนกลุ่มนี้ด้วย โดยเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงจึงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเยาวชนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมต่ำด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของวิลเวอร์ธ ดั้งสกุล (2546) ที่พบผลว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบครอบครัวมีความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวสูง และการศึกษาของสุภาสลิณี นุ่มเนียน (2546) ที่พบผลว่า นักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงกว่านักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่ำ

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 5 ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 6

สมมติฐานข้อที่ 6 กล่าวว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ สมมติฐานนี้พิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน โดยคาดว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ โดยทำการตรวจสอบสมมติฐานนี้ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบตามระดับของตัวแปรอิสระทั้งสอง คือการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 20-21 พบผลว่า พฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ของเยาวชนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มย่อยที่เยาวชนมีอายุ 18-24 ปี โดยเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำหรือสูง ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ นั่นคือ เยาวชนที่ฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายกลุ่มนี้อยู่ในวัยที่มีการพัฒนาทางความคิดและมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น สามารถคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ หากแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ ทั้งยังสามารถควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบและรอรับผลที่จะตามมาได้ และหากเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเห็นตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยเห็นว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อจะได้รับผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามมา ทำให้เยาวชนเห็นถึงผลประโยชน์ที่ตามมาจากการกระทำของคนอื่นที่ชัดเจนขึ้น ดังนั้นเยาวชนที่มีตัวแบบสูงหรือต่ำ ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงจะเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ และเมื่อพิจารณาในกลุ่มเยาวชนเดียวกันนี้ในอีกประเด็น พบผลว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ ถ้าเยาวชนมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำ ก็เนื่องมาจากเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำนั้นเป็นผู้ที่

ขาดทักษะความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงอนาคตหรือสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเยาวชนกลุ่มนี้จึงมีทักษะการคิดเชิงนามธรรมต่ำ จึงไม่ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ แต่การที่เยาวชนเห็นเพื่อนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งเพื่อนเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดของเยาวชนนั้น จึงเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนกว่า โดยเยาวชนได้เห็นถึงขั้นตอนการแสดงพฤติกรรมและผลที่เพื่อนได้รับ ซึ่งมีความตรงไปตรงมาและชัดเจนกว่าการคาดการณ์เอง สิ่งเหล่านี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนกลุ่มนี้ โดยเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ หากมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม ดังนั้นการมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำและการมีตัวแบบสูงจึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชนในกลุ่มนี้

เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่เยาวชนฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนได้รับการฝึกอบรมมานาน ซึ่งการอยู่ร่วมกันในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายนั้นจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือพึ่งพาทิ้งกันและกัน เยาวชนจึงคำนึงถึงผู้อื่นมาก อีกทั้งเยาวชนสามารถคาดการณ์ไปในอนาคตได้แม่นยำขึ้น และควบคุมการแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อให้เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ เพื่อให้ได้ผลตามที่คาดการณ์ไว้ได้มาก และจากการที่เยาวชนได้เห็นตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ ก็มีผลทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมรับผิดชอบต่อจากการสังเกตด้วย แม้ว่าเยาวชนจะได้รับตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำก็ยังคงทำให้เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม เมื่อพิจารณาเยาวชนกลุ่มเดียวกันในอีกประเด็น พบว่า เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ ถ้าเยาวชนมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงจะเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเยาวชนที่ฝึกอบรมมานานมีประสบการณ์ในการเห็นเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อแล้วได้รับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาเป็นจำนวนมาก โดยประสบการณ์เหล่านี้จะถูกเก็บไว้ในความทรงจำ เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมเยาวชนก็จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเช่นเดียวกับตัวแบบ เพื่อให้ได้รับผลที่พึงประสงค์ดังกล่าว อีกทั้งเยาวชนต้องอยู่ร่วมกับเพื่อนคนอื่น และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จึงคำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้นในสถานการณ์นี้จึงเป็นไปได้ว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อมาก การมีตัวแบบและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อให้สูงหรือต่ำตามไปด้วย

ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานเฉพาะในกลุ่มย่อยตามที่กล่าวไปแล้ว เยาวชนใน 2 กลุ่มนี้จึงมีการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาสิดี นุ่มเนียน (2546) ที่พบว่า นักเรียนที่มีแบบอย่างที่เหมาะสมมาก มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่มีตัวแบบที่เหมาะสมน้อย และงานวิจัยของ สุภารัฐ ยอดระบำ (2548) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

ในกลุ่มรวม เมื่อทำการวิเคราะห์หัตถ์แปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 13-17 ปี และกลุ่มย่อยที่เยาวชนมีระยะเวลาที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน อาจเนื่องมาจากเยาวชนส่วนใหญ่ใน 2 กลุ่มนี้เพิ่งได้รับการฝึกอบรมได้ไม่นาน เมื่อเข้ามาอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนซึ่งเป็นสถานที่จำกัดและไม่คุ้นเคย เยาวชนอาจต้องอาศัยการสังเกตการกระทำของเพื่อน หรือฟังคำบอกกล่าวของเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการปฏิบัติตัว ดังเช่นเมื่อเห็นเพื่อนทำตามกฎระเบียบแล้วได้รับคำชมเชย ก็ส่งผลให้เยาวชนทำตามการกระทำของเพื่อนได้ ดังนั้นพฤติกรรมของเยาวชนจึงเกิดจากการได้ยินและได้เห็นตัวแบบเป็นส่วนใหญ่ ถือเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต การมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนในกลุ่มนี้

ส่วนลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนนั้น พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับความแปรปรวนของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เป็นเพราะว่าลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเป็นสาเหตุของการแสดงพฤติกรรม เมื่อเยาวชนสังเกตเห็นถึงประโยชน์ที่จะตามมาจากการแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อแล้ว เยาวชนนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อออกมา เพื่อจะได้รับประโยชน์นั้นตามที่ตนเองคาดการณ์เอาไว้ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชน

สรุปได้ว่า ในกลุ่มรวม เยาวชนที่มีตัวแบบสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำ และเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ เนื่องจากไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 6 ได้รับการสนับสนุนบางส่วน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 7

สมมติฐานข้อที่ 7 กล่าวว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีอัตมโนทัศน์ต่ำ สมมติฐานนี้พิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเยาวชน โดยคาดว่า เยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีอัตมโนทัศน์สูงเป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มตรงข้าม โดยทำการทดสอบสมมติฐานนี้ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบตามระดับของตัวแปรอิสระที่ละสองตัวแปร คือ การมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ด้วยค่าเฉลี่ยเป็นต่ำและสูง ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 26-28 พบผลว่า พฤติกรรมรับผิดชอบไม่ได้แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละสองตัวแต่ประการใดทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย อาจเนื่องมาจากอัตมโนทัศน์เป็นความเข้าใจต่อตนเองในด้านต่างๆ รับรู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพและการแสดงออกของเยาวชน เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเองย่อมสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม แต่อัตมโนทัศน์ไม่ได้มีส่วนช่วยให้เยาวชนเรียนรู้ถึงการแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบเพิ่มขึ้นเมื่อเห็นตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบ เนื่องจากการที่เยาวชนสามารถเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบได้นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ ความใส่ใจ และการจดจำตัวแบบ รวมทั้งความชัดเจนหรือความเข้มของตัวแบบนั้นๆ ด้วย ดังนั้นจึงไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน

เมื่อทำการวิเคราะห์ที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนแปรปรวนไปตามการมีตัวแบบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มย่อยที่เยาวชนมีอายุ 13-17 ปี เนื่องจากตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดหรือการเรียนรู้ โดยเฉพาะตัวแบบทางพฤติกรรมและวาจา ซึ่งตัวแบบพฤติกรรมนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ (ประทีป จินฉี, 2540: 96-97) โดยตัวแบบของเยาวชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กลุ่มเพื่อนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดและการแสดงออกของเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุนี้นี้มาก การแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบของเพื่อน จึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ดังนั้นจึงพบว่า การมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบ

ส่วนอัตมโนทัศน์นั้น พบว่า มีผลต่อความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย ทั้งนี้เพราะอัตมโนทัศน์เป็นความเข้าใจตนเองทั้งในส่วนที่เป็นทางกาย จิต และสังคมของตนเอง ดังที่โรเจอร์ (Rogers, 1951) กล่าวไว้ ซึ่งการหล่อหลอมอัตมโนทัศน์นี้ให้เป็นไปอย่างใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อม และส่งผลไปยังบุคลิกภาพ เจตคติ อุปนิสัย และความคิดต่างๆ ของบุคคลอีกด้วย การที่บุคคลมีอัตมโนทัศน์อย่างไรก็จะสะท้อนให้เห็นได้จากการมอง

คนอื่น และการปฏิบัติต่อผู้อื่น ดังนั้นบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกก็จะมองเห็นคุณค่าในตนเอง ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างทัดเทียม เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี รวมทั้งควบคุมการแสดงออกของตนเองได้ (Hamacheck. 1978) ดังนั้นเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูงจึงเป็นผู้ที่มีความเข้าใจตนเองทั้งในข้อดีและข้อบกพร่อง ซึ่งการเข้าใจตนเองตามความเป็นจริงนั้นทำให้เยาวชนมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเองในข้อดีที่ตนมีอยู่ มองโลกในด้านบวก ขณะเดียวกันก็เข้าใจข้อบกพร่องของตนเอง ส่งผลให้เยาวชนมีการแสดงออกพฤติกรรมในด้านบวกดังเช่นพฤติกรรมรับผิดชอบได้สูงกว่าเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงมีความเกี่ยวข้องในการแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชน

สรุปได้ว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ดังนั้นเยาวชนที่มีตัวแบบสูงและมีอัตมโนทัศน์สูงไม่ได้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนที่มีตัวแบบต่ำและมีอัตมโนทัศน์ต่ำ

จึงกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 7 ไม่ได้รับการสนับสนุน

การอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 8

สมมติฐานข้อที่ 8 กล่าวว่า กลุ่มตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะจิตตามสถานการณ์สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนได้ สมมติฐานนี้คาดถึงผลการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยใช้ตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ ตัวแปรลักษณะทางสถานการณ์ 1 ตัว คือ การมีตัวแบบ ตัวแปรลักษณะทางจิตเดิม 2 ตัว คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอัตมโนทัศน์ และตัวแปรลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ 1 ตัว คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 30 พบว่า ในกลุ่มรวม ตัวแปรที่เข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ อัตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อได้ร้อยละ 55.9 ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นลักษณะทางจิตทั้ง 3 ตัวแปร ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากตัวแปรทางจิตเป็นเกิดจากการสะสมของการเรียนรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตั้งแต่วัยเด็กที่ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม ลักษณะทางจิตจึงเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของเยาวชนอยู่แล้ว จึงทำให้ผลการศึกษานี้มีตัวแปรทางจิตที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อได้ 3 ตัวแปร โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรก คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยเข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเป็นลำดับแรกทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีความรู้เชิงประเมินค่าว่าการมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อทำให้ได้รับผลดีหรือประโยชน์ตามมา มีความรู้สึกพอใจที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ และมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ บุคคลที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงจึงมีแนวโน้ม

ที่จะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาสินี นุ่มเนียน (2546) ที่พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน ครอบครัวของกลุ่มรวม ลำดับต่อมาอัตมโนทัศน์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อัตมโนทัศน์มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์สูง ย่อมตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และรับรู้ตนเองทั้งในด้านดีและไม่ดี อย่างชัดเจน การรับรู้ตนเองอย่างตรงไปตรงมานี้ก็จะช่วยให้เยาวชนสามารถประเมินตนเองได้ อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้เยาวชนที่มี อัตมโนทัศน์สูงมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น เป็นที่ยอมรับ มีนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน. 2546: 26; อ้างอิงจาก Mc candles. 1967: 291) ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเป็นตัว ทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และลำดับต่อมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองเป็นตัวทำนายลำดับที่ 3 นั่นคือ เยาวชนที่สามารถคาดการณ์ได้ถึง ประโยชน์ที่จะตามมาจากการมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองจะสามารถควบคุมตนเองให้กระทำ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นทำให้ได้รับประโยชน์นั้นๆ ได้ แต่ทั้งนี้ความสามารถคาดการณ์ได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถทางการคิดเชิงนามธรรมด้วย เยาวชนที่ขาดทักษะทางความคิดนามธรรมอาจจะมี ความลำบากในการคาดการณ์ ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองจึงเข้าทำนายพฤติกรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ลำดับที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของสมวาสนา ธนเมธิกุล (2546) ที่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองกับตัวแปรทางจิตลักษณะ 3 ตัว และตัวแปรทางสถานการณ์อีก 2 ตัวทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 52.5 ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่เช่นกัน

เมื่อพิจารณากลุ่มย่อยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับที่สอง พบว่า อัตมโนทัศน์เข้าทำนายเป็น ลำดับที่ 2 ในกลุ่มอายุ 13-17 ปี เยาวชนอยู่ในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และ อยู่ในช่วงของการพัฒนาอัตมโนทัศน์อีกด้วย นั่นคือ มีการพัฒนาแนวความคิดของตนเอง เพื่อใช้เป็น รากฐานอันมั่นคงของบุคลิกภาพ โดยเรียนรู้ในการยอมรับความสามารถของตนเอง และมีการกำหนด เป้าหมายให้สอดคล้องกับความสามารถของตน เยาวชนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเองจะสามารถ ยอมรับได้ว่า ตนเองต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในบางโอกาส และมีความเชื่อมั่นว่าตนจะสามารถผ่าน พ้นไปได้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์; จันทมาศ ปรีชยานุช; และ อรทัย ชื่นมนุชย์. 2520: 221-224) นอกจากนี้ยังมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และนึกถึงประโยชน์ของผู้อื่นด้วยเช่นกัน แต่หากเยาวชนไม่ได้ รับการหล่อหลอมที่ดีจากครอบครัวและสังคมมาตั้งแต่แรก ย่อมทำให้เยาวชนมีพื้นฐานทางบุคลิกภาพ ที่ไม่มั่นคงได้ ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงตัวทำนายลำดับที่ 2 ของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในเยาวชนกลุ่มนี้ ในส่วนของเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน อัตมโนทัศน์มีความสำคัญต่อพฤติกรรม

รับผิดชอบของเยาวชน อาจเนื่องมาจากเยาวชนอยู่ในช่วงของการปรับตัวและการเรียนรู้ในการฝึกอบรม ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายเป็นสถานการณืสถานการณืใหม่ที่เยาวชนไม่คุ้นเคย ดังนั้นเยาวชนจึงมีการปรับตัวหรือจัดการกับสถานการณืที่ไม่คุ้นเคยตามแบบแผนที่ได้มาจากการสปรบการณืในอดีตของเขา บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีก็จะมีอุปนิสัยที่พึงประสงค์ เช่นเดียวกับกลุ่มเยาวชนที่ฝึกอบรมมาแล้วตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไปเป็นช่วงที่เยาวชนผ่านพ้นระยะการปรับตัวแล้ว และมีความคุ้นเคยต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น มีประสบการณ์ในการจัดการปัญหาและได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ตลอดจนพัฒนาความสามารถของตนเองได้เพิ่มมากขึ้นจากการทำกิจกรรมบำบัดและพัฒนาต่างๆ เช่น กลุ่มพัฒนาทักษะทางสังคม กลุ่มให้คำปรึกษา เป็นต้น เยาวชนจึงมีความมั่นใจในตนเองในระดับหนึ่ง เห็นคุณค่าของตนเองและบุคคลอื่น อันจะทำให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นด้วย แต่เนื่องจากอัตมโนทัศน์เกิดจากการสะสมประสบการณ์มาตั้งแต่แรกเกิด อัตมโนทัศน์ที่ดีย่อมเกิดมาจากพื้นฐานที่ดีด้วย ดังนั้นหากเยาวชนมีการรับรู้ที่ดีต่อตนเอง เยาวชนย่อมมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อการฝึกอบรม ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเข้าทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อลำดับที่ 2 ในกลุ่มนี้ ส่วนตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับที่สองในกลุ่มย่อยที่เยาวชนอายุ 18-24 ปีเป็นลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ในกลุ่มที่เยาวชนอายุ 18-24 ปีนี้ เยาวชนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ถือได้ว่ามีพัฒนาการทางความคิดในเชิงเหตุผลเพิ่มขึ้น และวุฒิภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจที่พร้อมมากขึ้นในการทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งมีความคิดนามธรรม เยาวชนจึงสามารถคาดการณ์ถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเองในอนาคตดีขึ้น เมื่อเยาวชนถึงเห็นถึงผลดีและผลเสียที่ตามมาได้แล้วนั้น ก็ยอมทำให้เยาวชนสามารถควบคุมตนเองให้ทำตามแผนที่วางไว้เพื่อจะได้รับผลดีนั้นได้ ดังนั้นเมื่อเยาวชนถูกมอบหมายให้ทำงานหรืออยู่ในสถานการณืบางอย่าง เช่น มีเพื่อนมาปรึกษาปัญหา เยาวชนจะสามารถถึงเห็นถึงผลดีที่ตามมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จหรือให้คำแนะนำแก่เพื่อนในทางที่เหมาะสม ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนในกลุ่มนี้ด้วย

แต่พบว่า ตัวแปรลักษณะทางสถานการณื ได้แก่ การมีตัวแบบไม่เข้าร่วมทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเป็นเพื่อนๆ ที่อยู่ใศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อเยาวชนในการใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยเยาวชนมักจะอยู่ใกล้ชิดและทำกิจกรรมแต่เฉพาะกับเพื่อนที่ตนสนิทประมาณ 4-5 คน ดังนั้นตัวแบบพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนจึงมีจำนวนไม่มาก ประกอบกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนในระหว่างฝึกอบรมนั้นส่วนหนึ่งอาจเป็นพฤติกรรมรับผิดชอบต่อที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มากกว่าการที่

เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่ส่งผลให้เยาวชนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบออกมาเอง ดังนั้นการมีตัวแบบจึงไม่เข้าร่วมทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาสิณี นุ่มเนียน (2546) ที่พบว่า เมื่อใช้ตัวแปรลักษณะทางสังคม 4 ตัวแปร ประกอบด้วย การมีแบบอย่างที่เหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล การปฏิสัมพันธ์แบบครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย และการได้รับการฝึกฝนทำหน้าที่ ร่วมกับตัวแปรทางจิต 4 ตัว และจิตตามสถานการณ์อีก 2 ตัวในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบผลว่า ตัวแปรการมีตัวแบบที่เหมาะสมจะเข้าทำนายเป็นลำดับท้ายในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยอีก 10 กลุ่ม และไม่เข้าทำนายในอีก 6 กลุ่มย่อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยนี้เช่นกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะทางจิตเดิมและจิตตามสถานการณ์ร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนได้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 8 ได้รับการสนับสนุนเป็นบางส่วน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้ สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 สนับสนุนในบางส่วนของสมมติฐานข้อที่ 6 และ 8 และไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 7

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสูงจะมีลักษณะทางจิตที่สำคัญได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ อุตมโนทัศน์ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อต่ำ ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาคู่มือการฝึกอบรมส่งเสริมและพัฒนาลักษณะทางจิตดังกล่าวแก่เยาวชน
2. ควรทำการวิจัยในกลุ่มเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่เป็นเพศหญิง เพื่อจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้นสำหรับกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเพิ่มเติม เพื่อจะได้ทราบข้อมูลตัวแปรอิสระในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ โดยเฉพาะตัวแปรการมีตัวแบบของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของเยาวชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า เยาวชนที่มีลักษณะทางจิตที่สำคัญ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และอุมโนทัศน์สูงจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ

ดังนั้นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายจึงควรมีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนมีลักษณะ ทั้ง 3 ประการนี้ให้เพิ่มขึ้น โดยพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในเยาวชนทุกกลุ่ม พัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในเยาวชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนที่มีอายุ 18-24 ปี และพัฒนา อุตสาหะในเยาวชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนที่อายุ 13-17 ปี ควรได้รับการพัฒนาก่อน

2. นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนแก่กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทั้งในส่วนของศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน เช่น วารสารของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แผ่นพับสำหรับผู้ปกครองของ เยาวชนและบุคคลทั่วไป เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการฝึกอบรมและดูแลเยาวชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ทองสว่าง. (2546). *ปัจจัยทางชีวสังคมและจิตลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของพยาบาลโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ ไทโรโพธิ์ภู. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เกตุแก้ว รักษาชาติ. (2542). *การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด: ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทศร. (2541). *ปัจจัยทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานทางการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โกศล มีความดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมนา วัชรานินทร์. (2546). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครพัฒนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- งามตา วนินทานนท์. (2545). *เอกสารคำสอนวป581*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จงลักษณ์ คงแสง. (2546). *จิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดของพยาบาลวิชาชีพ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จริญญา เฉลาประโคน. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จรรย์กุล ตริสุวรรณ. (2542). การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนในนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรวัดนา มั่นยืน. (2536). ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนา และทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2531). เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับสังคม เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคนอื่นๆ. (2529ก). ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมของข้าราชการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- (2536ข). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524ข). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยา จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2536ข). ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยง ในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2537ค). คู่มือผู้บังคับบัญชาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมลูกน้อง บทเรียนไกลสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ: สำนักข้าราชการพลเรือน.
- (2538ฆ). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยการพัฒนามนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- (2538ง). ตำราขั้นสูงทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและพัฒนามนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- (2541จ). ตำราขั้นสูงเรื่องทฤษฎี การวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอิโก้ในคนไทยและเทศ. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- (2543๑). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ; และดวงเดือน พันธุมนาวิณ. (2538, มกราคม-เมษายน). *ระบบเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในเยาวชนไทย*. *วารสารจิตวิทยา*. 2 (1): 76.
- ดวงเดือน ศาสตราภกร. (2535). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถนอมศักดิ์ โสภา. (2545). *การเปรียบเทียบลักษณะทางพุทธศาสนาและปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานระหว่างข้าราชการตำรวจที่ได้รับการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานกับไม่ได้รับการอบรม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทองศักดิ์ มนสิมา. (2544). *พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม. (2537, มกราคม-มิถุนายน). *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิต*. 10 (1): 32.
- นพมาศ ธีรเวคิน. (2542). *จิตวิทยาสังคมกับชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภา ปิยะศิริพันธ์. (2541). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร สัมพันธ์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตัวเองของพนักงานบริษัท แทคเซอร์วิส จำกัด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นवलลล อสุภาผล. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์; จันทมาศ ปรีชยานุช; และ อรทัย ชื่นมณุษย์. (2520). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิภา นิธยาณ. (2520?). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจิต 221 จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นีออน พิณประดิษฐ์; และคนอื่นๆ. (2546). *ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานในข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- นุจรินทร์ เล็กแซ. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนาวรัตน์ อิมลิมธาร. (2546). *สภาวะทางเอกลักษณ์แห่งตนและการรับรู้ความสามารถของตนเองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐชั้นปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. (2541). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญรूप ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ*. วิทยานิพนธ์ วท.ด. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปญารีย์ พิริยะอุดมพร. (2543). *พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประทีป จินหนึ่ง. (2540). *(เอกสารประกอบการสอน)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2547?). *เอกสารการสอนวิชาพฤติกรรมศาสตร์เชิงจิตวิทยา (วป521) เรื่องการอธิบายพฤติกรรมของบุคคลตามแนวคิดของกลุ่มการรู้คิด*. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). *สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พงศธร เครียดฤฎมาล. (2537). *การเห็นแบบอย่างกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (พลศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณนาราย พิทักษ์เจริญ. (2543). *จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพกายและจิตของข้าราชการสูงอายุ*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาศังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ภัทรภรณ์ แสงทรัพย์. (2543). *การวัดอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี ธาดา. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมขยันเรียนและพฤติกรรมฝึกซ้อมกีฬาของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกรมพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (พลศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เมธี วงศ์วีร์พันธุ์. (2534). *บุคลิกภาพของเยาวชนผู้กระทำผิด*. วิทยานิพนธ์วท.ม.(จิตวิทยาคลินิก).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพาณี ภูมิศรีแก้ว. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตน กับความต้องการการออกกำลังกายของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี*.
วิทยานิพนธ์ศศ.ม. (พลศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งทิพา อินทวงศ์. (2544). *อัตมโนทัศน์และพฤติกรรมความปลอดภัยของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 8*. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. (วิชาการส่งเสริมสุขภาพ).
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รัชนีกร ประसार. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการทำงานของคน
ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา*.
ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2531). *การถ่ายทอดทางสังคมกับงานของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ในประมวลบทความทางวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ พงษ์ไพจิตร. (2544). *พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของ
นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณี วรรณชาติ. (2541). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์
ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี หนูพันธ์. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการสนับสนุนทางสังคม
กับพฤติกรรมบริการของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลปทุมธานี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- วิมล หาญตระกูล. (2529). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กกำพร้า*. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม.
(สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลวรรณ ตั้งสกุล. (2546). *ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตสังคมที่เกี่ยวกับความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวของ
นักศึกษาชายสายพัฒนศึกษา*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วันที อุบลแย้ม. (2545). *ปัจจัยลักษณะพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี*.
ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). *การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์*. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่มที่ 2) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภชัย สุพรรณทอง. (2544). *ปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศิขริน สุธุข. (2532). *กระบวนการขัดเกลาเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล*. วิทยานิพนธ์นิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมวาสนา ธนเมธีกุล. (2546). *จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2535?). *ทฤษฎีและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: พัทักษ์อักษร.
- สุจินดา มุลผล. (2548). *การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา*. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทร์เอม. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดสงวน สุธีสร. Z2547). *อาชญาวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุทธิดา ทองศฤงคลี. (2547). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดูแลญาติผู้สูงอายุของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพร บุญส่ง. (2545). รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิสาร ธารสุวรรณวงศ์. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายวิศวกรรม ฝ่ายวิศวกรรมจราจรทางอากาศ บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ พรหมประกอบ. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของนักศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ คหกรรมศาสตร์ (การพัฒนาคอร์สเวิร์กและสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี แก้วกระจ่าง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนวัยเด็กตอนกลางในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุภะรัฐ ยอดระบำ. (2548). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการด้านบ้าน สถานศึกษา และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะรับผิดชอบต่อครอบครัวของนักศึกษาชายระดับปริญญาตรี. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน. (2546). ปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). การศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อน้ำที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาควิชาค.ศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2527). การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยา อาชญาวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภาพรรณ อัครวราศิระโรจน์. (2545). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2547). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2546. นนทบุรี: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2548). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2547. นนทบุรี: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2549). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2548. นนทบุรี: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2550). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2549. นนทบุรี: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- อภิญา อภิวัจโสภา. (2544). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคพิษสุนัข และโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อภิรดี โสภางค์. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาลังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อนุพันธ์ คำปัน. (2549). *การศึกษาพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อิสริยา สดมณี. (2546). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของตำรวจท่องเที่ยวในประเทศไทย*. ปรินิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา ศรีจินดารัตน์. (2533). *พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้*. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณี. (2529). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฮาร์ เมอเร โทมัส. (2536). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. แปลโดย ดวงเดือน ศาสตร์ภักทร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Allport, Gordon W. (1967). *Attitudes. In Readings in Attitude Theory and Movement*. Fishbein, Martin. Pp. 3-12. New York: John Wiley & Sons.
- Bandura, Albert. (1986). *Social Foundations of Thought and Action*. N.J. : Prentice-Hall.
- Berns, Robert M. (1997). *Child, Family, School, Community. Socialization and Support*. 4th ed. New York: Harcourt Brace College.
- Burns, R.B. (1979). *The Self Concept in Theory, Measurement, Development and Behavior*. New York: Lomgman.
- Damon, William & Hart, Daniel. (1988). *Self- Understanding in childhood and Adolescence*. Cambridge: Cambridge University Press.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Erikson, Erik H. (1968). *Identity Youth and Crisis*. New York: W.W. Norton & Company.
- Browne, C. G.; & Cohn, S. Thomas. (1958). *The Study of Leadership*. Illinois: The Interstate.
- Hamachck, D.E. (1978). *Encounters with the Self*. 2nd ed. New York: Holt Rinehart and Wimston.
- Kendler H. Howard. (1963). *Basic Personality*. New York: Appleton Century-Crofts.
- Laker, Anthony. (2000). *Beyond the Boundaries of Physical Education*. New York: Routledge Falmer.
- Lazarus S. Richard. (1963). *Personality and Adjustment*. New jersey: Prentice-Hall.
- Levy, K.S. (1997). The Contribution of self-concept in the etiology of adolescents delinquency. *Journal of Social Psychology*. 32(127): 671-686.
- Macia, John E.; et al. (1993). *Ego Identity a Handbook for Psychological Research*. New York: Springer-Verlag.
- McGuire WJ. (1969). *The Handbook of Social Psychology*. New York: Addison-Wesley.
- Piaget, Jean & Imhelder, Barbel. (1969). *The Psychology of the Child*. Paris: Press Universitaires de France.
- Ray, Edward Van; & Kroll, Christian. (1998). *Juvenile Delinquency and Its Prevention in Asia*. Thailand: Asia Crime Prevention Foundation.
- Regoli, Robert M.; & Hewitt, John D. (1997). *Delinquency in Soceity*. 3th ed. New York: The McGraw-Hill.
- Sue Titus Reid. (1976). *Crime and Criminology*. Illinois: The Dryden Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตารางแสดงผลข้อมูลทางสถิติ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	137	152.57	15.86
ต่ำ	สูง	73	170.53	16.06
สูง	ต่ำ	59	159.37	13.99
สูง	สูง	109	172.98	14.36

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	137	100.59	11.87
ต่ำ	สูง	73	111.52	10.68
สูง	ต่ำ	59	104.68	10.06
สูง	สูง	109	112.67	9.69

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	137	51.98	6.57
ต่ำ	สูง	73	59.01	7.64
สูง	ต่ำ	59	54.69	6.06
สูง	สูง	109	60.31	7.35

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	69	153.22	16.34
ต่ำ	สูง	27	162.93	12.11
สูง	ต่ำ	33	157.48	13.73
สูง	สูง	51	171.84	15.68

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	69	100.93	12.18
ต่ำ	สูง	27	107.04	9.15
สูง	ต่ำ	33	103.18	9.71
สูง	สูง	51	112.27	9.19

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	69	52.29	7.10
ต่ำ	สูง	27	55.89	6.96
สูง	ต่ำ	33	54.30	5.21
สูง	สูง	51	59.57	8.88

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	68	151.91	15.43
ต่ำ	สูง	46	175.00	16.52
สูง	ต่ำ	26	161.77	14.23
สูง	สูง	58	173.98	13.16

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	68	100.25	11.63
ต่ำ	สูง	46	114.15	10.72
สูง	ต่ำ	26	106.58	10.36
สูง	สูง	58	113.02	9.57

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	68	51.66	6.03
ต่ำ	สูง	46	60.85	7.49
สูง	ต่ำ	26	55.19	7.07
สูง	สูง	58	60.97	5.67

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน
 200 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	71	155.62	16.28
ต่ำ	สูง	40	169.88	17.20
สูง	ต่ำ	30	160.73	12.75
สูง	สูง	59	174.44	14.62

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	71	102.72	12.23
ต่ำ	สูง	40	111.75	11.66
สูง	ต่ำ	30	106.00	9.34
สูง	สูง	59	113.69	9.31

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	71	52.90	7.14
ต่ำ	สูง	40	58.13	7.78
สูง	ต่ำ	30	54.73	6.27
สูง	สูง	59	60.75	8.09

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป
 จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	66	149.29	14.83
ต่ำ	สูง	33	171.33	14.79
สูง	ต่ำ	29	157.97	15.27
สูง	สูง	50	171.26	14.01

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป
 จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	66	93.30	11.12
ต่ำ	สูง	33	111.24	9.52
สูง	ต่ำ	29	103.31	10.71
สูง	สูง	50	111.46	10.08

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและลักษณะ
 มุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป
 จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	มุ่งอนาคต-ควบคุมตน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	66	50.98	5.80
ต่ำ	สูง	33	60.09	7.43
สูง	ต่ำ	29	54.66	5.94
สูง	สูง	50	59.80	6.40

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ใน
 กลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	อัตมโนทัศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	148	153.14	15.29
ต่ำ	สูง	62	172.37	16.99
สูง	ต่ำ	65	159.25	14.43
สูง	สูง	103	173.85	13.61

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติทัศนคติในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	อคติทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	148	100.85	11.07
ต่ำ	สูง	62	112.84	12.00
สูง	ต่ำ	65	105.03	10.66
สูง	สูง	103	112.91	9.24

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติทัศนคติในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

การมีตัวแบบ	อคติทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	148	52.28	6.51
ต่ำ	สูง	62	59.53	8.01
สูง	ต่ำ	65	54.22	7.07
สูง	สูง	103	60.94	6.39

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	อัตมโนทัศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	152.92	15.30
ต่ำ	สูง	20	167.45	12.47
สูง	ต่ำ	38	158.03	14.80
สูง	สูง	46	172.96	14.69

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	อัตมโนทัศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	100.55	11.26
ต่ำ	สูง	20	110.60	9.95
สูง	ต่ำ	38	104.61	10.88
สูง	สูง	46	112.09	9.48

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติในทัศนคติในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 -17 ปี จำนวน 180 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	52.37	6.84
ต่ำ	สูง	20	56.85	7.65
สูง	ต่ำ	38	53.42	6.91
สูง	สูง	46	60.87	7.38

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและทัศนคติใน
 กลุ่มเยาวชนอายุ 18 -24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	153.36	15.38
ต่ำ	สูง	42	174.71	18.45
สูง	ต่ำ	27	160.96	13.99
สูง	สูง	57	174.58	12.76

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติในทัศนคติในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 -24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	101.17	10.93
ต่ำ	สูง	42	113.90	12.83
สูง	ต่ำ	27	105.63	10.52
สูง	สูง	57	113.58	9.07

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติในทัศนคติในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 -24 ปี จำนวน 198 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	52.19	6.18
ต่ำ	สูง	42	60.81	7.95
สูง	ต่ำ	27	55.33	7.29
สูง	สูง	57	61.00	5.53

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

การมีตัวแบบ	อัตมโนทัศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	155.36	16.03
ต่ำ	สูง	35	172.49	16.24
สูง	ต่ำ	33	162.00	13.80
สูง	สูง	56	174.43	14.49

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

การมีตัวแบบ	อัตมโนทัศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	102.42	11.39
ต่ำ	สูง	35	113.69	12.23
สูง	ต่ำ	33	107.52	10.38
สูง	สูง	56	113.21	9.18

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติในทัศนคติในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	76	52.93	7.00
ต่ำ	สูง	35	58.80	7.90
สูง	ต่ำ	33	54.48	7.68
สูง	สูง	56	61.21	7.17

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและทัศนคติใน
 กลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	ทัศนคติ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	150.79	14.21
ต่ำ	สูง	27	172.22	18.25
สูง	ต่ำ	32	156.41	14.73
สูง	สูง	47	173.17	12.61

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติโน้ทศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	อคติโน้ทศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	99.19	10.54
ต่ำ	สูง	27	111.74	11.83
สูง	ต่ำ	32	102.47	10.49
สูง	สูง	47	112.55	9.39

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามการมีตัวแบบและ
 อคติโน้ทศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

การมีตัวแบบ	อคติโน้ทศน์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	ต่ำ	72	51.60	5.91
ต่ำ	สูง	27	60.48	8.19
สูง	ต่ำ	32	53.94	6.51
สูง	สูง	47	60.62	5.36

ตาราง 31 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน
378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	1816.16	1	1816.16	7.86*	.01
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	21155.94	1	21155.94	91.54*	.00
(A) x (B)	402.70	1	402.70	1.74	.19
ส่วนที่เหลือ	86435.52	374	231.11		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 32 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน
378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	581.79	1	581.79	5.02*	.03
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	7597.55	1	7597.55	65.49*	.00
(A) x (B)	183.13	1	183.13	1.58	.21
ส่วนที่เหลือ	43386.32	374	116.01		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 33 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	342.11	1	342.11	7.09*	.01
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	3397.37	1	3397.37	70.44*	.00
(A) x (B)	42.71	1	42.71	.89	.35
ส่วนที่เหลือ	18037.82	374	48.23		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 34 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 – 17 ปี จำนวน 180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	1713.67	1	1713.67	7.48*	.01
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	5709.86	1	5709.86	24.91*	.00
(A) x (B)	213.13	1	213.13	.93	.34
ส่วนที่เหลือ	40344.58	176	229.23		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 35 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ
13 – 17 ปี จำนวน 180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	553.29	1	553.29	4.82*	.01
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	2278.25	1	2278.25	19.86*	.00
(A) x (B)	87.73	1	87.73	.77	.34
ส่วนที่เหลือ	40344.58	176	229.23		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 36 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ
13 – 17 ปี จำนวน 180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	319.49	1	319.49	5.92*	.02
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	774.66	1	774.66	14.35*	.00
(A) x (B)	27.38	1	27.38	.51	.48
ส่วนที่เหลือ	9502.35	176	53.99		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 37 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ
18 – 24 ปี จำนวน 198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	848.09	1	848.09	3.81	.05
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	13524.06	1	13524.06	60.79*	.00
(A) x (B)	1283.36	1	1283.36	5.77*	.02
ส่วนที่เหลือ	43161.07	194	222.48		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 38 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ
18 – 24 ปี จำนวน 198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	292.54	1	292.54	2.56	.11
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	4490.79	1	4490.79	39.36*	.00
(A) x (B)	604.24	1	604.24	5.30*	.02
ส่วนที่เหลือ	22134.01	194	114.09		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 39 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนอายุ
18 – 24 ปี จำนวน 198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	144.44	1	144.44	3.49	.06
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	2428.48	1	2428.48	58.60*	.00
(A) x (B)	126.40	1	126.40	3.05	.08
ส่วนที่เหลือ	8039.13	194	41.44		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 40 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลา
ที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	1048.36	1	1048.36	4.36*	.04
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	8749.41	1	8749.41	36.34*	.00
(A) x (B)	3.36	1	3.36	.01	.91
ส่วนที่เหลือ	47187.52	196	240.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 41 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	305.68	1	305.68	2.57	.11
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	3130.68	1	3130.68	26.28*	.00
(A) x (B)	20.00	1	20.00	.17	.68
ส่วนที่เหลือ	47187.52	196	240.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 42 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	221.85	1	221.85	4.00*	.05
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	1412.69	1	1412.69	25.48*	.00
(A) x (B)	6.96	1	6.96	.13	.72
ส่วนที่เหลือ	47187.52	196	240.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 43 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลา
ที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	740.81	1	740.81	3.44	.07
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	12496.95	1	12496.95	58.06*	.00
(A) x (B)	766.28	1	766.28	3.56	.06
ส่วนที่เหลือ	25090.32	174	209.09		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 44 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลา
ที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	273.17	1	273.17	2.49	.12
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	4450.27	1	4450.27	40.49*	.00
(A) x (B)	229.56	1	229.56	2.09	.15
ส่วนที่เหลือ	19124.63	174	109.91		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 45 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	114.28	1	114.28	2.86	.09
มุ่งอนาคต-ควบคุมตน (B)	2032.15	1	2032.15	50.86*	.00
(A) x (B)	157.01	1	157.01	3.93*	.05
ส่วนที่เหลือ	6952.26	174	39.96		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 46 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	1202.09	1	1202.09	5.34*	.02
อัตมโนทัศน์ (B)	23873.28	1	23873.28	106.01*	.00
(A) x (B)	446.34	1	446.34	1.98	.16
ส่วนที่เหลือ	84222.64	374	225.19		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 47 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	377.06	1	377.06	3.30	.07
อัตมโนทัศน์ (B)	8228.27	1	8228.27	71.96*	.00
(A) x (B)	351.30	1	351.30	3.07	.08
ส่วนที่เหลือ	42765.27	374	114.35		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 48 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มรวม จำนวน 378 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	232.66	1	232.66	4.97*	.03
อัตมโนทัศน์ (B)	4070.44	1	4070.44	86.97*	.00
(A) x (B)	5.68	1	5.68	.12	.73
ส่วนที่เหลือ	17504.15	374	46.80		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 49 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 – 17 ปี จำนวน
180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	1012.56	1	1012.56	4.65*	.03
อัตมโนทัศน์ (B)	7803.43	1	7803.43	35.84*	.00
(A) x (B)	1.45	1	1.45	.01	.94
ส่วนที่เหลือ	38323.36	176	217.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 50 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 – 17 ปี จำนวน
180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	275.93	1	275.93	2.45	.12
อัตมโนทัศน์ (B)	2762.88	1	2762.88	24.55*	.00
(A) x (B)	59.19	1	59.19	.53	.47
ส่วนที่เหลือ	19810.32	176	112.56		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 51 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 13 – 17 ปี จำนวน
180 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	231.33	1	231.33	4.61*	.03
อัตมโนทัศน์ (B)	1279.77	1	1279.77	25.49*	.00
(A) x (B)	79.15	1	79.15	1.52	.21
ส่วนที่เหลือ	38323.36	176	217.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 52 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 – 24 ปี จำนวน
198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	604.13	1	604.13	2.61	.11
อัตมโนทัศน์ (B)	13251.53	1	13251.53	57.16*	.00
(A) x (B)	648.73	1	648.73	2.80	.10
ส่วนที่เหลือ	44974.04	194	231.83		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 53 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 – 24 ปี จำนวน
198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	185.48	1	185.48	1.58	.21
อัตมโนทัศน์ (B)	4637.76	1	4637.76	39.60*	.00
(A) x (B)	248.51	1	248.51	2.12	.15
ส่วนที่เหลือ	22719.81	194	117.11		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 54 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 – 24 ปี จำนวน
198 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	121.12	1	121.12	2.78	.10
อัตมโนทัศน์ (B)	2210.34	1	2210.34	51.07*	.00
(A) x (B)	94.21	1	94.21	2.18	.14
ส่วนที่เหลือ	8395.75	194	43.28		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 55 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	820.42	1	820.42	3.51	.06
อัตมโนทัศน์ (B)	9720.11	1	9720.11	41.52*	.00
(A) x (B)	245.94	1	245.94	1.05	.31
ส่วนที่เหลือ	45883.87	196	234.10		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 56 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	237.73	1	237.73	2.04	.16
อัตมโนทัศน์ (B)	3201.38	1	3201.38	27.40*	.00
(A) x (B)	344.59	1	344.59	2.95	.09
ส่วนที่เหลือ	22897.74	196	116.83		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 57 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 200 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	174.88	1	174.88	3.26	.07
อัตมโนทัศน์ (B)	1764.83	1	1764.83	32.89*	.00
(A) x (B)	8.30	1	8.30	0.16	.70
ส่วนที่เหลือ	10517.94	196	53.66		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 58 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	416.30	1	416.30	1.96	.16
อัตมโนทัศน์ (B)	14101.36	1	14101.36	66.28*	.00
(A) x (B)	210.50	1	210.50	.99	.32
ส่วนที่เหลือ	22458.54	174	187.16		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 59 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	161.44	1	161.44	1.48	.23
อัตมโนทัศน์ (B)	4950.58	1	4950.58	45.34*	.00
(A) x (B)	58.59	1	58.59	.54	.47
ส่วนที่เหลือ	22458.54	174	187.16		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 60 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นของเยาวชน
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการมีตัวแบบ และอัตมโนทัศน์ในกลุ่มเยาวชนที่มีระยะเวลาที่ผ่านการ
ฝึกอบรมตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป จำนวน 178 คน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
การมีตัวแบบ (A)	59.25	1	59.25	1.50	.22
อัตมโนทัศน์ (B)	2341.47	1	2341.47	59.36*	.00
(A) x (B)	46.99	1	46.99	1.19	.28
ส่วนที่เหลือ	6863.04	174	39.44		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 61 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	N	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
อายุ 18 – 24 ปี	198	A ที่ B1	7640.09	1	7640.09	34.34*	.00
		A ที่ B2	12.85	1	12.85	.06	.81
		B ที่ A1	15725.62	1	15725.62	70.68*	.00
		B ที่ A2	3995.61	1	3995.61	17.96*	.00

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยที่

- A = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบแตกต่างกัน
- A1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบต่ำ
- A2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบสูง
- B = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนแตกต่างกัน
- B1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ
- B2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง

ตาราง 62 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเองที่มีการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	N	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
อายุ 18 – 24 ปี	198	A ที่ B1	2846.16	1	2846.16	24.95*	.00
		A ที่ B2	.52	1	.52	.00	.95
		B ที่ A1	5963.57	1	5963.57	49.90*	.00
		B ที่ A2	1147.42	1	1147.42	10.06*	.00

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยที่

- A = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบแตกต่างกัน
- A1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบต่ำ
- A2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบสูง
- B = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนแตกต่างกัน
- B1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ
- B2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง

ตาราง 63 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่มีการมีตัวแบบและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน เมื่อตัวแปรหนึ่งคงที่

กลุ่ม	N	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
ฝึกอบรมมาแล้ว ตั้งแต่ 7 เดือน ขึ้นไป	178	A ที่ B1	900.00	1	900.00	22.52*	.00
		A ที่ B2	28.20	1	28.20	.71	.40
		B ที่ A1	2143.64	1	2143.64	53.65*	.00
		B ที่ A2	606.07	1	606.07	15.17*	.00

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยที่

- A = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบแตกต่างกัน
- A1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบต่ำ
- A2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีการมีตัวแบบสูง
- B = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนแตกต่างกัน
- B1 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ
- B2 = ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

คำชี้แจงการทำแบบสอบถาม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของเยาวชน โดยจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลมีทั้งหมด 5 ชุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนแรก ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่ ชุดข้อมูลส่วนบุคคลและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ และชุดความคิดเห็นและความตั้งใจของเยาวชน

ตอนที่สอง ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุด ได้แก่ ชุดเยาวชนกับสิ่งที่พบเห็นจากบ้านและศูนย์ฝึกและอบรมฯ ชุดความคิดเห็นต่อตนเอง และชุดฉันในปัจจุบันและอนาคต

เยาวชนสามารถเลือกตอบอิสระตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นของแต่ละคน โดยไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบของทุกคนจะถือเป็นความลับ และไม่มีผลต่อการฝึกอบรมใดๆ ซึ่งในการศึกษานี้จะใช้คะแนนรวมของเยาวชนทั้งหมด ขอขอบคุณในความร่วมมือ

โชติมา สุรฤทธิธรรม
ผู้วิจัย

สารบัญแบบวัด

ชุดที่	หน้า
1 แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ (การปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ)	182
2 แบบวัดการมีตัวแบบ (เยาวชนกับสิ่งที่พบเห็นจากบ้านและศูนย์ฝึกและอบรมฯ)	186
3 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (ฉันในปัจจุบันและอนาคต)	189
4 แบบวัดอัตมโนทัศน์ (ความคิดเห็นต่อตนเอง)	192
5 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ (ความคิดเห็นและความตั้งใจของเยาวชน)	194

ชุด 1 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ

คำชี้แจง: ให้เยาวชนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่า ในชีวิตประจำวัน เยาวชนได้ปฏิบัติในศูนย์ฝึกฯในแต่ละข้อ

เพียงใด แล้วให้ขีด ✓ ลงในเส้นที่มีคำบรรยายข้อละหนึ่งคำตอบ

1. ฉันใส่ตุ้มหูหรือเครื่องประดับอื่นๆ เพราะเป็นการกระทำผิดเล็กๆ น้อยๆ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
2. แม้เป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ฉันก็ไม่เคยทำ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
3. ฉันหยิบของใช้ (เช่น สบู่ เสื้อผ้าเช็ดตัว) ของเพื่อนไปใช้ โดยไม่ได้บอกเพื่อนก่อน
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
3. ฉันดูเพื่อนๆ เล่นพนันต่างๆ โดยไม่ลงไปเล่นด้วย
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
4. ฉันเคยแอบสูบบุหรี่ในศูนย์ฝึกฯ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
5. ฉันไม่เคยเอาของใช้ส่วนรวม (เช่น ช้อน แก้วน้ำ) มาใช้เป็นของตัวเอง
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
6. ฉันถูกตักเตือนหรือตักเตือนเป็นประจำเรื่องการทำผิดกฎระเบียบ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
7. ฉันเคยอาบน้ำไม่ครบ 2 ครั้งต่อวัน เพราะมีเหตุจำเป็น
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

8. ฉันซักเสื้อผ้าของฉันทุกวัน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
9. ฉันเคยไม่สระผมนานติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
10. ฉันเก็บของใช้พวกสบู่ ยาสระผมของฉันเข้าตู้หลังใช้เสร็จแล้วทุกครั้ง
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
11. ฉันหลีกเลี่ยงการวิ่งออกกำลังกายหรือการออกกำลังกายอื่นๆ ในศูนย์ฝึกฯ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
12. ฉันเลือกกินแต่อาหารที่ฉันชอบเท่านั้น
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
13. ฉันไม่ใช่ของใช้ร่วมกันกับเพื่อนที่เป็นโรคผิวหนัง
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
14. ฉันนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
15. เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจหรือมีปัญหาเกิดขึ้นแล้วฉันไม่สามารถหาทางออกได้ ฉันเคยทำร้ายร่างกายตนเอง
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
16. ฉันขออนุญาตครูก่อนออกไปข้างนอกห้องเรียน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
17. ฉันเข้าห้องเรียนโดยที่ไม่ต้องให้ครูตามหรือเช็คชื่อ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. เมื่อฉันรู้สึกเบื่อหรือไม่อยากเรียน ฉันก็จะไม่เข้าห้องเรียน

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ฉันมักทำงานที่ครูให้เสร็จเรียบร้อยก่อนไปทำอย่างอื่น

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. แม้ว่าจะงานที่ฉันต้องทำเป็นงานที่ยากลำบาก ฉันก็ตั้งใจทำจนเสร็จ

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

21. ฉันพยายามแก้ไขข้อเสียของฉันที่เคยถูกครูตักเตือน

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

22. เมื่อถูกครูตำหนิในการกระทำหรือผลงานที่ทำ ฉันยอมรับได้และปรับปรุงตัวอยู่เสมอ

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

23. ฉันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านหนังสือหรือการสมัครเรียนต่างๆ เช่น กศน. วิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

24. แม้เป็นกิจกรรมที่ฉันไม่ชอบ ฉันก็เข้าร่วมกิจกรรมนั้น

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

25. เมื่อหน่วยเรียนหรือหอนอนของฉันได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรม ฉันได้ช่วยทำงานอย่างเต็มที่

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

26. ในการทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ฉันมักนั่งเฉยๆ และไม่ค่อยมีส่วนร่วมเท่าที่ควร

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

27. ฉันเคยทิ้งขยะลงพื้น เพราะเห็นว่ามีเวรทำความสะอาดอยู่แล้ว
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
28. เมื่อฉันพบรูปภาพหรือข้อความที่ฉันชอบในหนังสือ ฉันแอบฉีกหนังสือหน้าที่ยื่นชอบมาเก็บไว้
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
29. ฉันมักเผลอขีดเขียนกำแพงหรือพื้นเล่น
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
30. เมื่อฉันเล่นกับเพื่อนๆ ฉันคอยระวังไม่ให้สิ่งของบริเวณนั้นได้รับความเสียหาย
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
31. ฉันอาสาช่วยครูหรือเจ้าหน้าที่จัดเตรียมสถานที่เมื่อมีกิจกรรมโครงการต่างๆ เองโดยที่ครูไม่ต้องเรียกใช้
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
32. เมื่อจัดโครงการหรือกิจกรรมเสร็จแล้ว ฉันจะช่วยครูเก็บอุปกรณ์สิ่งของต่างๆ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
33. ฉันช่วยเพื่อนเขียนหนังสือ (เช่น จดหมาย สมุดบันทึก) หรืออ่านหนังสือให้ฟัง เมื่อเพื่อนมาขอความช่วยเหลือ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
34. ฉันไม่เคยช่วยเพื่อนทำงาน นอกจากทำงานที่ฉันต้องรับผิดชอบเท่านั้น
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
35. ถึงแม้ฉันรู้ว่าเพื่อนคิดจะทำสิ่งที่ผิดกฎระเบียบของศูนย์ฝึกฯ ฉันก็ไม่ตักเตือนเขา
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
36. เมื่อเพื่อนมาปรึกษาปัญหา (เช่น การลดโทษ คิดถึงบ้าน แพน) ฉันก็ให้กำลังใจและคำแนะนำที่เหมาะสมกับเขา
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ชุด 2 เยาวชนกับสิ่งที่พบจากบ้านและศูนย์ฝึกและอบรมฯ

คำชี้แจง: ให้เยาวชนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ โดยนึกถึงสิ่งที่เพื่อนสนิทและคนใกล้ชิดปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน แล้วให้ขีด ✓ ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายข้อละหนึ่งคำตอบ

1. แม้ว่าครูจะคอยอบรมสั่งสอนหรือตักเตือน ฉันก็ยังเห็นเพื่อนทำผิดกฎระเบียบอยู่เสมอ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
2. ฉันเห็นเพื่อนมักแอบหยิบเสื้อผ้าหรือของใช้ของคนอื่นไปใช้
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
3. เพื่อนสนิทของฉันมักถูกตัดคะแนนความประพฤติมากกว่าถูกเพิ่มคะแนน
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
4. เพื่อนบางคนที่ฉันรู้จักไม่ค่อยอาบน้ำหรือสระผม
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
5. ฉันสังเกตเห็นว่า มีเพื่อนหลายคนที่ไม่ใส่เสื้อผ้าโดยไม่ได้ชัก
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
6. เมื่อคนที่ฉันรู้จักป่วย เขามักจะปล่อยให้หายเอง
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
7. คนที่ฉันรู้จักเคยทำร้ายตนเอง (เช่น กรีดแขน ชกกำแพง) เมื่อมีเรื่องเครียดมากๆ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
8. ฉันเห็นเพื่อนส่วนใหญ่มักหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายของศูนย์ฝึกฯ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. หากครูมาสอนหนังสือ เพื่อนๆ ก็จะมาเข้าเรียนกันเป็นส่วนใหญ่
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
10. ฉันเห็นเพื่อนๆ มักจะเล่นกันในเวลาทำงาน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
11. เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ฉันสังเกตว่า เพื่อนของฉันจะเต็มใจทำงานนั้นอย่างดี
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
12. เพื่อนส่วนใหญ่ในหน่วยเรียนช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
13. ฉันสังเกตเห็นเพื่อนที่มีหน้าที่ในโรงเลี้ยงมักจะจ้างหรือเลี้ยงให้คนอื่นทำแทน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
14. ฉันเห็นว่า เพื่อนมักอ่านหนังสือในห้องสมุดหรือเล่นกีฬาเมื่อมีเวลาว่างมากกว่านอนหลับ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
15. มีเพื่อนหลายคนที่สนใจสมัครเรียนกศน. หรือวิชาชีพระยะสั้นต่างๆ เพิ่มเติมจากที่เรียนอยู่แล้ว
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
16. เพื่อนที่ฉันรู้จักคุ้นเคยมักจะสมัครลงแข่งขันกีฬาหรือเข้าร่วมประกวดในกิจกรรมที่ครูจัดให้
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
17. เมื่อมีงานโครงการของศูนย์ฝึกฯ ฉันเห็นเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมาร่วมงาน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
18. ฉันเห็นว่า มีเพื่อนที่ไม่สนใจร่วมกิจกรรมมากกว่าเพื่อนที่สนใจร่วมกิจกรรมของศูนย์ฝึกฯ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. มีเพื่อนเก็บช้อนหรือแก้วที่เป็นของใช้ส่วนรวมที่ตกอยู่ไปคืนเจ้าหน้าที่
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
20. เพื่อนๆ ที่ใช้ห้องน้ำหรือที่อาบน้ำไม่ค่อยรักษาความสะอาด
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
21. เพื่อนๆ มักหลบเลี่ยงการทำความสะอาดของศูนย์ฝึกฯที่ต้องร่วมกันทำ
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
22. ฉันเห็นเพื่อนที่สนิทกันหรืออยู่กลุ่มเดียวกันมักจะแบ่งขนมหรือของใช้ให้กัน
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
23. ฉันเห็นว่า มีเจ้าหน้าที่หรือเพื่อนที่คอยให้คำปรึกษาแก่เยาวชนที่มีเรื่องเครียดไม่สบายใจ
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
24. เพื่อนๆ มีการช่วยกันทำเวร โดยไม่เกี่ยงกัน
.....
จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ชุด 3 ฉันทในปัจจุบันและอนาคต

คำชี้แจง: ให้เยาวชนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่า ตรงกับลักษณะของเยาวชนมากเพียงใด และให้ขีด √
ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายข้อละหนึ่งคำตอบ

1. ฉันทรีบทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จก่อนไปเที่ยวเล่นเสมอ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
2. ถ้าฉันทอยากได้สิ่งใดและต้องรอคอย ฉันทจะหมดความอดทนหรือทนไม่ได้
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
3. เมื่อมีคนทำให้ฉันทโมโห ฉันทจะแสดงความไม่พอใจออกไปให้เขารู้ทันที
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
4. ฉันทจะไม่กินขนมที่ฉันทชอบให้หมดในครั้งเดียว นอกจากว่าขนมนั้นจะเสียถ้าเก็บไว้นาน
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
5. เมื่อเวลาใกล้สอบ ฉันทจะขยันมาเรียนเป็นพิเศษ เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนที่ครูสอน และจะได้สอบได้คะแนนดี
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
6. เมื่อฉันทขึ้นเตียง ฉันทจะไม่แปร่งฟันในตอนเช้า
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
7. ฉันทมักจะลืมทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายเสมอ
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
8. ฉันทกลัวสายตาเสียจึงไม่อ่านหนังสือในที่มืด
 .....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. เมื่อได้ขนมที่ฉันชอบ ฉันทนไม่ไหวที่จะต้องเก็บไว้กินทีละน้อย
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. ฉันใช้ของใช้ส่วนตัวอย่างทะนุถนอม เพื่อจะได้มีไว้ใช้นานๆ
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11. ฉันทนไม่ไหวที่จะเก็บขนมอร่อยๆ ไว้กินพุงนี้
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. ฉันชอบขีดเขียนลงในหนังสือจนสกปรก
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
13. ฉันอยากเรียนหนังสือมากๆ เพื่อโตขึ้นจะได้ทำงานดีๆ
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
14. เมื่อมีคนขัดใจฉัน ฉันมักจะฉวยสิ่งของใกล้มือขว้างปาหรือทำลายเสมอ
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
15. ฉันไม่อยากสอบตกจึงขยันดูหนังสือเรียน
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
16. แม้ร่างกายจะสกปรก ฉันก็จะไม่อาบน้ำ ถ้ารู้สึกไม่อยากอาบ
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
17. ฉันจะไม่ใช้เงินจนหมดเพราะเกรงว่าพุงนี้จะไม่ม่เงินใช้
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ถ้าฉันได้รับเงินเพื่อที่จะใช้จ่ายตลอดสัปดาห์ หรือตลอดเดือน แต่ถ้าฉันเห็นของที่อยากได้มากและราคาแพง
ฉันจะซื้อและยอมอดหลังจากนั้น

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. ฉันไม่ขัดใจเพื่อน เพื่อจะได้มีเพื่อนมากๆ

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. เมื่อมีคนนำขนมมาให้ที่บ้าน ฉันมักจะหยิบชิมก่อนเสมอ

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ชุด 4 ความคิดเห็นต่อตนเอง

คำชี้แจง: ให้เยาวชนพิจารณาข้อความนี้ว่าตรงกับความคิดเห็นที่มีต่อตนเองมากน้อยเพียงใด แล้วให้ ชี้ด ✓

ลงในช่องเพียงข้อละหนึ่งคำตอบ

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1.	ฉันมีร่างกายแข็งแรง						
2.	ฉันพอใจในรูปร่างลักษณะของฉันที่เป็นอยู่						
3.	ฉันระมัดระวังเกี่ยวกับสุขภาพของฉันเป็นอย่างดี						
4.	ฉันเป็นคนทำอะไรซุ่มซำม						
5.	ฉันพยายามระมัดระวังให้ตัวเองนำดูเสมอ						
6.	ฉันพอใจในความประพฤติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมของฉัน						
7.	ฉันพยายามแก้ไขเมื่อรู้ตัวว่ากำลังทำสิ่งที่ไม่ดี						
8.	ฉันเป็นคนไม่ค่อยมีศีลธรรม						
9.	ฉันปฏิบัติตัวตามหลักศาสนาหรือศีล5อยู่เป็นประจำ						
10.	บางครั้งฉันใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องเพื่อให้ผลงานของฉันดีขึ้น						
11.	ฉันเป็นคนที่ไม่มีความสำคัญอะไรนัก						
12.	ฉันมักทำอะไรโดยไม่คิดก่อน						
13.	ฉันยอมรับฟังคำติเตียนได้โดยไม่โกรธ						
14.	ฉันพอใจในตัวเองที่เป็นอยู่						

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
15.	ฉันมีครอบครัวที่พร้อมจะช่วยเหลือฉันเสมอ ไม่ว่าฉันจะมีปัญหาอะไร						
16.	ฉันเป็นคนสำคัญของเพื่อนๆ และครอบครัว ของฉัน						
17.	เพื่อนๆ ไม่เชื่อถือในตัวฉัน						
18.	ฉันมักจะทะเลาะกับคนในครอบครัว						
19.	ฉันรู้สึกว้าวมืดใจในครอบครัว ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม						
20.	ฉันไม่ได้ประพฤติตัวตามที่ครอบครัวของฉัน ต้องการ						
21.	ฉันเข้ากับผู้อื่นได้ดี						
22.	ฉันเห็นส่วนดีของทุกคนที่ฉันรู้จัก						
23.	ฉันไม่สนใจเรื่องราวของคนอื่น						
24.	ฉันไม่ยอมยกโทษให้ใครได้ง่าย						
25.	ฉันไม่ได้พูดความจริงเสมอไป						
26.	ฉันนินทาบ้างเป็นครั้งคราว						
27.	ในการแข่งกีฬา ฉันอยากชนะมากกว่าแพ้						
28.	ฉันผลัดวันประกันพรุ่งเป็นบางครั้ง						
29.	บางครั้งฉันเข้าใจเรื่องตลกที่ลามก						
30.	บางครั้งฉันคิดถึงสิ่งที่เลวทรามที่ไม่ควร แม้แต่จะพูด						

ชุด 5 ความคิดเห็นและความตั้งใจของเยาวชน

คำชี้แจง: ให้เยาวชนพิจารณาข้อความนี้ว่าตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นหรือความตั้งใจของเยาวชนมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด ✓ ลงในช่องเพียงข้อละหนึ่งคำตอบ

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1.	หากป่วยเพียงเล็กน้อยก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจดูแล						
2.	การดื่มนมเป็นสิ่งไม่จำเป็น เพราะร่างกายได้รับสารอาหารต่างๆ เพียงพอแล้ว						
3.	การออกกำลังกายแม้เป็นผลดีต่อสุขภาพแต่ก็ทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น						
4.	การเข้าหน่วยเรียนทุกครั้งที่คุณสอนแสดงถึงการมีความรับผิดชอบ						
5.	ฉันเห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำงานให้สำเร็จ						
6.	การที่ได้รับผิดชอบงานบ่อยๆ ทำให้เกิดความชำนาญในการทำงานนั้นๆ						
7.	การที่ฉันถูกครูดูว่าไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์กับฉันเลย						
8.	การอ่านหนังสือในห้องสมุดหรือการสมัครเรียนวิชาที่พระยะสั้นต่างๆ เป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้กับตนเอง						
9.	การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฝึกทำให้ฉันได้พัฒนาตนเองและได้ความรู้เพิ่มขึ้น						
10.	การทำงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่หน้าที่ของเราถือว่าการช่วยเหลือคนอื่น						
11.	การรับฟังและให้คำแนะนำคนอื่นเป็นการช่วยทำให้เขารู้สึกดีขึ้นได้						
12.	ฉันเห็นว่า การลักลอบสักกลายเป็นการทำผิดกฎระเบียบแล้วยังติดโรคได้						
13.	ฉันรู้สึกไม่พอใจที่จะต้องกินอาหารที่ไม่ชอบแม้จะมีประโยชน์ก็ตาม						
14.	ฉันรู้สึกพอใจเมื่อได้ออกกำลังกายทุกวัน						
15.	ฉันรู้สึกพอใจที่ได้เข้าหน่วยเรียนทุกครั้งที่คุณมาสอน						

ลำดับ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
16.	ฉันรู้สึกอึดอัดเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานที่นอกเหนือ ความรับผิดชอบของฉัน						
17.	ฉันรู้สึกไม่พอใจเมื่อมีคนมาตำหนิผลงานที่ฉันทำ						
18.	ฉันชอบที่จะแก้ไขและพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายจากครู หรือเจ้าหน้าที่ให้ดีขึ้น						
19.	ฉันพอใจที่จะนั่งดูอยู่เฉยๆ โดยไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ของศูนย์ฝึกฯ						
20.	ฉันรู้สึกว่า ไม่จำเป็นต้องใส่ใจมากนักในการทำงานกลุ่ม เพราะมีเพื่อนช่วยทำอยู่แล้วหลายคน						
21.	ฉันไม่รู้สึกละอายเมื่อเห็นคนเปิดก๊อมน้ำทิ้งไว้						
22.	ฉันไม่ชอบเวลาที่เพื่อนมาเล่าปัญหาของเขาให้ฉันฟัง						
23.	ฉันรู้สึกยินดีที่แบ่งของใช้หรือขนมให้เพื่อน						
24.	ฉันรู้สึกพอใจเมื่อทำตามกฎระเบียบ แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะ ฝ่าฝืน						
25.	ฉันรู้สึกสบายใจเมื่อขออนุญาตก่อนใช้ของของคนอื่น						
26.	ฉันพร้อมที่จะระวังตัวเองให้ปฏิบัติตัวอยู่ในกฎระเบียบ						
27.	ฉันตั้งใจที่จะซักเสื้อผ้าเป็นประจำเพื่อจะได้มีใส่เพียงพอดู ไม่ต้องใส่ซ้ำ						
28.	ฉันตั้งใจดูแลสุขภาพของฉันไม่ให้เจ็บป่วย						
29.	เมื่อมีโอกาสให้หลบเลี่ยงไม่ต้องเข้าหน่วยเรียน ฉันก็จะทำ						
30.	เมื่อฉันได้รับมอบหมายงานจากครู ฉันพร้อมที่จะทำงาน อย่างสุดความสามารถ						
31.	ฉันพร้อมที่จะปรับปรุงงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นกว่าเดิม						
32.	เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ฉันพร้อมที่จะร่วมกิจกรรม กับเพื่อนหรือเจ้าหน้าที่						
33.	หากมีงานที่ต้องทำร่วมกันกับคนอื่น ฉันก็พร้อมที่จะช่วยทำ						

ลำดับ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
34.	ฉันจะปิดไฟหรือพัดลม หากฉันเห็นคนลืมเปิดทิ้งไว้						
35.	เมื่อเพื่อนมีปัญหาปรึกษาฉัน ฉันพร้อมที่จะให้คำแนะนำเพื่อนเสมอ						
36.	หากเพื่อนไม่มีของใช้ ฉันก็พร้อมที่จะแบ่งปันให้เขา						

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	โชติมา สุรฤทธิธรรม
วันเดือนปีเกิด	15 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	80/1017 ถนนเทพารักษ์ ตำบลบางเมืองใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักจิตวิทยา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซนต์โยเซฟบางนา
พ.ศ. 2541	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์